

BOGDAN HILLEBRANDT
SZLAKIEM GWARDII
i ARMII LUDOWEJ

BIBLIOTEKA NARODOWA • WARSZAWA • 1965

BIBLIOTEKA NARODOWA
INSTYTUT BIBLIOGRAFICZNY

B o g d a n H i l l e b r a n d t

SZLAKIEM GWARDII
I ARMII LUDOWEJ

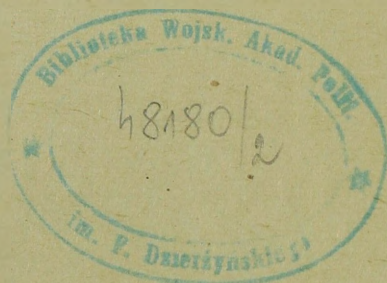
P O R A D N I K   B I B L I O G R A F I C Z N Y

W A R S Z A W A   1 9 6 5

Zredagowano
w ZAKŁADZIE BIBLIOGRAFII ZALECAJĄCEJ

Okładkę projektował
ALEKSANDER STEFANOWSKI

Redaktor techniczny
HANNA WODZICKA

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	5
Wstęp	7
Opracowania i wspomnienia	13
Część ogólna	13
Zarysy syntetyczne	13
Opracowania popularnohistoryczne	15
Informatory	18
Publicystyka	18
Dokumenty	20
Wspomnienia i biografie	22
Albumy	24
Obwód warszawski	25
Opracowania	25
Wspomnienia i biografie	26
Obwód lubelski	36
Opracowania	36
Wspomnienia	39
Obwód kielecki	42
Opracowania	42
Wspomnienia i biografie	44
Obwód krakowski	49
Opracowania	49
Wspomnienia i biografie	49
Obwód śląski	51
Opracowania	51
Wspomnienia i biografie	52
Obwód łódzki	53
Opracowania	53
Wspomnienia	54

Ludowa partyzantka polska na Zachodniej Ukrainie i Białorusi	56
Opracowania	56
Wspomnienia	56
Lewicowy ruch oporu w hitlerowskich obozach koncentracyjnych	58
Opracowania	53
Wspomnienia	58
Literatura piękna	59
Poezja	59
Proza	60
Większe bitwy partyzanckie oraz operacje GL i AL na terenie miast :	65
Niektóre oddziały partyzanckie i jednostki specjalne GL i AL .	68
Indeks autorów, redaktorów i przedmówców	70

WYKAZ SKRÓTÓW

- aut. — autorzy
- bibl. — biblioteka
- cz. — część
- Czyt. — Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”
- ilustr. — iustrował(a), ilustracje
- Inst. Hist. — Instytut Historii
- KiW — „Książka i Wiedza” Spółdzielnia Wydawnicza
- Kat. — Katowice
- kol. red. — kolegium redakcyjne
- konsult. — konsultacja
- Kr. — Kraków
- Lub. — Lublin
- Lub.SW — Lubelska Spółdzielnia Wydawnicza
- MON — Ministerstwo Obrony Narodowej lub Wydawnictwo MON
- NK — Instytut Wydawniczy „Nasza Księgarnia”
- nr — numer(y)
- nr spec. — numer specjalny
- oprac. — opracował(a), opracowanie
- PAN — Polska Akademia Nauk
- PZWS — Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych
- popr. — poprawione
- portr. — portrety
- przedm. — przedmowa
- przygot. — przygotował(a)
- pseud. — pseudonim
- red. — redakcja
- rozz. — rozszerzone
- s. — na stronach
- ss. — ilość stron
- Śląski Inst. Nauk. — Śląski Instytut Naukowy
- TWP — Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
- tabl. — tablice
- tyt. — tytuł, tytułowy

wyd. — wydał(a), wydanie
Wydz. Hist. Partii — Wydział Historii Partii
Wydz. Nauk Społ. — Wydział Nauk Społecznych
Wydz. Prop. — Wydział Propagandy
Zakład Hist. Partii — Zakład Historii Partii
Zakład Hist. Śląska — Zakład Historii Śląska
zebr. — zebrał(a), zebrane
zesp. red. — zespół redakcyjny
uzup. — uzupełnił(a), uzupełnione
WL — Wydawnictwo Literackie
WLub. — Wydawnictwo Lubelskie
WŁ — Wydawnictwo Łódzkie
WP — Państwowe Wydawnictwo „Wiedza Powszechna”
Wojsk. Inst. Hist. — Wojskowy Instytut Historyczny
Wojsk. Prz. hist. — Wojskowy Przegląd Historyczny

WSTĘP

W Polsce, kraju, który pierwszy stał się przedmiotem zbrojnej agresji hitlerowskiej, ruch oporu przeciw najeźdźcy przybrał niezwykle szerokie rozmiary, a jego skutki okupant odczuwał dotkliwie. Anty-hitlerowskie podziemie istniało i działało od pierwszych dni okupacji, przy czym, po napaści hitlerowskich Niemiec na Związek Radziecki w 1941 r. i przesunięciu się ciężaru działań wojennych na front wschodni, nabrało ono znaczenia również w skali ogólnoeuropejskiej. Od tego momentu wystąpienia ruchu oporu nie tylko się wzmogły, ale w coraz większym stopniu przybierać zaczęły formy dywersji, sabotażu, akcji zbrojnej. Jednakże wskutek istnienia w kierownictwach poszczególnych ośrodków konspiracyjnych różnych koncepcji politycznych, walka z okupantem nie była prowadzona przez całe podziemie z jednakowym nateżeniem.

Wykonując dyrektywy londyńskiego rządu emigracyjnego, który reprezentował interesy klas posiadających, Komenda Główna Armii Krajowej — największej liczebnie podziemnej organizacji wojskowej — nakazywała swym żołnierzom trwanie „z bronią u nogi”, zabraniała poważniejszych akcji dywersyjnych na szlakach komunikacyjnych prowadzących na front wschodni, zalecała „bierny opór” i oczekiwanie na rozwój sytuacji. W mniejszym bądź większym stopniu na podobnym stanowisku stały dowództwa wszystkich innych organizacji wojskowych, uznających rząd emigracyjny w Londynie. Reprezentujące go tzw. „czynniki oficjalne” (tj. Delegatura Rządu na Kraj i KG AK), kierowane obawą przed rewolucyjną walką polskich mas pracujących i nienawiścią do Związku Radzieckiego, nakazywały narodowi bierność wobec hitlerowskiego najeźdźcy. Nakaz taki wydano nie bacząc na to, że brak odporu ze strony polskiej rozzuchwala bezkarnie maltretującego społeczeństwo okupanta, zaś ułatwianie armii niemieckiej prowadzenia walk na Wschodzie odwleka chwilę wyzwolenia ziem polskich, a tym samym przedłuża gehennę narodu polskiego pod okupacją hitlerowską.

Istniała jednakże w kraju siła polityczna, która wskazała narodowi drogę zgodną z jego najżywotniejszymi interesami i poprowadziła go po tej drodze. Siłą tą była Polska Partia Robotnicza.

Wysunięty przez PPR na czoło zadań postulat zbrojnej walki z okupantem był wynikiem analizy sytuacji wojennej — głównie na froncie wschodnim — jak również właściwej oceny położenia społeczeństwa polskiego pod okupacją. Potrzebę jak najszybszego rozwoju działalności dywersyjnej i partyzanckiej podkreślał fakt, że ziemie polskie — z racji swego położenia między frontem wschodnim a terytorium niemieckim, podstawowym zapleczem armii hitlerowskiej — stały się punktem niezwykle newralgicznym. Tędy przebiegały główne szlaki kolejowe i drogowe, którymi hitlerowcy zaopatrywali wojska walczące na Wschodzie. Atakując te szlaki, niszcząc transport i paraliżując ruch komunikacyjny, polski ruch oporu dokonywał realnego wkładu w osłabienie hitlerowskiej maszyny wojennej.

Jednocześnie zbrojny opór był jedynym środkiem, który mógł przeciwdziałać hitlerowskim planom wyniszczenia narodu. Akcja terrorystyczna hitlerowców trwała od pierwszych dni okupacji ziem polskich. Wynikała ona z całokształtu założeń ideologiczno-politycznych hitleryzmu m. in. przewidujących stopniową eksterminację narodu polskiego. Tylko zbrojna odpowiedź na terror okupanta mogła powstrzymać go w realizacji zbrodniczych zamierzeń. Stąd też rzucone przez PPR hasło walki wyrażało interesy całego zagrożonego w swej egzystencji narodu, a jego realizacja była najpilniejszym zadaniem całego ruchu podziemnego.

Niemal równolegle z powstaniem Polskiej Partii Robotniczej utworzona została jej organizacja wojskowa — Gwardia Ludowa. Wystąpienia zbrojne grup bojowych, a następnie szeroki ruch partyzancki, zapoczątkowany przez oddziały GL latem 1942 r., znalazły głęboki oddźwięk w społeczeństwie polskim. Mimo, iż początkowo w szeregach GL nie było wielu przeszkolonych wojskowych instruktorów, mimo, że nie wszędzie jeszcze działały sztaby okręgowe — rosła liczba oddziałów partyzanckich i grup wypadowych, wzrastała ilość dokonywanych akcji bojowych.

W roku 1943 PPR wspólnie z przedstawicielami lewego skrzydła Robotniczej Partii Polskich Socjalistów oraz grupą radykalnych działaczy ludowych podjęła kroki w kierunku wyłonienia reprezentacji politycznej, wokół której skupić by się mogły wszystkie demokratyczne elementy krajowego podziemia. Urzeczywistnieniem tych dążeń stało się utworzenie Krajowej Rady Narodowej.

KRN swym pierwszym dekretem z 1 stycznia 1944 r. powołała Armię Ludową — organizację wojskową o szerszym zasięgu, jednoczącą w swych szeregach Gwardię Ludową, Milicję RPPS i niektóre oddziały Batalionów Chłopskich. Powołanie Armii Ludowej stanowiło moment bardzo istotny zarówno dla kształtowania się podziemnych ludowych sił zbrojnych, jak i utworzenia w perspektywie Ludowego Wojska Polskiego, oznaczało bowiem przejście od koncepcji organizacji wojskowych, kierowanych, każda z osobna, przez poszczególne partie lewicowe, do tworzenia jednolitej ludowej, a zarazem ogólnonarodowej siły zbrojnej.

Obszar działania Gwardii a następnie Armii Ludowej podzielony był na 6 obwodów. Obwody dzieliły się na okręgi, przy czym w skład obwodu I — warszawskiego wchodziły okręgi Warszawa, Lewa-Podmiejska i Prawa-Podmiejska; w skład obwodu II — lubelskiego, okręgi: Lublin, Janów, Siedlce; obwodu III — kieleckiego, okręgi: Radom, Kielce, Częstochowa; obwodu IV — krakowskiego, okręgi: Kraków, Miechów, Podhale, Rzeszów, Jasło; obwodu V — śląskiego, okręgi: Zagłębie, Bielsko, Katowice, Chrzanów; obwodu VI — łódzkiego, okręgi: Łódź, Łódź-Podmiejska, Poznań i Płock.

Okręgi dzieliły się wewnątrz na podokręgi, powiaty, względnie dzielnice. Najmniejszą komórką organizacyjną była placówka. Działalnością obwodów i okręgów kierowały dowództwa obwodowe i podległe im dowództwa okręgowe. Jedynie Obwód I nie posiadał osobnego dowództwa obwodowego, a dowództwa wchodzących w jego skład okręgów podlegały bezpośrednio Sztabowi Głównemu GL.

Jednym z podstawowych zadań GL i AL była dywersja na liniach kolejowych. Chodziło o to, by zniszczyć lub chociażby na jakiś czas zatrzymać możliwie jak najwięcej niemieckich transportów wojskowych idących przez ziemie polskie na front wschodni. „Bitwa o szyny”, mimo iż częstokroć prowadzona bardzo prymitywnymi środkami (z braku materiałów wybuchowych w wielu wypadkach wykołowanie przeprowadzano rozkręcając bądź podkopując tor) dała pokaźne efekty, czego chociażby dowodem liczba ponad 400 dywersji kolejowych dokonanych w okresie od czerwca 1942 do stycznia 1945 r.

Równie ważnym zadaniem oddziałów partyzanckich i grup wypadowych GL i AL było dezorganizowanie aparatu administracyjnego i przeciwstawianie się rabunkowej polityce ekonomicznej okupanta. Główny nacisk położono tu na walkę z przymusowymi kontyngentami, poprzez które hitlerowcy ograbiali wieś polską z płodów rolnych. Przejawiała się ona zarówno w niszczeniu dokumentów gminnych i zbiornic kontyngentowych, jak i w zdobywaniu lub pa-

leniu magazynów, w których znajdowały się zrabowane polskiemu chłopu plony.

Wykonując postawione przez partię zadanie ochrony ludności cywilnej przed terrorem i eksterminacyjną polityką okupanta, oddziały Gwardii i Armii Ludowej dokonywały zamachów na więzienia, odbijały z transportów młodzież wywożoną na roboty do Niemiec, likwidowały obozy pracy przymusowej oraz prowadziły bezwzględną walkę z denuncjatorami i kolaboracjonistami.

Duże znaczenie miały akcje odwetowe za terror okupanta w stosunku do społeczeństwa polskiego bądź zamachy mające na celu likwidację szczególnie szkodliwych hitlerowców (m. in. kilkakrotnie obrzucono granatami przeznaczone tylko dla Niemców lokale w Warszawie, Krakowie, Radomiu, Kielcach).

W roku 1944 Dowództwo Główne AL w swych planach taktycznych starało się zapewnić możliwie najszerzy udział podległych sobie sił w wyzwoleniu ziem polskich, zaś w sensie operacyjnym — dążyło do zgrania bieżącej akcji bojowej oddziałów AL z działaniami Armii Radzieckiej.

Ażeby zrealizować powyższe zadania, obok oddziałów partyzanckich występujących do tej pory w sile od plutonu do kompanii, formować zaczęto większe związki bojowe — brygady. Liczące od 500 do 1000 ludzi jednostki te miały zadanie skutecznie blokować dofrontowe linie dowozowe, a z chwilą ruszenia ofensywy radzieckiej, podjąć walkę z wycofującym się na zachód nieprzyjacielem, rozbitym w walkach frontowych, ale jeszcze nadal liczebnie silnym.

Ogółem sformowano 11 brygad, które działały w Lubelskiem, Kieleckiem, Krakowskiem i na północnym Mazowszu. Podczas letniej ofensywy Armii Radzieckiej z powodzeniem wypełniały one wyznaczone zadania operacyjne, bądź bezpośrednio współdziałając z wkraczającymi wojskami radzieckimi (na Lubelszczyźnie), bądź dezorganizując niemieckie linie dowozowe na zapleczu frontu, w czym szczególnie przodowały brygady AL obwodu kieleckiego.

Skuteczne działanie oddziałów i brygad partyzanckich zmuszało okupanta do utrzymywania w Polsce silnych garnizonów policyjnych. Ale i to nie zapewniało bezpieczeństwa niemieckich tyłów. Również wielokrotnie podejmowane w latach 1942—1944 operacje przeciw oddziałom leśnym, w których częstokroć, obok policji, występowały także jednostki Wehrmachtu, nie były w stanie stłumić raz rozpalonego ognia wojny partyzanckiej. Płonął on do ostatnich chwil pobytu okupanta na ziemiach polskich.

21 lipca 1944 r. Krajowa Rada Narodowa wydała dekret „O przejęciu zwierzchnictwa nad Armią Polską w ZSRR i o scaleniu Armii

Ludowej i Armii Polskiej w ZSRR w jednolite Wojsko Polskie". Od tej chwili Armia Ludowa była integralną częścią regularnej ludowej polskiej siły zbrojnej, a jej oddziały operujące na okupowanych jeszcze obszarach kraju w miejsce nazwy „AL” przyjęły skrót „WP”.

Wojsko Polskie z kolei stało się kontynuatorem historycznych tradycji Gwardii i Armii Ludowej.

*

Działalność Gwardii i Armii Ludowej znajduje szerokie odbicie w literaturze, tak historycznej jak i pięknej. Problematyka ta stała się przedmiotem wielu monografii naukowych, zbiorów dokumentów, opracowań popularnohistorycznych, wspomnień, powieści, nowel, wierszy.

Zadaniem przygotowanej obecnie bibliografii zalecającej jest zapoznanie czytelnika z podstawowym w tej dziedzinie dorobkiem, z równoczesnym zwróceniem uwagi na pozycje szczególnie interesujące. W połączeniu z wydaną w roku 1963 bibliografią „O walkach Ludowego Wojska Polskiego” stanowi ona cykl, mający na celu propagowanie wśród szerokich rzesz czytelników korzystających z bibliotek powszechnych, lektury obrazującej historyczne tradycje naszego ludowego wojska.

Przy doborze materiału zastosowano zasadę selekcji, eliminując pozycje z poważnymi błędami rzeczowymi, przestarzałe w sensie interpretacji politycznej i historycznej, wreszcie trudnodostępne w bibliotekach powszechnych. Z tego ostatniego powodu pominięto wydawnictwa o charakterze szkoleniowym rozprowadzane wewnętrznie, szereg broszur o ograniczonym kolportażu, wreszcie wiele interesujących skądinąd pozycji zamieszczonych w czasopismach. Wyjątek uczyniono dla periodyków, w których tematyka rewolucyjnego ruchu oporu w latach 2 wojny światowej zajmuje szczególne miejsce — dla kwartalnika „Z Pola Walki” i „Wojskowego Przeglądu Historycznego”. Ale i tu pominięto pewne artykuły, jeżeli na ten sam temat ukazały się publikacje książkowe.

Całość materiału podzielona została na dwie zasadnicze części: opracowania i wspomnienia oraz literatura piękna. Wewnętrzny układ części pierwszej jest rzeczowy. Pozycje omawiające całokształt działań GL i AL, bądź poświęcone problematyce ruchu oporu w skali ogólnokrajowej, wydzielono w rozdziale wstępnym zatytułowanym „Część ogólna”. W dalszych 6 kolejnych rozdziałach zgrupowano pozycje traktujące o Gwardii i Armii Ludowej w poszczególnych

obwodach, przy czym w wypadku poruszenia w jednej książce problematyki kilku obwodów, zastosowano odsyłacze. (W odniesieniu do obwodu warszawskiego zasada ta nie znalazła pełnego zastosowania, bowiem problematyka podziemnej Warszawy, mózgu ruchu oporu w skali całego kraju, znajduje szerokie odbicie w większości opracowań zamieszczonych w „Części ogólnej” i wówczas zasłaby konieczność powtórzenia prawie całego rozdziału w odsyłaczach). Dwa ostatnie rozdziały zawierają bibliografię literatury poświęconej: pierwszy — ludowej partyzantce polskiej na terenach Związku Radzieckiego, wprawdzie organizacyjnie nie związanej z Armią Ludową, ale reprezentującej ten sam kierunek polityczny, oraz drugi — lewicowemu ruchowi oporu w hitlerowskich obozach koncentracyjnych.

OPRACOWANIA I WSPOMNIENIA

CZEŚĆ OGÓLNA

1. GOMUŁKA WŁADYSŁAW. **XX rocznica PPR.** Przemówienie I Sekretarza KC PZPR na centralnej akademii 20 I 1962 w Warszawie. Wwa 1962 KiW ss. 68, ilustr.

Tekst przemówienia wygłoszonego na uroczystej akademii z okazji 20 rocznicy powstania PPR. I Sekretarz KC PZPR i były Sekretarz Generalny KC PPR scharakteryzował w nim historyczne znaczenie 7-letniej działalności Polskiej Partii Robotniczej (lata 1942—1948), rolę, jaką odegrała partia podczas okupacji hitlerowskiej stając się inicjatorem i organizatorem zbrojnej walki z okupantem, a równolegle siłą polityczną zdolną dokonać rewolucyjnych przeobrażeń ustrojowych, oraz naszkicował proces powstawania i umacniania się władzy ludowej w Polsce. Poszczególne fragmenty referatu ilustrują liczne zdjęcia archiwalne i reprodukcje dokumentów.

2. KLISZKO ZENON. **Z problemów historii PPR.** Wwa 1958 KiW ss. 35.

Zwięzły, w pewnych partiach noszący cechy polemiki, wykład o dziejach PPR w latach okupacji. Zawiera szereg istotnych uwag z zakresu kształtowania się myśli politycznej partii, jej oddziaływania na społeczeństwo, walki z obozem reakcji o ukształtowanie nowego oblicza politycznego odrodzonego państwa polskiego. Podkreśla znaczenie czynnej walki z okupantem, bilansuje dorobek działań zbrojnych Armii Ludowej. Cenne w broszurze jest zwłaszcza wartościowanie problemów okupacyjnych z punktu widzenia dzisiejszego dnia.

ZARYSY SYNTETYCZNE

3. **Polski ruch robotniczy w okresie wojny i okupacji hitlerowskiej.** Wrzesień 1939 — styczeń 1945. Zarys historii. [Aut.]: M. Malinowski i in. Red. A. Przygoński. Wwa 1964 KiW ss. XV, 606, tabl. 93 w tym portr. Zakład Hist. Partii przy KC PZPR.

Oparta na szerokiej bazie archiwalnej i literaturze przedmiotu próba syntezy polskiego ruchu robotniczego w okresie wojny i okupacji hitlerowskiej stanowi wynik kilkuletnich badań grupy pracowników naukowych Zakładu Historii Partii przy KC PZPR: M. Malinowskiego, J. Pawłowicza, W. Poterańskiego, A. Przygońskiego, M. Wilusz. Zarys w zasadzie spełnia rolę podręcznika dla słuchaczy szkół partyjnych i studentów wyższych uczelni oraz materiału po-

mocniczego dla nauczycieli historii, ale godny jest również zalecenia szerokiemu kręgowi czytelników interesujących się problematyką drugiej wojny światowej. Obejmując okres od września 1939 r. do stycznia 1945, ukazuje, na tle sytuacji narodu polskiego pod okupacją, jego postawy i wolę oporu przeciw hitlerowskiemu najeźdźcy, walkę rewolucyjnego nurtu ruchu robotniczego z faszyzmem. Wysuwając na pierwszy plan działalność konspiracyjną Polskiej Partii Robotniczej, praca w szerokim stopniu informuje również o podziemnej działalności ruchu socjalistycznego, a przede wszystkim jego lewego skrzydła reprezentowanego przez organizację Polskich Socjalistów, a następnie Robotniczą Partię Polskich Socjalistów, jak i o działaniu polskich ugrupowań demokratycznych (Związek Patriotów Polskich) w Związku Radzieckim. Obszerne fragmenty poświęcone są problematyce walki zbrojnej z okupantem prowadzonej siłami Gwardii i Armii Ludowej. Książka zawiera ilustracje oraz aparat naukowy w postaci wyczerpującego wykazu źródeł, wykazów skrótów i ilustracji, indeksów nazwisk i pseudonimów oraz nazw geograficznych.

4. RAWSKI TADEUSZ, STĄPOR ZDZISŁAW, ZAMOJSKI JAN. **Wojna wyzwolenicza narodu polskiego w latach 1939—1945.** Węzłowe problemy. Wwa 1963 MON ss. XIX, 755, tabl. 104 w tym portr. + Szkice i schematy ss. 11, tab. 14, map 66. Wojsk. Inst. Hist.

Przygotowana przez zespół pracowników naukowych Wojskowego Instytutu Historycznego w oparciu o bogatą bazę archiwalną i literaturę przedmiotu, monografia walki narodu polskiego z hitleryzmem, daje stosunkowo pełny obraz polskiego czynu zbrojnego w latach 1939—1945. Głównym założeniem pracy jest ukazanie procesu formowania, rozwoju i zwycięstwa sił ludowo-rewolucyjnych. Koncepcje niepodległościowe PPR przyjęto za zasadniczy czynnik wewnętrzny, decydujący o kierunku, etapach, rozwoju i treści Wojny Wyzwoleniczej. Książka omawia kampanię wrześniową, działalność ruchu oporu ze szczególnym uwypukleniem akcji zbrojnej Gwardii i Armii Ludowej, historię powstania w ZSRR i szlak bojowy Ludowego Wojska Polskiego, walki formacji polskich na Zachodzie, powstanie warszawskie. Działalność GL i AL ukazano w powiązaniu z rozwojem sytuacji politycznej w kraju i narastaniem eksterminacyjnych poczynań okupanta, a także z rozwojem wydarzeń na arenie międzynarodowej i sytuacji na frontach — w pierwszym rzędzie na najbardziej istotnym dla sprawy polskiej froncie wschodnim. Praca jest ilustrowana, zawiera bogaty aparat naukowy, na który składają się: bibliografia wykorzystanych źródeł i literatury, indeksy — osobowy, nazw geograficznych i rzeczowy oraz załączniki w postaci 80 map, szkiców i schematów.

V 5. Sesja naukowa poświęcona Wojnie Wyzwoleniczej narodu polskiego 1939—1945. (4—6 X 1958 r.). Materiały. Kol. red. S. Arnold i in. Wwa 1959 MON ss. 651. PAN Wyd. Nauk Społ.

Tom zawiera pełny zestaw materiałów sesji zorganizowanej przez Polską Akademię Nauk i Ministerstwo Obrony Narodowej z okazji 15-lecia Ludowego Wojska Polskiego. Składa się nań wstępna próba syntezy *Wojna Wyzwolenicza narodu polskiego w latach 1939—1945*,

teksty 14 referatów wygłoszonych na posiedzeniach plenarnych i w obradach Sekcji Wojsk Regularnych i Sekcji Walki Zbrojnej pod Okupacją, oraz stenogramy głosów w dyskusji. Problematyka Gwardii i Armii Ludowej, poza szerokim odbiciem w próbie syntezy, stanowiła temat 5 referatów i wielu wystąpień dyskusyjnych. Materiały sesji poprzedzają teksty przemówień Prezesa PAN prof. Tadeusza Kotarbińskiego i Ministra Obrony Narodowej marsz. Mariana Spychalskiego. Indeksy: osobowy, nazw geograficznych i rzeczowy.

6. PPR w walce o niepodległość i władzę ludu. Materiały sesji naukowej poświęconej XX rocznicy powstania PPR obradującej w Warszawie 14—15 czerwca 1962 roku. Red. W. Góra. Wwa 1963 KiW ss. 476. Zakład Hist. Partii przy KC PZPR, Wyższa Szkoła Nauk Społ. przy KC PZPR, Wydż. Nauk Społ. PAN, Wojsk. Inst. Hist.

Centralna sesja naukowa poświęcona XX rocznicy powstania PPR zorganizowana została przez Zakład Historii Partii przy KC PZPR, Wydział Nauk Społecznych PAN, Wyższą Szkołę Nauk Społecznych przy KC PZPR, oraz Wojskowy Instytut Historyczny. Publikacja zawiera materiały sesji w postaci 6 referatów i sprawozdań z dyskusji toczonych w 4 sekcjach. Nowatorstwo koncepcji politycznych PPR, wypracowanie przez nią strategii szerokiego frontu narodowego i walka o jego realizację, kształtowanie się założeń programowych wytyczających drogę ku Polsce Ludowej, inicjująca rola rewolucyjnego nurtu ruchu oporu w walce zbrojnej z okupantem, oto podstawowe problemy poruszone w referatach plenarnych: *Partia klasy robotniczej — partia narodu* (oprac. J. Kowalski, J. Pawłowicz, N. Kołomejczyk) i *PPR organizatorem walki zbrojnej narodu polskiego w Wojnie Wyzwoleńczej* (oprac. Z. Duszyński, J. Zamojski) oraz dyskutowane w Sekcjach Historii Politycznej i Zagadnień Wojskowych. Pozostałe sekcje zajmowały się problematyką społeczno-ekonomiczną i kulturalną. Materiały sesji poprzedza tekst przemówienia inauguracyjnego sekretarza KC PZPR W. Jarosińskiego. Indeks nazwisk.

OPRACOWANIA POPULARNOHISTORYCZNE

7. GARAS JÓZEF BOLESŁAW. Oddziały Gwardii Ludowej i Armii Ludowej 1942—1945. Wwa 1963 MON ss. 477, map. 10 Wojsk. Inst. Hist.

Publikacja obrazująca działalność zbrojną Gwardii i Armii Ludowej. Przygotowana w oparciu o źródła archiwalne, spełnia rolę informatora o oddziałach polowych i większych grupach wypadowych GL i AL, ukazując równolegle wysiłek organizacyjny i bojowe osiągnięcia ludowej partyzantki. Każdy z 6 rozdziałów, odpowiadających 6 obwodom organizacyjnym GL i AL, poprzedza wstęp, w którym autor przeprowadza wojskowo-geograficzną charakterystykę terenu, uwypukla specyficzne dla danego rejonu cechy, widoczne tak w działaniu ruchu oporu jak i polityce okupanta, kreśli rozwój lewicowego ruchu oporu w ciągu całej okupacji, podaje informacje o wewnętrznej strukturze organizacyjnej i obsadzie personalnej dowództw obwodowych i okręgowych. Indeksy nazwisk i pseudonimów oraz nazw geograficznych. Liczne mapy i szkice. Książka dla każdego czytelnika wstępnie zazna-

jomionego z problematyką wojny i okupacji stanowi także cenną pomoc dla badaczy ruchu oporu. Wyróżniona przez Ministra Obrony Narodowej w r. 1963.

8. POTERAŃSKI WACŁAW. **Z walk narodu polskiego w okresie okupacji hitlerowskiej.** Wwa 1958 WP ss. 192, ilustr. Biblioteczka TWP. Seria: Nauki Społeczne.

Popularny zarys historii antyhitlerowskiego ruchu oporu na ziemiach polskich, ze szczególnym uwzględnieniem jego lewego skrzydła reprezentowanego przez Gwardię i Armię Ludową. Przedstawiając proces rozwojowy Polskiej Partii Robotniczej, ukazując słuszność głoszonych i realizowanych przez nią koncepcji politycznych, autor kładzie duży nacisk na organizowanie czynnej walki z okupantem. Stąd znaczne fragmenty opracowania poświęcono działaniom Gwardii i Armii Ludowej. Publikacja przeznaczona dla każdego czytelnika.

9. **Z dziejów ludowej obronności Polski.** Wwa 1961 MON ss. 63, tabl. 52, map 8. Wojsk. Inst. Hist.

Książka opracowana na podstawie dwóch wystąpień Ministra Obrony Narodowej marsz. Mariana Spychalskiego w roku 1960: artykułu *Polsko-radzieckie braterstwo broni* zamieszczonego w czasopiśmie *Wojenno-Istoriczeskij Żurnal* i referatu *Kształtowanie się i rozwój ludowej obronności Polski* wygłoszonego w Czechosłowackiej Akademii Wojskowej. W sposób zwięzły i przystępny ukazuje historię walki narodowo-wyzwoleńczej narodu polskiego w okresie drugiej wojny światowej i jego wkład w rozgromienie hitleryzmu. Podkreśla kierowniczą rolę PPR w rozwoju walki zbrojnej w kraju, omawia powstanie i działalność GL i AL, przedstawia dzieje powstania Polskich Sił Zbrojnych w ZSRR i ich szlak bojowy od Lenino po Berlin, Łabę, Budziszyn i Pragę Czeską. Udokumentowując słuszność idei oparcia walki wyzwolenczej narodu polskiego na sojuszu ze Związkiem Radzieckim zwraca uwagę na wspólne boje żołnierza polskiego i radzieckiego w latach 1939—1945 oraz współdziałanie ludowej partyzantki polskiej z partyzantką radziecką. Szlak bojowy Ludowego Wojska Polskiego i działania GL i AL ilustrują barwne szkice i mapki. Wiele dokumentarnych zdjęć. Popularne opracowanie kwalifikuje publikację dla szerokiego kręgu czytelników.

10. **Z dziejów Wojny Wyzwoleńczej narodu polskiego 1939—1945.** Materiały do szkolenia politycznego. Wwa 1960 MON.

s. 281—450: Ruch oporu w kraju podczas drugiej wojny światowej.

W rozdziale tym omówiono m. in. powstanie i program PPR, działalność GL, utworzenie AL i dzieje jej oddziałów i brygad partyzantkich, walki AL w powstaniu warszawskim. Pozostałe rozdziały poświęcają przyczyny i charakter 2 wojny światowej, relacjonują przebieg kampanii wrześniowej, historię walk żołnierza polskiego na Zachodzie, powstanie 1 Armii Polskiej w ZSRR i jej marsz do Ojczyzny, powstanie i walki Ludowego Wojska Polskiego. Przypisy, liczne szkice sytuacyjne, mapy, ilustracje. 7 barwnych tablic mundurów WP w latach 1935—1960. Praca zbiorowa, pomyślana jako podręcznik dla podoficerów i szeregowców WP jest przystępną lekturą również dla cywilów.

Dowództwo Główne
Gwardii Ludowej.

R O Z K A Z

a dnia 15 maja 1942 r.

DO ODZIAŁÓW GWARDII LUDOWEJ, STRASZĄCYCH I POLK.

Guardziści, Partyzanci.

Dziś, zgodnie z obowiązkiem wiernych synów Polaki, wyruszasz w pole. Wyruszasz w momencie nasstraszających się zagrażać na froncie wschodnim, w momencie, kiedy dowództwo rozbijającej armii hitlerowskiej czyni rozpaczliwe próby utrzymania swych pozycji i przejścia do ofensywy, kiedy ripos na front ostatnie rezerwy w ludziach i materiale wojennym, aby odwrócić moment swą niechybną klęskę.

Nie jesteście pierwsi. Pierwsze oddziały partyzanckie wyszły w pole jeszcze jesienią 1941 r., a wczesną wiosną, jeszcze przy śniegu, rozpoczęły otwartą działalność nowe oddziały na terenie lubelszczyzny, a trochę później w orzeskim i w "Galicji". Późniejsze wystąpienia miały miejsce w Środzkiej Polce. Okres walki partyzanckiej jest już na dobre rozpaczliwy. Zadaniem naszym jest przeniesić walkę partyzancką na centrum Polski, inne oddziały rozpoczną ją na terenach wcześniejszych do nas - w i porożniących dzielnicach.

Bezpośrednią naszą bojową zadaniem jest: niszczenie dróg i dezorganizowanie dowozu materiałów wojennych i wojska na front, niszczenie wszelkiego rodzaju obiektów wojennych i zakładów, pracujących dla armii, wybijanie załóg policyjnych i mniejszych oddziałów wojskowych, rozpędzanie administracyjnych organów okupacji, niszczenie sieci łączności, dezorganizowanie aparatu, zapobieganie okupanta w wywołaniu i niszczenie jej obiektów. - w ogóle szkolenie okupantowi na każdym kroku, zmniejszenie jego ciągłej czujności i troski, do zdawania straż, do odwołania co-raz do nowych jednostek z frontu dla ochrony swego bezpieczeństwa na tyłach.

Działajcie śmiało i bezzagladnie.

Nacijcie na wroga każdą, jako posiadłość, popełnioną na polskiej ziemi. Bezpośrednią naszą rezerwą i zapleczem jest cały naród polski, jest każdy nasz Polak, spotkany na drodze naszej walki.

Idziecie zgodnie do walki z każdym, kto jej naszerzać pragnie. Nie jesteście ostatni. Za wami pójdą nowe setki i tysiące. Polak nie bierze, polak, drogi, wale załadnią się oddziałami partyzantów - wojowników o wolność.

Śmiało więc naprzód. Przejście niezachwiane chwila, kiedy cały naród chwyci za broń i stanie do walki, by zadać śmierć wrogowi na zawsze, by osiągnąć cel ostateczny - **N i e p o d a d e m y s i e.**

GŁÓWNE DOWÓDZTWO GWARDII LUDOWEJ.

Pierwszy rozkaz Dowództwa Głównego GL z 15 maja 1942 r.

Pociąg ze sprzętem wojennym wysadzony w 1942 r. przez grupę wypadową GL pod Rogowem, na linii Warszawa-Skierniewice

Oddział partyzancki AL im. Ludwika Waryńskiego operujący na Podkarpaciu

11. GÓRA WŁADYSŁAW. **Z dziejów współdziałania partyzantów polskich i radzieckich na ziemiach polskich w latach hitlerowskiej okupacji.** Wwa 1958 WP ss. 77, mapy 2, ilustr., portr. Biblioteczka TWP. Seria: Nauki Społeczne.

Opracowany w oparciu o dokumenty archiwalne i relacje szkie historyczny poświęcony działalności radzieckich oddziałów partyzanckich na ziemiach polskich oraz udziałowi partyzantów radzieckich w polskim ruchu oporu, w szeregach Gwardii i Armii Ludowej. W sposób przejrzysty zapoznaje czytelnika z różnorodnymi formami współpracy partyzantki polskiej i radzieckiej i jej efektywnymi wynikami. Osobny rozdział poświęcony jest radzieckiej pomocy materiałowej dla oddziałów GL i AL. Popularna publikacja dla szerokiego kręgu czytelników.

12. GARAS JÓZEF. **Walka wyzwolenicza w Polsce w świetle „Dziennika” Franka.** *Wojsk. Prz. hist.* 1958 nr 3 s. 208-242, ilustr. ✓

Artykuł ukazuje odbicie działalności ruchu oporu w *Dzienniku* Hansa Franka, hitlerowskiego wielkorządcy części ziem polskich określonej przez okupanta mianem Generalnej Guberni. *Dziennik* ściśle biorąc stanowił księgę protokołów posiedzeń tzw. „rządu” Generalnej Guberni. Autor artykułu informując o pojedynczych wystąpieniach zbrojnych bądź kompleksowych operacjach ruchu oporu — głównie akcjach GL i AL, a równolegle cytując ustępy dziennika poświęcone tym wypadkom, omawia przebieg poszczególnych posiedzeń „rządu” GG, na których poruszano sprawy bezpieczeństwa okupanta na zajętych przez niego terenach, oraz przytacza wypowiedzi dygnitarzy hitlerowskich na temat skutków działalności ruchu oporu i walki z nim.

12a. PONIATOWSKI ZDZISŁAW. **Węzłowe problemy taktyki walk partyzanckich Gwardii Ludowej w latach 1942—1943.** *Wojsk. Prz. hist.* 1964 nr 4 s. 55-82, portr. ✓

Artykuł zawiera omówienie „Instrukcji nr 1: Służba Polowa”, wydanej przez Dowództwo Główne w r. 1943, a stanowiącej praktycznie regulamin walk partyzanckich. Analizując poszczególne elementy instrukcji, autor wykazał, w jakim stopniu zawarte w niej wskazania były realizowane w bieżącej działalności, wywody swoje ilustrując przykładami szeregu akcji i walk oddziałów Gwardii Ludowej.

13. PAWŁOWICZ JERZY. **Z dziejów konspiracyjnej KRN 1943—1944.** Wwa 1961 KiW ss. 253, ilustr., mapy. Zakład Hist. Partii przy KC PZPR.

Książka mówi o roli PPR w tworzeniu ogólnonarodowego frontu demokratycznego do walki z okupantem, organizowaniu Armii Ludowej i — w ogólnych zarysach — o jej działalności bojowej w roku 1944. Publikacja popularnonaukowa, przeznaczona dla czytelnika wstępnie zaznajomionego z problematyką drugiej wojny światowej.

14. JAWORSKA HELENA. **Związek Walki Młodych. Z Pola Walki** 1961 nr 4 s. 73-84.

Popularnohistoryczny artykuł opracowany przez czołową działaczkę Związku. Autorka wyjaśnia okoliczności powstania organizacji, ukazuje

jej miejsce w podziemnym życiu politycznym okupowanego kraju, polityczny i ideowo-wychowawczy aspekt jej działalności, omawia akcję grup bojowych ZWM na terenie stolicy i obwodu warszawskiego, zwracając uwagę na autonomię organizacyjną tych oddziałów w ramach Gwardii Ludowej.

INFORMATORY

15. **Druga wojna światowa 1939-1945.** Informator. Wwa 1962 MON. s. 181-246: Mała encyklopedia działań ludowych sił zbrojnych Polski w drugiej wojnie światowej.

Rozdział 2 książki, poświęcony działaniom ludowych sił zbrojnych Polski, zawiera dane dotyczące struktury organizacyjnej GL i AL, niektórych jednostek polowych oraz przebiegu i wyników ważniejszych bitew, potyczek, akcji bojowych dokonanych przez oddziały partyzanckie i grupy wypadowe Gwardii i Armii Ludowej. Tablice chronologiczne drugiej wojny światowej uwzględniają większe operacje bojowe GL i AL. Publikacja jako całość stanowi rzeczowe i zwięzłe omówienie wydarzeń 2 wojny światowej, z zachowaniem supremacji europejskiego teatru wojny, ale równolegle w sposób wyczerpujący informuje o najistotniejszych wydarzeniach na frontach w Azji i Afryce. Mapy.

16. MALINOWSKI MARIAN, PRZYGOŃSKI ANTONI, KOŁOMEJCZYK NORBERT. **Polska Partia Robotnicza.** Kronika I 1942 — V 1945. Wwa 1962 WP ss. 317. Na obwołucie: Wydawnictwa Popularnoencyklopedyczne.

Publikacja o charakterze encyklopedycznym, wydana w związku z 20 rocznicą powstania PPR, zawiera wyczerpującą chronologię wydarzeń z dziejów PPR w wymienionym w tytule okresie. W bardzo szerokim stopniu uwzględniono działalność GL i AL, zarówno bojową jak i organizacyjną. Liczne tabele, zawierają m. in. wykazy Dowództwa i Sztabu Głównego GL i AL oraz dowódców obwodów i okręgów.

PUBLICYSTYKA

17. MACHEJEK WŁADYSŁAW. **„Mała wojna” w Polsce Południowej.** Kr. 1962 WL ss. 238.

Książka zawiera zbiór szkiców na temat działalności PPR, GL i AL, ze szczególnym zaakcentowaniem wydarzeń mających miejsce w Krakowie i regionie Polski Południowej. Mówią one o partii, rysują sylwetki poszczególnych jej ludzi, zawierają liczne akcenty polemiczne ze stanowiskiem „obozu londyńskiego”, m. in. na temat stosunku do problemu walki zbrojnej z okupantem oraz prób izolacji i dyskryminacji komunistycznego ruchu oporu. Drugą część książki stanowi aneks literacki, na który składają się wiersze i opowiadania o tematyce okupacyjnej.

18. ROBB-NARBUTT IGNACY. **Ludzie i wydarzenia.** Wyd. 2. Wwa 1961 MON ss. 149.

Ignacy Robb, pseudonim „Narbutt”, podczas ostatniej wojny był kolejno dowódcą oddziału partyzanckiego GL w Kieleckiem, dowódcą okręgów GL i AL Warszawa Lewa-Podmiejska i Częstochowa, zastępcą dowódcy 8 Dywizji Piechoty WP. *Ludzie i wydarzenia* pisane częściowo podczas wojny, a dokończone zaraz po jej zakończeniu, składają się z kilku luźno ze sobą powiązanych szkiców publicystycznych, tematycznie związanych z wydarzeniami z lat okupacji i walką zbrojną Gwardii i Armii Ludowej. Aktualne wydanie rozszerzono 6 wspomnieniami „O płk Robb-Narbucie” napisanymi przez najbliższych przyjaciół i b. podkomendnych z lat wojny. Lektura przystępna, dla szerokiego kręgu czytelników.

Inne wyd.: 1947.

19. TURLEJSKA MARIA. **O wojnie i podziemiu.** Dyskusje i polemiki. Wwa 1959 KiW

s. 78-105: Początki walki partyzanckiej w Polsce.

Zbiór artykułów polemicznych stanowiący jeden z wartościowszych przyczynków do historii okupacji w ogóle, historii PPR w szczególności, a zwłaszcza do problemu stosunków politycznych między PPR a partiami obozu londyńskiego. W szkicu poświęconym problematyce Gwardii i Armii Ludowej autorka, w oparciu o fakty podejmuje polemikę z głosami kwestionującymi inicjującą rolę PPR w rozwoju czynnej walki zbrojnej z okupantem. Wykaz wymienionych w tekście organizacji konspiracyjnych z krótką ich charakterystyką. Ilustracje oraz fotokopie dokumentów „Antyku”, powołanego przez Delegaturę Rządu tzw. Społecznego Komitetu Antykomunistycznego. Osobom interesującym się problematyką drugiej wojny światowej lektura wybitnie zalecana. Książka w 1959 r. otrzymała nagrodę *Polityki*.

20. ZAŁUSKI ZBIGNIEW. **Przepustka do historii.** Szkice o żołnierskich drogach czasu II wojny światowej. Wyd. 3. Wwa 1964 MON ss. 350. Bibl. Powszechna.

Głośny cykl szkiców poświęconych udziałowi Polaków w drugiej wojnie światowej. Większość z nich tyczy oceny działań polskich formacji zbrojnych na różnych frontach ostatniej wojny, ale problematyka walki z okupantem w kraju również często przewija się przez stronicę książki. Autor z pasją publicysty prostuje legendy i mity, jakie urosły wokół tego zagadnienia, ukazując przewagę zarówno koncepcji politycznych, jak i realnego wkładu w walkę z hitleryzmem polskiego obozu rewolucyjnego reprezentowanego przez PPR w przeciwieństwie do obozu zachowawczego, którego rzecznikiem był rząd londyński, jego krajowa delegatura i podległe im siły zbrojne. Krytyczny rzut oka na literaturę poświęconą drugiej wojnie światowej i postulat syntetycznego opracowania dziejów walki narodu polskiego w latach 1939-1945. Żywy język, przekonująca argumentacja. Książka dla wszystkich.

Inne wyd.: 1961, 1963.

21. ZAŁUSKI Z. **Siedem polskich grzechów głównych.** Wyd. 2. Wwa 1963 Czyt. ss. 241.

Zbiór szkiców historycznych, w których autor poddaje ostrej krytyce szyderczy stosunek niektórych publicystów i pewnych kręgów społeczeństwa do przeszłości historycznej narodu polskiego, zwłaszcza historii wojen i wojska określonej mianem „bohaterszczyzny”. Na stronach 112-124 pisze o Gwardii Ludowej i o roli, jaką odegrał wymarsz oddziału „Małego Franka” jak i cała działalność zbrojna GL i AL. Autor podkreśla, że była ona jednym z zasadniczych elementów umożliwiającym PPR skupienie wokół reprezentowanej przez siebie linii politycznej „dostatecznie licznych rzesz, by rewolucyjny ruch robotniczy w roku 1944 mógł być już nie tylko partnerem w walce politycznej wewnątrz burżuazyjno-demokratycznego państwa polskiego, lecz samemu sięgnąć po przewodnictwo w narodzie, po państwowe kierownictwo jego sprawami”. Książka wyróżniona nagrodą Ministra Obrony Narodowej w 1962 r. jest doskonale napisana i stanowi przystępną lekturę dla wszystkich.

Inne wyd.: 1962.

DOKUMENTY

22. **Komunikaty Dowództwa Głównego Gwardii Ludowej i Armii Ludowej.** Dokumenty. Zebr. i oprac. E. Markowa [i in.] Wyd. 2 rozsz. i popr. Wwa 1961 MON ss. 351, tabl. 23 w tym portr. Zakład Hist. Partii przy KC PZPR — Księgi Żołnierza Polskiego. Materiały źródłowe do Księgi 2.

Pełny zestaw komunikatów Sztabu Głównego GL i Dowództwa Głównego AL wydanych w okresie od 1 VII 1942 r. do 21 VII 1944 r. Treść ich stanowią informacje z wewnętrznego frontu polskiego, który stworzony wiosną 1942 r. w momencie wyruszenia w pole pierwszych oddziałów bojowych GL, trwał po ostatnie dni okupacji. Zebrane dokumenty odzwierciedlają formy i metody walki Gwardii i Armii Ludowej, jak niszczenie nieprzyjacielskiego transportu i środków łączności w celu dezorganizacji zaopatrzenia frontu wschodniego; zwalczanie żywej siły wroga (żandarmerii, policji, SS), uwalnianie więźniów, dezorganizowanie aparatu administracyjnego okupanta i grabieży kontyngentowej. Zwięzły i często lakoniczny tekst komunikatów uzupełniają przypisy, w których rozszerzono zawarte w dokumentach informacje dokładnymi danymi o wykonawcach akcji (nazwy oddziałów, nazwiska i pseudonimy uczestników), uściślono daty, uzupełniono treść meldunku wiadomościami uzyskanymi ze spisanych po wojnie relacji lub dokumentów okupanta. Obszerne informacje o strukturze organizacyjnej GL i AL. Kalendarz ważniejszych akcji bojowych i walk GL i AL przeprowadzonych w okresie od V 1942 r. do VII 1944 r. Wykazy źródeł i literatury. Indeksy nazwisk i pseudonimów, nazw geograficznych, oddziałów partyzantkich. Bogate ilustracje. Dla badaczy okresu 2 wojny światowej pozycja niezwykle cenna, zainteresuje również dobrze zorientowanych w przedmiocie czytelników — niespecjalistów. Książka wyróżniona nagrodą Ministra Obrony Narodowej w r. 1959.

Inne wyd.: 1959.

23. TURLEJSKA MARIA. **Rozkazy i odezwy Dowództwa Głównego Gwardii Ludowej (1942—1944)**. Zebr., wstęp i przypisy... Łódź 1946 Wojsk. Inst. Nauk. Wydawn. ss. IX, 199. Główny Zarząd Polityczno-Wychowawczy Wojska Pol. Materiały do Historii Odrodzonego Wojska Pol.

Zbiór rozkazów Dowództwa Głównego Gwardii Ludowej wydanych w okresie od 15 V 1942 r. do 10 II 1944 r. Składa się z dwóch części. Pierwsza obejmuje rozkazy o treści politycznej publikowane w czasie okupacji na łamach organu GL *Gwardzista* oraz rozkazy tajne, omawiające sprawy organizacyjne i operacyjne. Na drugą składają się rozkazy personalne. Dokumenty uzupełniono przypisami. Wstęp historyczny charakteryzuje polityczny i wojskowy aspekt działalności Gwardii Ludowej. Indeksy pseudonimów i nazwisk. W pozycji interesującej szczególnie historyków — badaczy 2 wojny światowej czytelnik niespecjalista znaleźć może także poszukiwane informacje źródłowe.

24 TUSZYŃSKI WALDEMAR. **Wybrane materiały i dokumenty Dowództwa Głównego Armii Ludowej**. Zebr. ... Wojsk. Prz. hist. 1962 nr spec. [22] s. 336-373. ✓

Wybrane dokumenty ilustrują realizację organizacyjnych i operacyjnych koncepcji Dowództwa i Sztabu Głównego AL. Są to teksty artykułów i referatów w sprawie utworzenia Armii Ludowej, dekrety KRN o powołaniu AL i jej dowództwa, regulaminy, rozkazy, instrukcje, plany operacyjne. Zestaw poprzedza merytoryczny wstęp, niektóre z dokumentów uzupełnione są przypisami wyjaśniającymi.

25. GOMUŁKA WŁADYSŁAW. **Artykuły i przemówienia** (styczeń 1943 — grudzień 1945). Wwa 1962 KiW ss. 590.

Tom zawiera najważniejsze prace Władysława Gomułki z lat 1942—45 odzwierciedlające działalność partyjną i państwową autora, który od grudnia 1942 r. wchodził w skład kierownictwa PPR, a od listopada 1943 r. był Sekretarzem Generalnym KC PPR. Pozwalają one wnikać w proces tworzenia się nowoczesnej myśli politycznej, która legła u podstaw i narodzin Polski Ludowej. W zbiorze znalazło się wiele artykułów z podziemnej prasy PPR poświęconych problemowi walki politycznej klasy robotniczej, tworzenia anty-hitlerowskiego frontu narodowego, organizowania zbrojnego oporu przeciw okupantowi. Z wystąpień na ten ostatni temat na szczególną uwagę zasługuje wykład *PPR w walce o niepodległość Polski* wygłoszony w 1945 r. w Centralnej Szkole PPR, a zawierający ocenę czynu zbrojnego Gwardii i Armii Ludowej oraz przemówienie na I Zjeździe Uczestników Walki Zbrojnej z Niemcami, w którym uwypuklona została polityczna waga podziemnej działalności GL i AL. Przypisy. Indeks prasy ukazującej się w okresie okupacji.

26. SPYCHALSKI MARIAN. **Informacja przedstawiciela KC PPR na zebraniu komunistów polskich w Moskwie 8 czerwca 1944 roku**. Z *Pola Walki* 1961 nr 4 s. 181-199.

Referat członka delegacji KRN przybyłej do Moskwy w maju 1944 r. informuje o politycznej i wojskowej sytuacji w okupowa-

nym kraju oraz roli PPR w jego podziemnym życiu politycznym. M. in. zawiera ocenę organizacyjnego i zbrojnego dorobku Gwardii Ludowej, jej stosunków z innymi organizacjami konspiracyjnymi, relacjonuje proces tworzenia Armii Ludowej.

27. **Depesze KC PPR do Georgi Dymitrowa (1942—1943).** Z *Pola Walki* 1961 nr 4 s. 174-180.

Tekst 15 rozszyfrowanych depesz radiowych KC PPR do Georgi Dymitrowa wysłanych w okresie od 9 VI 1942 r. do 20 I 1943 r. Informują one o działalności i rozwoju organizacyjnym partii w pierwszym roku jej istnienia, akcjach zbrojnych GL, działaniach partyzanckich, dążeniu PPR do zmontowania antyhitlerowskiego frontu narodowego.

28. **Związek Walki Młodych.** Materiały i dokumenty. Wyd. 2. Wwa 1954 Iskry.
s. 21-264: 1942-1944.

W zbiorze zamieszczone zostały dokumenty programowe ZWM, artykuły z podziemnej *Walki Młodych* poświęcone problematyce politycznej, organizacyjnej bądź relacjonujące przebieg operacji bojowych grup ZWM lub innych oddziałów partyzanckich GL i AL, zwięzłe informacje o akcjach zbrojnych dokonanych przez ZWM, wyciągi z raportów dowództwa warszawskiego okręgu GL i AL zawierające dane o stanie liczbowym oddziałów ZWM i wnioski awansowe członków organizacji, wspomnienia o działaczach ruchu młodzieżowego poległych w walce z okupantem. Książka adresowana do młodzieży.

Inne wyd.: 1953.

29. **TARNOGRODZKI TADEUSZ. Regulamin służby polowej oddziałów partyzanckich Gwardii Ludowej.** Do druku przygot. ... *Wojsk. Prz. hist.* 1962 nr spec. [22] s. 374-389.

Pełny tekst instrukcji Sztabu Głównego GL zawierającej wytyczne w sprawie organizowania oddziałów polowych oraz wykład zasad działań partyzanckich.

WSPOMNIENIA I BIOGRAFIE

30. **Wspomnienia żołnierzy GL i AL.** Zebr. i oprac. J. Garas [i in.]. Wyd. nowe popr. i uzup. Wwa 1962 MON ss. 684, portr. 4 i w tekście map 7, ilustr. *Wojsk. Inst. Hist.*

Zebrane w książce relacje żołnierzy GL i AL różnych stopni i funkcji, od dowódców obwodów i brygad począwszy, poprzez dowódców dzielnic, oddziałów partyzanckich i grup bojowych, na bezpośrednich wykonawcach poszczególnych akcji skończywszy, ukazują różnorodne formy i metody walki z okupantem hitlerowskim toczonej przez lewicowy ruch oporu. W zbiorze liczącym 65 wspomnień reprezentowane są wszystkie rejony kraju, w których w latach okupacji działała Gwardia i Armia Ludowa. Relacje zgrupowano według

obwodów i okręgów organizacyjnych AL. Każdą grupę wspomnień poprzedza krótki wstęp zawierający zwięzłą charakterystykę danego obwodu; każde ze wspomnień natomiast — zwięzła biografia autora. Pozycja adresowana do szerokiego kręgu odbiorców. Fotografie autorów, zdjęcia z okresu okupacji, mapy. Indeksy nazwisk i pseudonimów oraz nazw geograficznych.

Inne wyd.: 1958.

31. **NAMIOTKIEWICZ W[ALERY], ROZTROPOWICZ B[OLEŚLAW].** *Ludzie, fakty, refleksje.* Wwa 1963 MON ss. 266, ilustr., portr. ✓

Książka zawiera 12 wywiadów, przeprowadzonych w latach 1960-1961 przez jej autorów z organizatorami i kierownikami politycznymi ruchu partyzanckiego GL i AL, oraz dowódcami oddziałów partyzanckich Mieczysławem Moczarem, Grzegorzem Korczyńskim, Zygmuntem Duszyńskim, Hilarym Chełchowskim, Józefem Małeckim, Marianem Janicem, Franciszkiem Szlachcicem, Mieczysławem Rogiem-Swiostkiem, Tadeuszem Pietrzakiem i Stanisławem Wrońskim. Na tle przełomowych wydarzeń drugiej wojny światowej i sytuacji, w jakiej na skutek najazdu hitlerowskiego znalazło się społeczeństwo polskie, rozmówcy ukazują główne problemy istotne dla powstania, rozwoju i działalności ruchu partyzanckiego GL i AL, uwzględniając na równi problematykę wojskową jak i społeczno-polityczną, zaś kwestię samej partyzantki analizując zarówno w skali krajowej, jak i międzynarodowej. Zastosowanie formy dialogu w istotny sposób ożywia treść książki, sprawiając na czytelniku wrażenie współuczestnictwa w dyskusji. Nagroda Ministra Obrony Narodowej w r. 1961.

Inne wyd.: 1961.

32. **POTERAŃSKI WACŁAW, MARCZEWSKA KRYSTYNA.** *Zginęli w walce.* Sylwetki bojowników AL i GL. Oprac. na podstawie materiałów zebr. i przygot. przez... Przedm.: Wł. Machejek. Wwa 1957. KiW ss. 316, ilustr. portr.

Zbiór 19 szkiców o działaczach partyjnych, dowódcach i szeregowych żołnierzach GL i AL, którzy zginęli w walce z okupantem. Napisane bądź przez literatów w oparciu o dokumenty i relacje, bądź przez współtowarzyszy poległych, rysują nie tylko sylwetki bohaterów, ale zawierają nadto pokaźny zasób informacji o walce GL i AL na różnych terenach okupowanego kraju.

33. **Ludzie pierwszego szeregu.** Wwa 1953 MON ss. 101, portr.

Trzydzieście szkiców biograficznych działaczy rewolucyjnego ruchu oporu, żołnierzy GL i AL, poległych w podziemnej walce z wrogiem, bądź w szeregach WP. „Książka ta mówi o ludziach pierwszego szeregu, mówi o życiu i walce bojowników Polskiej Partii Robotniczej i Gwardii Ludowej, o młodziutkich ZWM-owcach i dojrzałych działaczach komunistycznych, o żołnierzach I Armii Wojska Polskiego i oddziałów partyzanckich. Mówi o tym, jak z miłości do ludzi, do Ojczyzny, z nienawiści do faszyzmu — wyrastają rzeczy wielkie: odwaga, męstwo, żarliwa wiara w zwycięstwo, poświęcenie i hart ducha” (ze wstępu). Dla młodzieży.

34. BENARD Z[BIGNIEW], ZIELICZ S[TEFAN]. **Młodzieży o Ludowym Wojsku Polskim.** Zebr. i oprac. ... Wwa 1960 MON.
s. 7-250: My ze spalonych wsi.

Bogato ilustrowany zbiór materiałów poświęconych tradycjom historycznym Wojska Polskiego. W części pierwszej zamieszczone zostały dokumenty, fragmenty z prasy konspiracyjnej, wspomnienia, przedstawiające walkę lewicowego ruchu oporu z okupantem, szczególnie uwzględniające działalność podziemnego Związku Walki Młodych i czyn zbrojny żołnierzy Gwardii i Armii Ludowej. Publikacja adresowana do młodzieży, zainteresuje również czytelnika dorosłego.

35. **Tak rodziła się wolność.** Wspomnienia uczestników walk o wyzwolenie Ojczyzny. Wwa 1954 MON.

s. 7-63: Gwardziści.

s. 97-132: Partyzanckie boje.

Wspomnienia zawarte w rozdziałach poświęconych walce podziemnej w kraju obrazują taktykę działań ruchu oporu, mówią o akcjach bojowych gwardzistów w mieście i na wsi, o wielkich bitwach toczonych przez brygady partyzanckie AL, o poległych towarzyszach broni. Każdy z rozdziałów uzupełniają wyciągi z komunikatów Sztabu Głównego GL i AL oraz meldunków informujących o dokonanych akcjach bojowych. Książka, obejmująca ponadto wspomnienia kościuszkowców i żołnierzy 1 i 2 Armii WP o walkach frontowych, jest lekko napisaną lekturą dla młodzieży i dorosłych.

36. **Braterstwo.** Wspomnienia i relacje z walk przeciwko hitlerowskiemu najeźdźcy. Wwa 1960 MON.

s. 51-121: W mroczną noc okupacji.

Jedenaście relacji partyzantów z polskich (AL i AK) i radzieckich oddziałów przedstawia wspólną walkę z okupantem na tyłach niemieckiego frontu. Pozostałe wspomnienia uczestników 2 wojny światowej mówią o tradycjach polsko-radzieckiego braterstwa broni zrodzonego na polach bitew armii regularnych. Lektura ciekawa i łatwa w czytaniu.

ALBUMY

37. MAZUR TADEUSZ, TOMASZEWSKI JERZY. **Walka.** Gwardia Ludowa, Armia Ludowa. Zebr. i oprac. ... Konsult. hist. M. Janic [i in.]. Wwa 1963 MON ss. 630, portr. mapy.

Na s. 1 tyt.: Walka. Kronika walki Gwardii Ludowej, Armii Ludowej. K. tyt. umieszczona na końcu tomu.

Niezwykle bogaty zbiór zdjęć obrazujących ogrom walki lewicowego ruchu oporu z okupantem. Fotografie dziesiątków oddziałów partyzanckich na biwakach, w marszu i w walce, miejsc akcji zbrojnych i ich efektów, budynków, w których dokonywały się doniosłe wydarzenia polityczne, podziemnych drukarni, fotokopie dokumentów i prasy konspiracyjnej, około 500 portretów działaczy PPR i żołnierzy Gwardii i Armii Ludowej. Stronice ilustrujące działalność

ruchu oporu przeplatają się ze stronicami ukazującymi terror hitlerowski i martyrologię narodu polskiego pod okupacją. Duży zestaw zdjęć poświęcony wyzwoleniu kraju, organizowaniu władzy ludowej, udziałowi Ludowego Wojska Polskiego w 2 wojnie światowej, antyfaszystowskiemu ruchowi oporu w obozach koncentracyjnych. Poza materiałem ikonograficznym album zawiera kalendarium akcji bojowych oraz obszernie opisy większych operacji i bitew partyzanckich Gwardii i Armii Ludowej.

OBWÓD WARSZAWSKI

OPRACOWANIA

GARAS JÓZEF BOLESŁAW. Oddziały Gwardii i Armii Ludowej 1942—1945 zob. poz. 7.

s. 11-82: Obwód warszawski.

38. PPR na Mazowszu, Kurpiach i Podlasiu. Materiały z sesji historycznych poświęconych XX rocznicy powstania PPR. Kol. red. B. Dymek [i in. Wwa 1963]. Warszawski KW. PZPR ss. 317.

Zbiór materiałów regionalnych sesji popularnonaukowych, zorganizowanych z inicjatywy Referatu Historii Partii WKW PZPR w Płocku (23-24 I 1962 r.), Ursusie (2-3 III 1962 r.) i Mińsku Mazowieckim (14-15 IV 1962 r.). Na sesji płockiej problematyka GL i AL znalazła odbicie w osobnym referacie J. Marciniaka *Działalność zbrojna GL-AL na Mazowszu płockim*, na dwu pozostałych sesjach stanowiła część składową referatów poświęconych działalności PPR. Omówiono w nich rozwój organizacyjny Gwardii i Armii Ludowej w okręgach Lewa i Prawa-Podmiejska; działalność zbrojną, szczególny akcent kładąc na działaniach partyzanckich, wydobyto elementy współpracy z innymi organizacjami konspiracyjnymi. Referat J. Marciniaka analizuje proces organizowania Gwardii a następnie Armii Ludowej w okręgu Płock, działalność grup bojowych GL i AL w latach 1943-44, operacje brygady AL im. Synów Ziemi Mazowieckiej. W dyskusji, w której brało udział wielu uczestników lewicowego ruchu oporu, poruszone w referatach zagadnienia uzupełniono dużą ilością materiału faktograficznego. Kronika działalności PPR w województwie warszawskim w latach 1942-1948.

*

Powstała w walce zob. poz. 128.

Sesja naukowa poświęcona XX rocznicy powstania PPR na terenie województwa łódzkiego zob. poz. 127.

39. PRZYGONSKI ANTONI. Niektóre polityczne i wojskowe zagadnienia powstania warszawskiego. Wwa 1964 MON ss. 268, tabl. 7, ilustr.

Pierwsze opracowanie popularnonaukowe ujmujące jako zagadnienie pierwszoplanowe udział Armii Ludowej w powstaniu warszaw-

skim. Autor dokonując krytycznej oceny politycznego oblicza powstania podkreśla równocześnie bohaterstwo długotrwałego zrywu narodowowyzwoleńczego Warszawy, stwierdzając iż jego uczestnikami zasługującymi na największe uznanie były przede wszystkim „dołowe, żołnierskie i dowódcze, ogniwa Armii Krajowej, a także współdziałające z nimi siły Armii Ludowej, Polskiej Armii Ludowej, Korpusu Bezpieczeństwa i innych organizacji zbrojnych, oraz podstawowe masy ofiarnej ludności stolicy”. Publikacja składa się z dwóch części. Pierwsza omawia polityczny i wojskowy aspekt powstania, druga w sposób szczegółowy opisuje udział AL w walkach powstańczych na Woli. Opracowanie uzupełniono aneksem 32 dokumentów powstańczych, bezpośrednio lub pośrednio związanych z poruszaną w książce tematyką. Wykaz źródeł i literatury. Indeksy nazwisk i pseudonimów, oraz instytucji, organizacji i jednostek wojskowych. Książka przeznaczona dla szerszego kręgu czytelników.

40. MARK BERNARD. **Walka i zagłada warszawskiego getta.** Wyd. 3. Wwa 1963 MON ss. 507, ilustr.

W książce zawarta została historia getta warszawskiego od chwili jego utworzenia w październiku 1940 r. do barbarzyńskiej likwidacji w maju 1943 r. Autor ukazuje proces kształtowania się żydowskiego ruchu oporu, rolę jaką na tym odcinku odegrała Polska Partia Robotnicza, szczegółowo omawia przebieg walk powstańczych w kwietniu i maju 1943 r. Wiele miejsca poświęcono udziałowi Żydów w partyzantce, przede wszystkim w oddziałach GL, oraz w powstaniu warszawskim, w oddziałach AK i AL. Autentyczne zdjęcia wykonane w getcie warszawskim. Fotokopie dokumentów. Wykaz członków Żydowskiej Organizacji Bojowej poległych podczas powstania w getcie. Indeks nazwisk. Mapa. Książka posiada cechy naukowego opracowania historycznego, niemniej napisana bardzo przystępnie, stanowi interesującą lekturę także dla laika.

Inne wyd.: 1958, 1959.

WSPOMNIENIA I BIOGRAFIE

41. BARTOSZEK HEDDA, JURKOWSKA BRONISŁAWA. **Wspomnienia warszawskich peperowców. 1939-1944.** Zebr. i przygot. do druku... Wstęp: A. Przygoński. Wwa 1963 KiW ss. 389, ilustr., portr. Komitet Warszawski PZPR. Referat Hist. Partii. — Biblioteczka Warszawska.

Różnorodne formy podziemnej działalności warszawskiej organizacji PPR ukazane zostały we wspomnieniach 35 uczestników rewolucyjnego ruchu oporu. Ze względu na tematykę relacje zgrupowano w 4 częściach. W pierwszej autorzy omawiają działalność grup rewolucyjnych istniejących w Warszawie przed powstaniem PPR, utworzenie partii, działalność „dzielnic” partyjnych, współpracę peperowców z lewicowymi socjalistami. Druga poświęcona jest działalności PPR w warszawskich fabrykach, trzecia prasie konspiracyjnej Komitetu Centralnego i Komitetu Warszawskiego. W części czwartej zamieszczono wspomnienia gwardzystów i alowców. Dla szerokiego kręgu czytelników.

42. BARTOSZEK H., MARODY STEFAN, SZEWCZYK JAN. **My z głodujących miast.** [Zebr. i] do druku przygot.... Wyd. 2. Wwa 1964 MON ss. 380.

Zbiór zawiera 82 wspomnienia członków i działaczy ZWM z lat okupacji. W przeważającej większości są one poświęcone działalności konspiracyjnej na terenie Warszawy, bądź walkom w powstaniu warszawskim, kilka z nich mówi o młodzieżowej konspiracji w Łodzi, na Kielecczyźnie i w okręgu Warszawa Lewa-Podmiejska. Opisy pracy organizacyjnej i szkoleniowej oraz akcji bojowych, obrazy z prywatnego życia zetwumowców, sylwetki poległych towarzyszy broni, ukazują w sumie klimat ideowy i moralny panujący w grupie najmłodszych uczestników lewicowego ruchu oporu. Lektura szczególnie zalecana młodzieży.

Inne wyd.: 1961.

43. **Byli wśród nas.** Do druku przygot. B. Jurkowska i W. Michalska. Wstęp: M. Turlejska. Wwa 1958 KiW ss. 196, ilustr. portr.

Sylwetki 21 spośród 50 komunistów, którzy zginęli na szubienicach w pamiętnej egzekucji 16 października 1942 r. Opracowane przez grupę literatów wspomnienia dają obraz życia i rewolucyjnej działalności czołowych aktywistów warszawskiej organizacji PPR, a wśród nich Sylwestra Bartoszkę i Witolda Kokoszkę, którzy należeli do grona pierwszych organizatorów GL na terenie stolicy, Witolda Trylskiego — oficera Sztabu Głównego GL i Ignacego Romanowicza — kierownika laboratorium chemicznego Gwardii Ludowej.

44. **Czwartacy.** Wspomnienia byłych żołnierzy Szturmowego Batalionu AL im. Czwartaków. 1943-1945. T. 1-2. Przedm.: M. Spychalski. Oprac. D. Mazur. Wyd. 2. Wwa 1964 MON ss. 374, portr. 1 i w tekście + ss. 498, ilustr., portr. Bibl. Powszechna.

Batalion szturmowy im. Czwartaków był oddziałem posiadającym wiele cech wyraźnie wyodrębniających go od pozostałych jednostek AL. W pewnej mierze był to oddział partyzancki, ale operował w mieście, a więc w warunkach niezwykle skomplikowanych i trudnych. Obszarem jego działań była Warszawa, stolica Polski, główny nerw ruchu oporu przeciw okupantowi, a z racji tej teren znajdujący się pod szczególną obserwacją hitlerowskiego aparatu bezpieczeństwa. O specyficznym charakterze działań tej młodzieżowej jednostki — batalion wywodził się bowiem z oddziałów bojowych ZWM — o historii jej powstania, dziesiątkach akcji bojowych, epizodach z życia konspiracyjnego, o poległych towarzyszach walk, mówią na kartach obszernej publikacji sami jej żołnierze. Książka składa się z 3 części. Pierwsza zawiera relacje o walkach w okupowanej Warszawie, druga o bojach na barykadach powstania, trzecia to wspomnienia „czwartaków”, którzy w ostatnich miesiącach okupacji byli żołnierzami grupy desantowej Wojska Polskiego, operującej w zachodnich rejonach „dystryktu warszawskiego”. Kronika ważniejszych akcji bojowych batalionu. Notki biograficzne jego żołnierzy. Indeks nazwisk i pseudonimów. Książka w równej mierze zdolna jest zainteresować histo-

ryka okresu okupacji, jak i przeciętnego odbiorcę literatury historycznej. Dobra lektura dla młodzieży.

Inne wyd.: 1963.

45. **Ludzie Mazowsza.** Wstęp: B. Syzdek. Wwa 1964 KiW ss. 353, tabl. 8, ilustr., portr. Z inicjatywy Referatu Hist. Partii Warszawskiego KW PZPR.

Opracowane literacko wspomnienia poświęcone działaczom Gwardii i Armii Ludowej na terenie Mazowsza. Przedstawiono w nich akcje bojowe, epizody z życia konspiracyjnego, sylwetki aktywistów partyjnych i partyzantów poległych w walce z okupantem. Wstęp zawiera rys historyczny działalności PPR, GL i AL w trzech okręgach partyjnych — Warszawa Lewa- i Prawa-Podmiejska, oraz Płock — istniejących w okresie okupacji na obszarze województwa warszawskiego, z których ostatni, płocki, należał do obwodu VI (Łódź).

46. **Mazowsze w walce.** Kol. red. J. Czuła [i in.]. Wstęp: B. Syzdek. Wwa 1964 MON ss. 265, tabl. 16 w tym portr.

Zbiór wspomnień z okresu okupacji napisanych przez działaczy PPR, dowódców i żołnierzy GL i AL, aktywistów ZWM, zbiegłych z niewoli oficerów radzieckich walczących w partyzantce AL. Składa się nań 18 relacji omawiających różnorodne aspekty działalności konspiracyjnej Polskiej Partii Robotniczej, jej rozwój organizacyjny, działalność propagandowo-wydawniczą, akcje bojowe i sabotażowe GL i AL, prace z młodzieżą ZWM-owską. W sumie książka daje stosunkowo pełny obraz walki z okupantem prowadzonej przez rewolucyjną część ruchu oporu na Ziemi Mazowieckiej. Indeks nazwisk. Książka zainteresuje każdego czytelnika.

*

ALEF-BOLKOWIAK GUSTAW. **Gorące dni** zob. poz. 86.

47. **BALCERZAK JANINA. Stracona młodość?** Wwa 1960 Iskry ss. 155, ilustr.

Pamiętnik jednej z najstarszych działaczek ZWM, ukazuje jej biografię od ławki szkolnej w powiatowym miasteczku Zambrów, do ławki w audytorium jednej z wyższej uczelni Polski Ludowej. Nie był to okres łatwy, bowiem mieściły się w nim wojna i okupacja kiedy to autorka, jak setki jej rówieśników, zeszyt i książkę zamieścić musiała na pistolet i granat, mieściły się pierwsze burzliwe lata po wyzwoleniu, gdzie na książkę również nie często znajdował się czas. Na tle osobistych przeżyć, w sposób nader plastyczny i emocjonalny zarysowana została działalność warszawskiej organizacji ZWM w okresie okupacji i pierwszych latach powojennych. Interesująco przedstawiono różne formy walki zettwumowców z hitlerowcami, od kolportażu ulotek i prasy podziemnej poczynsz, poprzez akcje bojowe na ulicach okupowanej Warszawy, na walce w oddziałach AL na barykadach powstania skończywszy. Książka szczególnie zalecana młodzieży.

48. BALCERZAK J. **Moje dwadzieścia lat.** Wwa 1962 NK ss. 170, ilustr.

W książce tej autorka powraca do swego dzieciństwa i młodości, ukazując drogę jaką przebyła mała dziewczynka z Zambrowa, nim stała się członkiem ZWM i świadomym bojownikiem w walce o wolność. W pewnej mierze jest to powtórzenie *Straconej młodości?* z tym, że sposób ujęcia tematu dostosowany został do zainteresowań czytelnika w wieku ok. lat 12. Podobnie jak w poprzedniej pozycji stosunkowo szeroko omówiony jest okres okupacji, a wraz z nim konspiracja i walka warszawskich zetuemowców. Książka kończy się opisem ostatniego bojowego zadania, jakie wykonała autorka podczas działań wojennych — przeniesienia poprzez linię niemieckiego frontu meldunku dowództwa AL w powstańczej Warszawie do Naczelnego Dowództwa WP w wyzwolonym Lublinie.

49. BALICKA-KOZŁOWSKA H[ELENA]. **Mur miał dwie strony.** Wwa 1958 MON ss. 188.

Na książkę składają się 3 szkice wspomnieniowe dotyczące powstania w getcie warszawskim, przeżyć ostatnich ocalałych bojowników getta po stronie „aryjskiej” i ich udziału w powstaniu warszawskim. Autorka, podczas okupacji członek ZWM i żołnierz AL utrzymywała bliskie kontakty z członkami Żydowskiej Organizacji Bojowej. Kreśląc ich sylwetki, przeżycia i walkę, mówi jednocześnie o współdziałaniu ŻOB-u z GL i pomocy GL dla powstania w getcie. Znaczne fragmenty książki poświęcone są udziałowi AL w powstaniu warszawskim, ściślej walkom na Starym Mieście i Żoliborzu. Książka dla młodzieży.

50. BEŁCZEWSKI BRONISŁAW. **Od klęski wrześniowej do Manifestu Lipcowego.** *Wojsk. Prz. hist.* 1962 nr 2 s. 212-265, ilustr. portr.

Wspomnienia aktywisty PPR z okręgu Warszawa Lewa-Podmiejska, a w r. 1944 sekretarza Komitetu Wojewódzkiego PPR na wyzwolonych terenach tzw. przyczółka sandomierskiego. Autor relacjonuje proces organizowania partii, a następnie Gwardii Ludowej na terenie Pruszkowa, informuje m. in. o działaniach grup sabotażowych GL w fabrykach pracujących na potrzeby okupanta, oraz akcjach bojowych GL dokonanych w Pruszkowie i najbliższej okolicy.

51. DĄBROWSKI WŁODZIMIERZ. **Wspomnienia działacza PPR.** *Z Pola Walki* 1961 nr 4 s. 254-293.

Pochodzące z lat 1939-1945 wspomnienia zasłużonego działacza ruchu robotniczego, uczestnika odbytego 5 I 1942 r. założycielskiego zebrania PPR, pierwszego sekretarza Komitetu Warszawskiego PPR a następnie sekretarza PPR w obwodzie lubelskim, ukazują proces organizowania partii na terenie stolicy, oraz początki partyzantki GL w Lubelskiem. Zawierają nadto wiele materiału informacyjnego o działalności PPR w Buchenwaldzie w latach 1943-1945, o formach działalności konspiracyjnej i współpracy komunistów polskich i niemieckich w tamtejszym obozie koncentracyjnym.

52. DURACZ JERZY, WOLICKI KRZYSZTOF. **Dwa uderzenia.** Wyd. 2. Wwa 1962 MON ss. 83. Druga Wojna Światowa. Bohaterowie, operacje, kulisy. [Seria Tygrysa].

Dwa uderzenia to dwie głośne akcje Gwardii Ludowej dokonane w r. 1942 na terenie Warszawy — zamachy na restauracje niemieckie „Café Club” i „Mitroppa” (24 X 42 r.) i zbrojne zdobycie 30 XI 42 r. miliona złotych w banku KKO — sumy równającej się kontrybucji jaką okupant nałożył na stolicę za zamachy dokonane 24 X 42 r. Akcje te wstrząsnęły Warszawą, były bowiem pierwszymi poważniejszymi operacjami ruchu oporu w okupowanej stolicy. O ich przebiegu czytelnik dowiaduje się z „pierwszej ręki”, bowiem Jerzy Duracz osobiście rzucał granaty w witrynę „Café Clubu”, uczestniczył także w akcji na KKO. Pasjonująca tematyka, połączona z żywym językiem relacji, sprawiają, iż książka zainteresuje każdego czytelnika.

Inne wyd.: 1960.

53. DURACZ J. **Odwet.** Wwa 1962 MON ss. 121. Druga Wojna Światowa. Bohaterowie, operacje, kulisy. [Seria Tygrysa].

Kolejne wspomnienie Jerzego Duracza poświęcone jest początkowemu okresowi działalności „specgrupy” Sztabu Głównego GL, tj. oddziału specjalnego, przeznaczonego do wykonywania zadań bojowych na terenie Warszawy. Książka ukazuje niewielki fragment bojowej historii oddziału — jej ramy czasowe zamykają się w okresie od 1 XII 1942 do 17 I 1943 r. — nie mniej pozwala czytelnikowi zapoznać się z taktyką działania oddziału, typami dokonywanych akcji i sposobem ich przeprowadzania, ukazuje panującą w „specgrupie” atmosferę koleżeństwa i wewnętrzną dyscyplinę jej żołnierzy. Książka dla wszystkich.

54. FIDERKIEWICZ ALFRED. **O wojnie i ludziach PPR.** Wwa 1962 Iskry ss. 136, ilustr.

Wspomnienia lekarza, działacza PPR, bliskiego towarzysza Marceliego Nowotki, mówią o konspiracyjnej grupie komunistycznej „Proletariusz” (działała w r. 1941), o procesie tworzenia Polskiej Partii Robotniczej, o organizowaniu Gwardii Ludowej. Autor m. in. wspomina również o głośnym oddziale GL „Kuby” działającym w okręgu Warszawa Lewa-Podmiejska i jego dowódcy Stanisławie Gaciu. Książka stanowi dokument życia i walki polskich komunistów w latach okupacji. Dla wszystkich.

55. FONKOWICZ JERZY. **Pierwsze pistolety.** Wyd. 2. Wwa 1963 MON ss. 265, tabl. 10, portr. 22, mapy 4.

Autor, dowódca specjalnej grupy bojowej Sztabu Głównego GL i AL, oddziału mającego m. in. zadanie likwidacji agentów gestapo, którzy usiłowali przeniknąć w szeregi lewicowego ruchu podziemnego, ukazuje w 13 opowiadaniach losy grupy młodych ludzi walczących z hitlerowcami w okupowanej stolicy. Opisy zadań bojowych, zarówno takich, w których przemawiały pistolety, jak i tych przebiegających bezkrwawo, ale wymagających niemałego wysiłku ner-

wowego, (np. ubezpieczenie pierwszego posiedzenia KRN w noc sylwestrową 1943 r.), przeplatają się z obrazami pełnego napięcia życia pod okupacją. Nie jest to wprawdzie pamiętnik, ale oderwane na pozór epizody splatają się w jedną całość, dając przejrzysty obraz działalności grupy, ukazując charaktery poszczególnych jej członków, uzmysławiają ogrom odwagi i poświęcenia, jakiego wymagano od żołnierza oddziału specjalnego. Szkice sytuacyjne. Książka w r. 1962 uzyskała nagrodę Ministra Obrony Narodowej.

Inne wyd.: 1962.

56. FONKOWICZ J. **Marsz toreadora**. Wwa 1964 NK ss. 209, pl. tabl. 8.

Pierwsze taktę „Marsza toreadora” z opery „Carmen” nucone przez niemieckiego oficera w sekundę przed rozbrojeniem go przez grupę gwardzistów, stały się „sygnałem wywoławczym” chłopców jednej z sekcji grupy bojowej Sztabu Głównego AL. Opowieść o ich życiu i walce w okupowanej Warszawie, udanych i nieudanych akcjach bojowych, pomysłowych aktach dywersji w warsztatach kolejowych, wreszcie różnych kolejach losu wielu z nich od momentu wybuchu powstania warszawskiego, stanowi pasjonującą lekturę dla młodzieży, ale w niemniejszym stopniu zdolną zainteresować czytelnika dorosłego. Ze szczególnym napięciem ukazany został przebieg nieudanego wybuchu powstania na Targówku, oraz los grupy ludzi, którzy po kapitulacji powstania nie opuścili Warszawy, lecz do chwili wyzwolenia miasta ukrywali się w jego ruinach.

57. GDULEWSKI RYSZARD. **Ze wspomnień szefa Laboratorium Uzbrojenia GL i AL**. Z *Pola Walki* 1963 nr 3 s. 167-188.

Interesująca relacja o utworzeniu i działalności Komitetu Dzielnicowego PPR i dowództwa GL na Woli w początkach 1942 r. o pierwszych akcjach gwardzistów tej dzielnicy, szkoleniu przyszłych partyzantów oddziału „Małego Franka”, pierwszej jednostki GL jaka wyruszyła w pole w r. 1942, o organizacji produkcji i efektach pracy „Laboratorium Uzbrojenia” GL i AL.

58. JAWORSKA HELENA. **Było nas stu**. Wwa 1948 „*Plomienie*” ss. 241, ilustr. portr.

Pierwsza książka o konspiracyjnej działalności organizacji rewolucyjnej młodzieży w latach 2 wojny światowej. Pisana bezpośrednio po wojnie, posiada w równej mierze cechy relacji historycznej, jak i pasjonującego reportażu z młodzieżowego frontu walki z okupantem. Wspomnienia autorki, czołowego działacza ZWM, od września 1943 r. do wyzwolenia redaktora organu Związku — *Walki Młodych*, przeplatają się z relacjami innych członków organizacji, tworząc w całości barwną, tętniącą życiem opowieść o podziemnym ruchu młodzieży i jego ludziach. Mocno akcentowana problematyka ideowo-polityczna. Liczne zdjęcia działaczy i aktywistów ZWM lat 1942—1945. Książka wybitnie młodzieżowa, niemniej zdolna zainteresować również czytelnika dorosłego.

59. KONOPKA TADEUSZ. **Ze wspomnień sekretarza dzielnicy PPR nr 3 Drewnica-Marki.** *Wojsk. Prz. hist.* 1962 nr spec. [22] s. 275-316, portr. mapa.

Wysuwając na plan pierwszy pracę polityczną organizacji partyjnej, autor stosunkowo szeroki margines poświęca działalności GL i AL. Omawia jej stan organizacyjny, charakteryzuje pracę Sztabu Dzielnicowego, relacjonuje przebieg dokonywanych akcji bojowych. Lista aktywów PPR, GL i AL z lat 1942—1944 dzielnicy nr 3 okręgu Warszawa Prawa-Podmiejska.

60. KONOPKA T. **PPR i GL dzielnicy Mińsk Mazowiecki w walce z okupantem.** *Wojsk. Prz. hist.* 1963 nr 3/4 s. 471-485, portr. mapa.

Skrupulatnie zebrany, usystematyzowany i przedstawiony w formie wspomnień materiał faktów ukazuje obraz organizacyjnej, propagandowej i bojowej działalności Gwardii Ludowej w największej terytorialnie dzielnicy okręgu Prawa-Podmiejska. Wykaz aktywistów PPR i GL dzielnicy Mińsk Mazowiecki.

✓ 60a. KSIEŻARCZYK FRANCISZEK. **Droga w ogniu.** MON Wwa 1964 s. 331.

Plastycznie i żywo napisane wspomnienia o udziale Polaków i polskich jednostek wojskowych w wojnie domowej w Hiszpanii, oraz o walkach Gwardii i Armii Ludowej z okupantem. Autor, górnik którego bezrobocie zmusiło do emigracji do Francji, major republikańskiej armii hiszpańskiej, pułkownik Armii Ludowej, dzisiaj generał WP, ukazał 9 lat swego życia, od momentu przekroczenia w r. 1936 granicy francusko-hiszpańskiej, do dnia zakończenia 2 wojny światowej. Obszerne fragmenty wspomnień poświęca swej działalności w latach 1942—1944, kiedy pełnił kolejno funkcję oficera łącznikowego Sztabu Głównego GL, dowódcy okręgu warszawskiego GL, dowódcy obwodu krakowskiego AL. Książka wiernie oddaje atmosferę życia i pracy konspiracyjnej w okupowanym kraju i zawiera wiele realiów z działań zbrojnych GL i AL w okręgach Kielce i Warszawa oraz obwodzie Kraków. Dla szerokiego kręgu czytelników.

61. RUDNICKA HALINA. **Janek Krasicki.** Wwa 1961 PZWS ss. 51, ilustr.

Biografia Janka Krasickiego wiąże się ściśle z nakreślonym w książce obrazem walki rewolucyjnej młodzieży z hitlerowskim okupantem. Janek przewodził jej od momentu śmierci pierwszej przewodniczącej ZWM Hanki Sawickiej w marcu 1943 r. do chwili swej bohaterskiej śmierci w dniu 2 IX 1943 r. Książka ukazuje wybitną rolę, jaką odegrał w lewicowym ruchu oporu jako organizator młodzieży i działacz partyjny, jako żołnierz walczący zarówno słowem pisanym na wewnętrznym froncie walki ideologicznej, jak i przeciwstawiający się okupantowi z bronią w ręku. Dla młodzieży.

62. TURLEJSKA MARIA. **Stanisław Nowicki.** *Z Pola Walki* 1961 nr 4 s. 400-415, portr.

Biografia działacza rewolucyjnego ruchu młodzieżowego lat przedwojennych, uczestnika kampanii wrześniowej, członka Sztabu

Dowódca lubelskiego obwodu AL ppłk Mieczysław Moczar
wraz z dowódcami radzieckich oddziałów partyzanckich

Grupa instruktorów - oficerów 1 Armii Polskiej, zrzucona
w czerwcu 1944 r. do oddziałów AL na Kielecczyźnie

Partyzanci AL wkraczają do wolnego Lublina

Głównego GL i AL, redaktora *Gwardzisty*, poległego 26 VIII 1944 r. w powstaniu warszawskim. Zawiera bogaty materiał o organizacji i pracy redakcji organu prasowego i aparatu wydawniczego GL oraz działalności Wydziału V (Propagandy) Sztabu Głównego Gwardii a następnie Armii Ludowej.

63. PERKOWSKA-SZCZYPIORSKA IRENA. **Pamiętnik łączniczki.** Wyd. 2. Wwa 1964 Czyt. ss. 278, tabl. 16.

Żywo i plastycznie napisane wspomnienia łączniczki Pierwszego Sekretarza KC PPR Marcelego Nowotki obejmują okres jej działalności konspiracyjnej na terenie Warszawy do marca 1943, oraz pobytu w więzieniu na Pawiaku i obozie oświęcimskim. Autorka koncentruje się głównie na działalności partyjnej, ale szkicując sylwetki współtowarzyszy walki sporo miejsca poświęca ludziom bezpośrednio zaangażowanym w działalność Gwardii Ludowej. Interesująca lektura dla szerokiego kręgu czytelników. Książka w r. 1962 otrzymała nagrodę Ministra Obrony Narodowej.

Inne wyd.: 1962.

64. PIETRZAK TADEUSZ. **Podziemny front.** Wyd. 2 Wwa 1963 MON ss. 240, tabl. 48, w tym portr.

Osobiste przeżycia autora i opis jego działalności w ruchu oporu wplecione w historię szturmowego batalionu AL im. Czwartaków, sprawiają, że książka w pewnym stopniu spełnia rolę zbeletryzowanej monografii jednostki od momentu jej utworzenia do chwili wybuchu powstania warszawskiego. Ostatnie 4 rozdziały poświęcone są działaniom na tyłach wroga (w okupowanej części województwa warszawskiego) grupy desantowej WP mjr „Piotra” (Miroslawa Krajewskiego) złożonej w większości z tych żołnierzy batalionu im. Czwartaków, których wyzwolenie zastało podczas wykonywania zadania bojowego na Lubelszczyźnie. Frapująca fabuła i żywa narracja sprawiają, że książkę czyta się po prostu „jednym tchem”. Szczególnie zalecana młodzieży. Fotografie dowódców GL i AL oraz żołnierzy batalionu, zdjęcia z lat okupacji, fotokopie dokumentów. Notki biograficzne żołnierzy oraz osób współpracujących z batalionem. Książka w r. 1962 otrzymała wyróżnienie Ministra Obrony Narodowej.

Inne wyd.: 1962.

65. PUCHALSKA BOŻENA. **Kartki z naszego miasta.** Wwa 1958 Iskry ss. 133.

Książka zawiera obraz okupacyjnej działalności ZWM skreślony przez jedną z aktywistek organizacji. Autorka w sposób plastyczny, a zarazem nie pozbawiony humoru i swady, ukazuje klimat okupowanej stolicy, panującą wśród młodzieży atmosferę, polityczny, wychowawczy i wojskowy aspekt działania organizacji, sylwetki działaczy ZWM, z którymi współpracowała. We fragmentach poświęconych powstaniu warszawskiemu szczególnie interesująca jest charakterystyka wzajemnych stosunków żołnierzy AL i AK. Książka dla młodzieży.

ROZŁUBIRSKI EDWIN. **Goście o zmroku** zob. poz. 110.

66. ROZŁUBIRSKI E. **Ludzie z innego świata**. Wwa 1958 MON ss. 77. Druga Wojna Światowa. Bohaterowie, operacje, kulisy. [Seria Tygrysa].

Opowieść o walkach batalionu AL im. Czwartaków w powstaniu warszawskim. Autor — zastępca dowódcy batalionu dla spraw liniowych — dowodził oddziałem podczas walk na Starym Mieście (z którego „Czwartacy” wycofali się jako jedni z ostatnich), a następnie w Śródmieściu. Przeżycia własne i swych podkomendnych, wplecione w obraz heroicznych zmagania w obronie powstańczych barykad, składają się na interesującą lekturę. Książka dla wszystkich.

67. SAPIŃSKA-MOŃKA TEODOZJA. **Partyzanckie ballady**. Wwa 1964 MON ss. 244, tabl. 12.

Autorka w r. 1943 była łączniczką głośnego partyzanta „Kuby” (Stanisława Gacia) operującego ze swym oddziałem w obrębie powiatów łowickiego, sochaczewskiego i błońskiego, a w ostatnich miesiącach okupacji łącznikowała majorowi „Piotrowi” (Miroslawowi Krajewskiemu), dowódcy grupy desantowej WP zrzuconej na tyły niemieckiego frontu w październiku 1944 r. W barwnej, a zarazem prostej i bezpretensjonalnej relacji opisuje swoje konspiracyjne dzieje, trud podziemnej walki, historię zmagania gwardzystów podstolecznego okręgu Lewa-Podmiejska z hitlerowskim okupantem. Lektura interesująca dla wszystkich, szczególnie dla młodzieży.

68. BALICKA-KOZŁOWSKA HELENA. **Hanka** [Sawicki a]. Wyd. 2. Wwa 1962 Iskry ss. 254.

Zywo napisane wspomnienie o znanej działaczce ruchu młodzieżowego Hance Sawickiej, pióra jej bliskiej przyjaciółki i współtowarzyszek walki. Życie Hanka nierozzerwalnie związało się z walką o lepszą przyszłość młodzieży proletariackiej — początkowo prowadzoną środkami politycznymi, następnie także z bronią w ręku. Stąd też wspomnienia o niej są jednocześnie swego rodzaju kroniką walki toczonej przez młodych komunistów — późniejszych organizatorów ZWM — z okupantem. Lektura przeznaczona dla młodzieży, niewątpliwie zainteresuje także dorosłych. Załączniki: artykuły Hanka Sawickiej i o Hance, z podziemnej *Walki Młodych*, wiersze Zofii Jaroszewicz poświęcone bohaterce wspomnień. Indeksy nazwisk, instytucji i organizacji, tytułów czasopism.

Inne wyd.: 1965.

69. SEK-MAŁECKI JÓZEF. **Armia Ludowa w powstaniu warszawskim**. Wwa 1962 Iskry ss. 223, tabl. 11.

Chociaż książka nosi tytuł *Armia Ludowa w powstaniu warszawskim*, zawiera rys konspiracyjnej działalności autora na przestrzeni całego 1944 roku. W części 1 zatytułowanej *Okupacja* autor opisuje swą pracę w Sztabie Głównym AL, gdzie był szefem Wydziału Zapobiegania i Broni, zapoznaje czytelnika z trybem i zakresem prac

samego Wydziału, jak i całego Sztabu. Część 2 daje obraz walk oddziałów AL w powstaniu, przede wszystkim na Starym Mieście i w Śródmieściu, tj. w dzielnicach, gdzie płk. „Sęk” osobiście przebywał. (Dodać należy, że po zbombardowaniu 26 VIII 1944 r. kwatery warszawskiego sztabu AL i śmierci jego członków, pełnił on równocześnie obowiązki dowódcy wszystkich sił AL w powstaniu). W części 3 omówiona została działalność PPR i AL w ostatnich miesiącach pobytu okupanta na obszarach na zachód od Wisły. Archiwalne zdjęcia z okresu powstania warszawskiego. Książka dla wszystkich, bardzo zalecana młodzieży.

70. SOWIŃSKA STANISŁAWA. (pseud. BARBARA). **Lata walki.** Wyd. 3. Wwa 1962 KiW ss. 350, ilustr. Bibl. Powszechna.

Pamiętnik aktywnej uczestniczki ruchu oporu, pełniącej kolejno funkcję kolportera prasy podziemnej, członka sekcji bojowej GL, zastępcy szefa Wydziału Informacji Sztabu Głównego AL. W rozszerzonej wersji wydania trzeciego książki, która opiera się głównie na osobistych wspomnieniach autorki, w pewnej mierze uzupełniona została relacjami osób współpracujących z „Barbarą” w latach okupacji. Ukazuje różne aspekty działalności PPR, GL i AL w latach 1942–1944, kreśli sylwetki „ludzi PPR”, w sposób sugestywny wprowadza czytelnika w atmosferę okupowanej Warszawy. Lektura w równej mierze zalecana młodzieży, jak i dorosłym.

Inne wyd.: 1948, 1957.

71. WOJAS PAWEŁ. **Moje wspomnienia z powstania warszawskiego.** Z *Pola Walki* 1961 nr 4 s. 331–336.

Wspomnienia dowódcy AL okręgu Warszawa Lewa-Podmiejska, którego wybuch powstania zastał w Warszawie. Autor koncentruje się w nich głównie na charakterystyce prac dowództwa powstańczego sztabu AL na Starym Mieście, a następnie w Śródmieściu. Działalność bojową oddziałów AL przedstawia jedynie w ogólnych zarysach.

72. ZELWIAŃSKI RYSZARD. **Ostatnia akcja „Czwartaków”.** Wyd. 2. Wwa 1962 MON ss. 118. Druga Wojna Światowa. Bohaterowie, operacje, kulisy. [Seria Tygrysa].

Tą ostatnią akcją był „skok za front” 12-osobowej grupy desantowej WP, w składzie której znalazło się 6 żołnierzy batalionu AL im. Czwartaków. Grupa operowała od października 1944 do stycznia 1945 r. w zachodniej, okupowanej jeszcze, części województwa warszawskiego. Prowadziła działalność wywiadowczą, dywersyjną, a nadto pośredniczyła w nawiązaniu łączności między aktywnym PPR, który po powstaniu warszawskim znalazł się na terenie powiatu błońskiego i sochaczewskiego, a przebywającym w Lublinie Komitetem Centralnym Partii. W interesującej relacji, popartej licznymi dokumentami w postaci radiogramów wymienianych między dowódcą oddziału mjr. „Piotrem” a KC PPR oraz Polskim Sztabem Partyzanckim, kreśli autor obraz trzymiesięcznej działalności grupy, trafnie oddając pełną emocji atmosferę tej operacji. Książka dla szerokiego kręgu czytelników.

Inne wyd.: 1958.

OBWÓD LUBELSKI

OPRACOWANIA

73. **Polska Partia Robotnicza, Gwardia Ludowa i Armia Ludowa na Lubelszczyźnie w okresie okupacji hitlerowskiej (1942—1944).** Red. J. Naumiuk. Lub. 1958 Referat Hist. Partii i Ośrodek Propagandy Partyjnej ss. 141, tabl. 14 w tym portr. W XV rocznicę powstania PKWN. Materiały sesji popularnonaukowej zorganizowanej przez PZPR w Lublinie (29-30 V 1958 r.).

Wśród 4 wygłoszonych na sesji referatów poświęconych działalności PPR, tworzeniu władzy ludowej i kształtowaniu się frontu narodowego na Lubelszczyźnie znajduje się referat Jana Naumiuka „*Rozwój i walka GL i AL na Lubelszczyźnie*”, koncentrujący się na omówieniu rozwoju organizacyjnego i działalności zbrojnej Gwardii i Armii Ludowej, z położeniem szczególnego akcentu na działania partyzanckie. Problem ten uzupełniony został nadto w dyskusji, w której uczestniczyli byli organizatorzy i dowódcy GL i AL w Lubelskiem. Dla czytelnika zaznajomionego wstępnie z zagadnieniami ruchu oporu.

GARAS JÓZEF BOLESŁAW. **Oddziały Gwardii Ludowej i Armii Ludowej 1942—1945** zob. poz. 7.
s. 83-178: Obwód lubelski.

74. MAŃKOWSKI ZYGMUNT, NAUMIUK JAN. **Gwardia i Armia Ludowa na Lubelszczyźnie 1942—1944.** Wstęp i oprac. ... Lub. 1960 Lub.SW ss. 415, tabl. 32, w tym portr., mapy. Źródła i Materiały do Dziejów Ruchu Oporu na Lubelszczyźnie 1939—1944. T. 1.

Zbiór dokumentów (rozkazów, raportów, meldunków, notatek informacyjnych) różnych szczebli organizacyjnych GL i AL obwodu lubelskiego. Jak piszą we wstępie autorzy, dokumenty te stanowią „najbardziej wiarygodne świadectwo zbrojnego wysiłku rewolucyjnej organizacji podziemnej na Lubelszczyźnie w okresie okupacji hitlerowskiej... Pisane przez ludzi wywodzących się z najniższych środowisk społecznych, ludzi, którzy chętniej strzelali do okupanta niż ujmowali za pióro, oddają mimo wszystko prawdę o GL i AL, jako o jednej z czołowych sił polskiego ruchu konspiracyjnego w okresie 2 wojny światowej. Dotyczy to szczególnie Lubelszczyzny, która zajmowała w tych latach przodujące miejsce w kraju pod względem liczebności i intensywności ruchu podziemnego”. Publikacja przeznaczona w zasadzie dla historyków ruchu oporu, zainteresuje wszystkich poszukujących informacji źródłowych. Indeks nazw geograficznych, nazwisk i pseudonimów. Książka w r. 1960 wyróżniona nagrodą Ministra Obrony Narodowej.

75. GRONCZEWSKI EDWARD. **Kalendarium walk Gwardii Ludowej i Armii Ludowej na Lubelszczyźnie. 1942—1944.** Słowo wstępne Z. J. Hirsza. Lub. 1963 Lub.SW ss. 169, tabl. 16, w tym portr. Źródła

i Materiały do dziejów Ruchu Oporu na Lubelszczyźnie 1939—1944. T. 3.

Kalendarium opracowane w oparciu o dokumenty archiwalne i dużą ilość relacji ustnych i pisemnych. Obok chronologicznego wykazu akcji Gwardii i Armii Ludowej i omówienia ich efektów, w wielu wypadkach skomentowanych przez autora, który sam pod pseudonimem „Przepiórka” dowodził oddziałem partyzanckim AL, publikacja zawiera pełny wykaz obsady personalnej dowództwa obwodu II oraz okręgów 4 (Lublin) i 5 (Janów), spis oddziałów partyzanckich ze zwięzłą ich charakterystyką, indeks nazwisk i pseudonimów, indeks miejscowości. Liczne zdjęcia i fotokopie dokumentów. W słowie wstępnym przedstawiono rozwój ruchu partyzanckiego GL i AL w Lubelskiem. Dla badaczy zajmujących się problematyką ruchu oporu.

HILLEBRANDT BOGDAN. **Działalność bojowa zgrupowania polskich oddziałów partyzanckich na Polesiu, Wołyniu i Lubelszczyźnie w latach 1943—1944** zob. poz. 133. ✓

76. JUCHNIEWICZ MIECZYŚLAW. **Kowpakowscy w Polsce.** Wojsk. Prz. hist. 1958 nr 4 s. 154-184, ilustr., portr., szkice.

Zgrupowanie gen. Sidora Kowpaka należało do jednego z najsilniejszych związków operacyjnych partyzantki radzieckiej. W r. 1944, w okresie od 11 II do 17 III jako 1 Ukraińska Dywizja Partyzancka dokonało rajdu na ziemiach polskich od Podkarpacia, poprzez Lubelskie i Podlasie, w rejon Puszczy Białowieskiej. Artykuł pozwala dokładnie prześledzić szlak bojowy radzieckich partyzantów w Polsce, zapoznaje z przeprowadzonymi przez dywizję operacjami, obrazuje jej współpracę i współdziałanie oddziałami i placówkami AL, BCh i AK.

77. SULEWSKI WOJCIECH. **Na partyzanckich ścieżkach.** Wyd. 2. Wwa 1963 Iskry ss. 122, tabl. 8.

Szkic popularnohistoryczny poświęcony Gwardii i Armii Ludowej na Lubelszczyźnie. Koncentrując się na wybranych epizodach z działalności lewicowego ruchu oporu, autor w sposób plastyczny ukazuje rozwój ruchu partyzanckiego GL i AL, od niewielkich liczebnie, częstokroć „dziko” organizowanych grup partyzanckich, do batalionów i brygad, obejmujących swym zasięgiem operacyjnym całe powiaty. Wiele miejsca poświęcono współdziałaniu partyzantów polskich i radzieckich. Indeks nazwisk z podstawowymi danymi biograficznymi. Książka szczególnie zalecana młodzieży.

Inne wyd.: 1961.

78. SULEWSKI W. **Lasy w ogniu.** Wwa 1962 Czyt. ss. 224, ilustr., mapa.

Książka o tragicznych dziejach ludności Zamojszczyzny w latach okupacji i jej bezpardonowej walce z zaborcą. Autor nie ogranicza się do suchej relacji wypadków, jakie miały miejsce w 4 powiatach południowej Lubelszczyzny w związku z wysiedleniami i pa-

cyfikacją tego terenu, lecz przedstawia je na tle wydarzeń zaszłych w okupowanym kraju na przestrzeni lat 1939—1944. Opisy posunięć eksterminacyjnych okupanta, czy akcji partyzantów polskich, przeplatają się z opisami dyskusji, toczonymi na ten temat w gabinetach wysokich urzędników SS, jak i sztabach polskich organizacji konspiracyjnych. Mocno zaakcentowany wkład ruchu oporu w obronę Ziemi Zamojskiej. Obszerne fragmenty książki poświęcone działaniom oddziałów GL i AL i stoczonym przez nie bitwom. Dla szerokiego kręgu czytelników.

79. TUSZYŃSKI WALDEMAR. **Lipcowe walki Armii Ludowej w lasach parczewskich w czasie wielkiej akcji przeciwpartyzanckiej „Cyklon”.** *Wojsk. Prz. hist.* 1964 nr 2 s. 120-132, ilustr., mapa.

Monografia ostatniego boju partyzanckiego na Lubelszczyźnie, stoczonego w dniach 19-21 VII 1944 r. W chronologicznym porządku przedstawia autor plany taktyczne obu stron, ich realizację, przebieg walk przerwanych nadejściem czołowych oddziałów 1 Frontu Białoruskiego.

80. TUSZYŃSKI W. **Przebieg działań północno-lubelskiego zgrupowania Armii Ludowej w czasie niemieckiej akcji pacyfikacyjnej „Grosseinsatz Maigewiter” maj 1944.** *Wojsk. Prz. hist.* 1963 nr 3/4 s. 115-159, ilustr., portr., mapa.

Narastające z miesiąca na miesiąc nasilenie działań partyzanckich na Lubelszczyźnie w r. 1944 pozbawiło okupanta kontroli nad znacznym obszarem tego regionu i możliwości zapewnienia bezpieczeństwa transportom wojskowym, dążącym tamtędy na front wschodni. Zmusiło to hitlerowców do podjęcia zakrojonych na szeroką skalę akcji przeciwpartyzanckich, w których obok sił policyjnych uczestniczyły jednostki Wehrmachtu wspierane lotnictwem i bronią pancerną. Operacja „Maigewiter” stanowiła pierwszą fazę akcji i skoncentrowała się na północnej części dystryktu lubelskiego. Autor w oparciu o dokumenty strony polskiej i niemieckiej dokładnie analizuje jej przebieg oraz podjęte w związku z tym działania sił partyzanckich AL skoncentrowanych w lasach parczewskich.

81. TUSZYŃSKI W. **Realizacja planów operacyjnych AL w działaniach partyzanckich na Lubelszczyźnie i Kielecczyźnie, wiosna-jesień 1944.** *Wojsk. Prz. hist.* 1962 nr spec. [22] s. 93-134, ilustr., portr., map 3.

Artykuł przedstawia przebieg realizacji zadań operacyjnych obwodów AL Lublin i Kielce wypływających ze zmian na froncie wschodnim i przesuwania się frontu przez ziemie polskie. Omawia nadto podejmowane przez hitlerowców próby likwidacji sił partyzanckich na swych tyłach i wyniki tych poczynań. Koncentrując uwagę na operacjach AL, autor podaje także informacje o działaniach jednostek polskich i radzieckich przybyłych z terenów zachodniej Ukrainy, a także oddziałów BCh i AK walczących na terenach objętych przez niemieckie akcje pacyfikacyjne, częstokroć wspólnie z oddziałami Armii Ludowej.

82. TUSZYŃSKI W. **Walki partyzanckie w lasach lipskich, janowskich i Puszczy Solskiej.** Wwa 1954 MON ss. 122, ilustr. map 9. Komisja Wojsk.-Hist. MON.

Monografia największej bitwy partyzanckiej stoczonej na ziemiach polskich w latach 2 wojny światowej. Przez 2 tygodnie 3 tysiące partyzantów polskich i radzieckich skutecznie opierało się ponad 25-tysięcznej ekspedycji niemieckiej, wyposażonej w samoloty, czołgi i artylerię. Opracowana w oparciu o szeroką bazę źródłową publikacja pozwala czytelnikowi prześledzić kolejne fazy walki toczonych w dniach 10-15 i 19-24 czerwca 1944 r. uzmysłowić sobie słuszną taktykę działań brygad AL i oddziałów radzieckich, dzięki której siły te dwukrotnie zdołały wydostać się z okrążenia i zgubną decyzję inspektora AK mjr. „Kaliny”, będącą powodem klęski dowodzonego przezeń zgrupowania pod Osuchami. Wykaz źródeł i literatury. Indeksy nazwisk i pseudonimów, oraz nazw geograficznych. Książka przeznaczona dla każdego czytelnika interesującego się problematyką okupacyjną.

83. ZBINIEWICZ FRYDERYK. **Działania radzieckiego zgrupowania partyzanckiego „Czornego” na Lubelszczyźnie w 1944 r.** Wojsk. Prz. hist. 1959 nr 3 s. 39-73, portr., mapy, szkice.

Artykuł porusza problem współdziałania Armii Ludowej z partyzantką radziecką. Omawia przebieg rajdu radzieckiego zgrupowania partyzanckiego dowodzonego przez ppłk. Iwana Banowa ps. „Czorny”, dokonanego na Lubelszczyźnie w okresie I-VII 1944 r. Poza opisem działań bojowych i dywersyjnych autor zwraca szczególną uwagę na współdziałanie zgrupowania z partyzantką AL, oraz jego więź z miejscową ludnością polską.

WSPOMNIENIA

84. HIRSZ ZBIGNIEW JERZY. **Ja, syn ludu polskiego...** Relacje i wspomnienia działaczy PPR, GL i AL. Lubelszczyzna 1942-1944. Wstęp i oprac... Przedm.: P. Dąbek. Lub. 1964 WLub. ss. 460, mapy 4 i w tekście, ilustr., portr. Źródła i Materiały do Dziejów Ruchu Oporu na Lubelszczyźnie. 1939-1944. T. 4.

Bogaty ilościowo i jakościowo (25 pozycji) zbiór wspomnień, ukazuje różnorodne aspekty działalności konspiracyjnej PPR, GL i AL na Lubelszczyźnie, tym najbardziej partyzanckim rejonie Polski. O walkach Gwardii i Armii Ludowej mówią zarówno dowódcy obwodu, członkowie dowództw obwodowych i okręgowych, dowódcy oddziałów partyzanckich, jak i szeregowi gwardziści. Każde wspomnienie poprzedza zdjęcie i krótka biografia autora. Wstęp zawiera historyczny rys narodzin i rozwoju rewolucyjnego ruchu oporu na ziemi lubelskiej. Liczne ilustracje, szkice, mapy. Wykaz nie ogłoszonych drukiem relacji oraz publikacji o działalności PPR, GL i AL w Lubelskiem. Indeksy nazwisk, pseudonimów i nazw geograficznych.

85. SOWIŃSKA STANISŁAWA (pseud. BARBARA). **Rozszumiały się wierzy.** [Wyd. 2.] Wwa 1964 Iskry ss. 245, tabl. 16, mapy 2.

Na książkę składa się 13 opracowanych literacko gawęd, opartych o oryginalne wspomnienia członków GL i AL obwodu lubelskiego, tak dowódców jak i szeregowych partyzantów. Kolejność gawęd określa chronologia wydarzeń, dzięki czemu, mimo iż napisane w oparciu o relację różnych ludzi, spletają się one w jedną całość, a książka stanowi opowieść o losach Lubelszczyzny pod okupacją hitlerowską. Interesująca lektura, szczególnie dla młodzieży.

Inne wyd.: 1961.

*

86. ALEF-BOLKOWIAK GUSTAW. **Gorące dni.** Wyd. 2. Wwa 1962 MON ss. 275, tabl. 23, mapa.

Autor należał do tych gwardzistów, którzy walczyli z okupantem na różnych odcinkach i różnych terenach. Początkowo w Warszawie, następnie w oddziale partyzanckim w powiecie grójeckim, jako redaktor organu prasowego GL okręgu Warszawa Prawa-Podmiejska, wreszcie najdłużej, bo od kwietnia 1943 do lipca 1944 roku, w Lubelskiem, gdzie był i partyzantem i współredaktorem podziemnej gazетки *Razem na Niemca*, a w okresie ostatnich 3 miesięcy przed wyzwoleniem dowódcą oddziału specjalnego AL. O swych przeżyciach opowiada w książce w sposób bardzo bezpośredni. Indeks nazwisk i pseudonimów. Książka w roku 1959 otrzymała wyróżnienie Ministra Obrony Narodowej. Lektura szczególnie warta zalecenia młodzieży.

Inne wyd.: 1959.

87. CZYŻEWSKI WACŁAW. **Więc zarepetuj broń.** Wwa 1964 MON ss. 340, tabl. 32, w tym portr., mapa.

Żywa i bezpośrednia relacja o narodzinach i rozwoju ludowego ruchu partyzanckiego w południowej Lubelszczyźnie, skreślona przez jednego z czołowych organizatorów GL i AL na tym terenie. Książka mówi o powstaniu konspiracji komunistycznej w okolicach Kraśnika, ukazuje proces tworzenia Polskiej Partii Robotniczej, informuje o działalności partyzanckiej GL i AL w południowych powiatach Lubelszczyzny. Liczne opisy akcji bojowych i bitew partyzanckich, barwna charakterystyka konspiracyjnych poczynąń wsi lubelskiej i życia oddziałów leśnych, przekonująco ukazane sylwetki przywódców lewicowego ruchu oporu i szeregowych partyzantów. Dla szerokiego kręgu czytelników.

DĄBROWSKI WŁODZIMIERZ. **Wspomnienia działacza PPR** zob. poz. 51.

88. GRONCZEWSKI EDWARD (pseud. PRZEPIÓRKA). **Wspomnienia Gwardzisty z Lubelszczyzny.** *Wojsk. Prz. hist.* 1963 nr 2 s. 153-193, ilustr., portr., szkice 2.

W latach okupacji autor należał do rzędu szczególnie popularnych dowódców partyzanckich, a partyzantem był już od jesieni 1942 r. Zrozumiałe więc, iż bardzo trafnie potrafi ukazać blaski i cienie

życia partyzanckiego, widzianego zarówno oczyma podkomendnego, jak i dowódcy. Jego wspomnienia, w których działalność podległego sobie oddziału ukazuje na szerokim tle ówczesnych stosunków politycznych oraz rozwoju Gwardii i Armii Ludowej, stanowią wartościowy przyczynek do poznania historii ludowej partyzantki na Lubelszczyźnie.

89 GRONCZEWSKI E. **Wspomnienia „Przepiórki”**. Lub. 1964 WLib. ss. 301.

Książka zawiera biografię autora od momentu wstąpienia do PPR w maju 1942 r. do chwili wyzwolenia Lubelszczyzny, a ściślej do przekształcenia dowodzonego przezeń oddziału partyzanckiego w 3 batalion zapasowy 1 Armii WP. Ze względu na bogatą przeszłość partyzancką „Przepiórki” zagadnieniem dominującym w jego wspomnieniach są dzieje zbrojnej walki z okupantem w Lubelskiem. Niemniej zawierają one także wiele materiału informującego o rozwoju organizacyjnym i wzroście wpływów politycznych PPR na Lubelszczyźnie, o postawie miejscowego społeczeństwa względem prowadzonej przez GL i AL walki z najeźdźcą, o stosunkach pomiędzy Gwardią i Armią Ludową a innymi podziemnymi organizacjami wojskowymi. Indeksy nazwisk i pseudonimów oraz nazw geograficznych. Dla szerokiego kręgu czytelników.

90. JĘDRZEJOWSKI EDWARD. **Ze wspomnień komendanta polowej oficerskiej szkoły Armii Ludowej**. *Wojsk. Prz. hist.* 1962 nr spec. [22] s. 215-242, portr.

Historia jednej z leśnych podchorążówek AL, uruchomionej w okręgu lubelskim, w powiecie lubartowskim. Kurs rozpoczął się 5 lipca 1944 r. i według pierwotnych założeń miał trwać 3 miesiące, ale już w 2 tygodnie później elewi szkoły zdawali praktyczny egzamin w bitwie, którą w przeddzień wyzwolenia stoczyły oddziały AL w lasach parczewskich.

KUNICKI MIKOŁAJ. **Pamiętnik „Muchy”** zob. poz. 135.

91. MOCZAR MIECZYŚLAW. **Barwy walki**. Wyd. 4. Wwa 1963 MON ss. 292, ilustr., tabl. 56, w tym portr.

Mieczysław Moczar był jednym z bezpośrednich organizatorów i kierowników zbrojnego ruchu oporu przeciw okupantowi. Pełniąc kolejno funkcje dowódcy GL i AL w obwodzie łódzkim, lubelskim i kieleckim, dał się poznać jako zdolny konspirator, ideowy działacz polityczny, doskonały strateg partyzancki. Obecnie okazało się, że niegorzej potrafił także władać i piórem. Jego wspomnienia, napisane niezwykle obrazowo, a równocześnie niepozbawione akcentów humorystycznych, czyta się jak fascynującą powieść. Autor ukazuje w nich pracę podziemnych sztabów, epizody z życia partyzanckiego, obrazy potyczek i wielkich bitew leśnych, kreśli sylwetki wielu współtowarzyszy walk, zarówno działaczy partyjnych, jak i szeregowych żołnierzy konspiracji — partyzantów, łączniczek, sanitariuszek. Wspomnienia są żywą kroniką rozwoju ludowej partyzantki. Godne zale-

cenia szerokiemu ogółowi czytelników, przede wszystkim młodzieży. Nagroda Ministra Obrony Narodowej w r. 1962. Książka stała się kanwą scenariusza nakręconego w r. 1964 filmu o tematyce partyzanckiej.

Inne wyd.: 1962 (dwukrotnie), 1963 (dwukrotnie).

92. PROKOPIUK NIKOŁAJ. **Na zachodnim brzegu Bugu.** *Wojsk. Prz. hist.* 1961 nr 2 s. 96-126, nr 3 s. 232-267, ilustr., portr., mapa.

Oddział ppłk. Prokopiuka należał do grupy rajdowych oddziałów radzieckich, które wiosną i latem 1944 r. prowadziły działania na ziemiach polskich. M. in. wspólnie z oddziałami AL brał udział w wielkich bitwach partyzanckich na Lubelszczyźnie — w lasach janowskich i w Puszczy Solskiej. Zamieszczone w *Wojskowym Przeglądzie Historycznym* fragmenty wspomnień w ogólnych zarysach obrazują całokształt działań oddziału na terenie Lubelszczyzny, koncentrując się głównie na opisie przebiegu wspomnianych dwóch bitew. (Podczas bitwy w lasach janowskich ppłk. Prokopiuk dowodził połączonymi siłami oddziałów AL i radzieckich).

93. SIDOR KAZIMIERZ. **Trzeci front.** Wwa 1955 MON ss. 290.

Antyhitlerowski ruch oporu rozwijał się w pierwszych latach okupacji żywiłowo, a wiele powstałych wówczas organizacji nie posiadało skryształizowanego oblicza politycznego. Z upływem lat, a ściślej w miarę rozwoju sytuacji politycznej w kraju i na świecie, w konspiracji krystalizowały się stanowiska, ludzie zaczęli się wyraźnie określać po tej lub tamtej stronie barykady. W toku lektury wspomnień Sidora proces taki prześledzić można na przykładzie ewolucji grupy młodzieży chłopskiej z okolic Ostrowia Podlaskiego. Prowadziła ona od mglistego ideologicznie Związku Młodochłopskiego, poprzez lewicującą Bojową Organizację Ludową, do Gwardii a następnie Armii Ludowej, w której szeregach młodzi czynnie walczyli z wrogiem. Książka napisana żywym językiem, dla szerokiego kręgu czytelników.

OBWÓD KIELECKI

OPRACOWANIA

GARAS JÓZEF BOLESŁAW. **Oddziały Gwardii Ludowej i Armii Ludowej 1942-1945** zob. poz. 7.

s. 179-270: Obwód kielecki.

94. HILLEBRANDT BOGDAN. **Działania Gwardii i Armii Ludowej na Kielecczyźnie.** Wwa 1962 MON ss. 162, tabl. 2. Zakład Hist. Partii przy KC PZPR.

Monografia naukowa, ukazująca w oparciu o szeroką bazę archiwalną całokształt działalności lewicowego ruchu oporu w Kieleckiem. Działania partyzantki GL i AL przedstawione zostały na tle politycz-

nej i wojskowej sytuacji w okupowanym kraju i na frontach europejskich. Dla celów porównawczych autor omawia także działania oddziałów polowych AK i BCh. Mapy i szkice. Indeksy nazwisk i pseudonimów, nazw geograficznych, oraz oddziałów partyzanckich. Dla każdego czytelnika interesującego się problematyką ruchu oporu w latach 2 wojny światowej.

95. HILLEBRANDT B. NAUMIUK JAN. **Z działalności PPR, GL i AL w Kielecczyźnie. 1942-1945.** Kielce 1962 KW PZPR ss. 68.

Broszura zawiera referaty wygłoszone na sesji popularnonaukowej z okazji XX-lecia PPR, odbytej w Kielcach 8-9 V 1962 r. Ukazują one narodziny PPR na Kielecczyźnie, rozwój partii i jej wojskowej organizacji — Gwardii a następnie Armii Ludowej, narastanie ruchu partyzanckiego GL i AL, rolę jaką ludowa partyzantka odegrała w procesie rozwoju zbrojnego ruchu oporu na obecnym obszarze województwa kieleckiego.

96. NAUMIUK J. **Kalendarz Polskiej Partii Robotniczej, Gwardii i Armii Ludowej w Kielecczyźnie.** Kielce 1962 ss. 77, tabl. 8, w tym portr., mapy 2. Wyd. Prop. KW PZPR i Wyd. Kultury Prez. WRN w Kielcach. X

Kronika ważniejszych wydarzeń politycznych, akcji bojowych, bitew i potyczek partyzanckich. Zawiera całą historię kieleckiej organizacji PPR i jej poprzedników — działających na tym terenie w latach 1940-1941 lewicowych grup konspiracyjnych — a także obrazuje walkę zbrojną z okupantem, toczoną przez miejscowe oddziały partyzanckie i grupy wypadowe GL i AL. Kalendarium poprzedzone jest zwięzłym wstępem omawiającym węzłowe problemy działalności PPR w Kieleckiem oraz uzupełnione tabelami z wykazami kolejnych sekretarzy PPR i dowódców GL i AL obwodu kieleckiego i okręgów Radom i Kielce. Mapy sieci organizacyjnej PPR oraz ważniejszych akcji i bitew GL. Indeksy oddziałów partyzanckich GL i AL oraz nazw geograficznych.

97. MACIĄŻEK JAN. **Współdziałanie partyzantów polskich w walce o zdobycie przyczółka na Wiśle pod Baranowem Sandomierskim przez wojska radzieckie.** Wojsk. Prz. hist. 1964 nr 2 s. 266-292, ilustr., portr., mapa.

Autor porusza rzadko, jak dotychczas, podejmowany temat współdziałania polskich oddziałów partyzanckich z frontowymi oddziałami radzieckimi w r. 1944. Pisząc o współpracy AL, AK i BCh z Armią Radziecką, zwraca uwagę na różne jej formy, różne sytuacje, w których dochodziło do wspólnych walk, jak i różne intencje, jakimi kierowały się oddziały poszczególnych organizacji podejmujące tę współpracę. W części poświęconej operacyjnej stronie zagadnienia dokonuje analizy poszczególnych etapów walk po obu stronach Wisły, a więc zarówno w rejonie podstawy przyczółka sandomierskiego, pod Tarnobrzegiem, jak i na jego „wierzchołku”, w powiatach sandomierskim i stopnickim, w konkluzji wskazując na pośredni wpływ działań partyzanckich na utrzymanie przyczółka przez wojska radzieckie.

98. NAZAREWICZ RYSZARD. **Nad górną Wartą i Pilicą.** PPR, GL i AL w okręgu częstochowsko-piotrkowskim w walce z hitlerowskim okupantem (1942-1945). Wwa 1964 MON ss. 443, tabl. 27, map 8. Wyższa Szkoła Nauk Społ. Zakład Hist. Partii przy KC PZPR.

Wyczerpująca monografia dziejów lewicowego ruchu oporu w zachodniej części obwodu kieleckiego. Obok przedstawienia politycznej, organizacyjnej i wojskowej działalności PPR, GL i AL obrazuje terror hitlerowski na tych ziemiach, działalność ugrupowań politycznych obozu londyńskiego, wnikliwie charakteryzuje stosunki pomiędzy GL i AL a innymi konspiracyjnymi organizacjami wojskowymi. Indeksy: osobowy i nazw geograficznych. Interesująca lektura zarówno dla czytelnika wstępnie zaznajomionego z problematyką drugiej wojny światowej, jak i historyka — badacza okresu okupacji hitlerowskiej.

Sesja naukowa poświęcona XX rocznicy powstania PPR na terenie województwa łódzkiego zob. poz. 127.

99. SULEWSKI WOJCIECH. **Partyzanci na powstańczych szlakach.** Wwa 1962 KiW ss. 221, ilustr., mapy 2. Światowid. Biblioteczka popularnonaukowa.

Publikacja zawiera fragmentaryczny obraz działań partyzanckich GL i AL w obwodzie kieleckim. Autor, jak sam pisze we wstępie, chciał w niej „przypomnieć młodzieży atmosferę tamtych groźnych i niezapomnianych lat, gdy po leśnych ścieżkach Ziemi Kieleckiej, przez Świętokrzyskie Góry, nadpilickie łąki i piaszczyste pola pod Częstochową szli mściciele ludu, owiane nieśmiertelną sławą oddziały „Wilka” i „Narbutta”, „Brzozy” i „Hanicza”, „Garbatego”, „Orkana”, „Saszi”, „Zygmunta” i wielu innych. Drogi ich były starymi szlakami powstańców z 1863 roku i tak samo towarzyszyła im legenda i pieśń”.

TUSZYŃSKI WALDEMAR. **Realizacja planów operacyjnych AL w działaniach partyzanckich na Lubelszczyźnie i Kielecczyźnie, wiosna-jesień 1944 r.** zob. poz. 81.

WSPOMNIENIA I BIOGRAFIE

Powstała w walce zob. poz. 128.

100. BAKALARCZYK ADAM (pseud. DULKA). **Leśne boje.** Wspomnienia oficera II Brygady AL „Świt”. Przedm.: M. Janic. Wyd. nowe. Wwa 1963 MON ss. 343, tabl. 2, portr. 36, map 6.

Wspomnienia zawierają historię powstania i działalności na terenie powiatu iłżeckiego lewicowej organizacji „Świt”, ukazując drogę, jaką wiodła tę organizację ku połączeniu z Polską Partią Robotniczą, wreszcie partyzancki szlak bojowy świtowców w szeregach Armii Ludowej — w oddziale im. Gabriela Narutowicza, następnie w II Brygadzie „Świt”. Ponieważ autor opisuje wydarzenia, w których bądź uczestniczył osobiście, bądź też był ich bezpośrednim obserwa-

torem, publikacja w dużej mierze posiada wartość dokumentu historycznego. Ale żywy język i specyficzny sposób ukazania z werwą i humorem blasków i cieni życia partyzanckiego, sprawiają, że *Leśne boje* potrafią zainteresować nie tylko historyka, ale każdego, kto weźmie książkę do ręki. Mapy i szkice. Wykaz byłych członków organizacji „Świt” oraz partyzantów II Brygady AL. W r. 1961 książka otrzymała wyróżnienie Ministra Obrony Narodowej.

Inne wyd.: 1961.

101. JANIC MARIAN. **Idą partyzanci.** Wstęp: W. Góra. Wwa 1963 MON ss. 213, tabl. 46, w tym portr., mapy 2.

Barwna, żywym językiem napisana epopea wojny partyzanckiej, toczonej w ostatnim półroczu okupacji. Były to czasy obfitujące w doniosłe wydarzenia polityczne, a równocześnie okres szczytowego nasilenia walki z okupantem, w Kieleckiem prowadzonej głównie siłami brygad partyzanckich Armii Ludowej. Dzień po dniu waliły się z torów zdążające na wschód niemieckie pociągi wojskowe, a w lasach okalających Góry Świętokrzyskie dochodziło do starć, potyczek, a nawet całodziennych bitew partyzanckich. Autor, oficer informacji, a następnie szef sztabu kieleckiego obwodu AL, miał możliwość wiele zaobserwować, ma też co wspominać, a że robi to w sposób obrazowy, interesujący i skrupulatny, czytelnik otrzymał pasjonującą lekturę, posiadającą zarówno cechy barwnej opowieści, jak i dokumentu historycznego. W literaturze pamiętnikarskiej poświęconej ruchowi oporu książka Janica stanowi jedną z najlepszych pozycji. Nagroda Ministra Obrony Narodowej w r. 1963.

Inne wyd.: 1953, 1956.

102. JANIC M., WOLF HELENA. **Dziennik partyzancki.** (23 VII 1944 r. — 23 I 1945 r.) Z *Pola Walki* 1960 nr 3 s. 115-138.

Dziennik, w okresie od 23 VII do 20 VIII 1944 r. i od 21 IX 1944 r. do 23 I 1945 r. pisany przez Mariana Janica, w okresie miesięcznej przerwy wypełniony zapiskami Heleny Wolf — szefa służby medycznej kieleckiego obwodu AL, należy do szczególnie wartościowych dokumentów mówiących o zbrojnym ruchu oporu w latach okupacji hitlerowskiej. Zostały w nim zarejestrowane nie tylko doniosłe wydarzenia, ale prawie wszystkie ważniejsze epizody z działań ludowej partyzantki na Kielecczyźnie w ostatnim półroczu okupacji. Informuje o działaniach bojowych, wydarzeniach natury politycznej, wewnętrznym życiu brygad AL, terrorze okupanta. Pisany na gorąco, bezpośrednio po zaistniałych wypadkach, stanowi żywą kronikę walk partyzanckich AL w Kieleckiem.

103. JANIKOWSKI MIECZYŚLAW. **Próba tamtych dni.** Wwa 1964 MON ss. 446, portr.

Historia narodzin i rozwoju lewicowego ruchu oporu w okręgu częstochowsko-piotrkowskim, przedstawiona przez jednego z czołowych jego działaczy, sekretarza Komitetu Okręgowego PPR, stanowi wartościowy przyczynek do poznania dziejów PPR, GL i AL na tym terenie. Wspomnienia, kreślone z podziwu godną skrupulatnością,

w wielu momentach obfitujące w sceny pełne dramatycznego napięcia, dają plastyczny obraz walki komunistycznego podziemia z okupantem. Notki biograficzne działaczy PPR, GL i AL okręgu częstochowsko-piotrkowskiego.

104. JAROSZ JÓZEF. **Ze wspomnień dowódcy okręgu GL i AL.** Wwa 1962 MON ss. 168, tabl. 12.

Wspomnienia obejmują okres od października 1939 do stycznia 1945, obrazując, obok działalności PPR, GL i AL w okręgu Radom (obejmował północną i wschodnią część województwa kieleckiego), także początki konspiracji komunistycznej w latach 1940-1941. Szczególnie interesujące są fragmenty relacji dotyczące okresu organizowania PPR, a następnie formowania Gwardii Ludowej i jej pierwszych akcji bojowych latem i jesienią 1942 r. Dużo materiału informującego o działaniach oddziałów partyzanckich. W załącznikach rozkazy i raporty dowództwa GL okręgu Radom. Dla szerokiego kręgu czytelników.

KSIEŻARCZYK FRANCISZEK. **Droga w ogniu** zob. poz. 60a.

105. ŁECKI TADEUSZ. **Wspomnienia z działań partyzanckich II Brygady Armii Ludowej „Świt”** (maj-październik 1944). *Z Pola Walki* 1958 nr 2 s. 160-178.

Zywo i bezpośrednio przekazana historia szlaku bojowego II Brygady Armii Ludowej „Świt”. W szeregach tej jednostki, obok żołnierzy AL — dawnych członków lewicowej organizacji konspiracyjnej „Świt” — znajdowało się wielu b. członków AK, którzy w sierpniu 1944 r. samorzutnie przeszli do AL. Autor — szef sztabu brygady, a od października 1944 r. jej dowódca — szczegółowo opisuje przebieg większych operacji bojowych jednostki, wiążąc je z działaniami sił partyzanckich całego kieleckiego obwodu AL, ukazuje panującą w oddziale atmosferę, mówi o współdziałaniu z BCh, oraz o wrogich w stosunku do „świtowców” wystąpieniach Brygady Świętokrzyskiej NSZ.

MOCZAR MIECZYSLAW. **Barwy walki** zob. poz. 91.

106. NAZAREWICZ R[YSZARD]. **Notatnik polowy oficera Armii Ludowej.** *Z Pola Walki* 1958 nr 1 s. 203-224, ilustr., mapa.

Notatnik polowy oficera sztabu III Brygady AL im. gen. Bema Ryszarda Nazarewicza zamyka się w okresie od 19 IX do 6 XII 1944 r. i dotyczy głównie działań 2 batalionu tejże brygady. Zawiera dane o akcjach bojowych i wykonywanych przez batalion manewrach operacyjnych, a także o ruchach nieprzyjaciela. Informacje te w formie meldunków przesyłane były dowództwu III Brygady. Ponieważ ze względów konspiracyjnych notatki sporządzone były bardzo zwięźle i lakonicznie, przygotowując dokument do publikacji autor uzupełnił go dużą ilością przypisów, a nadto aneksem, zawierającym informacje o losach batalionu i brygady podczas ostatnich 6 tygodni okupacji (6 XI 44 r. — 17 I 45 r.) a także ocenę stosunków pomiędzy AL a AK w powiecie radomszczańskim.

107. PIWOWAREK JERZY. **Powstanie i działalność bojowa oddziału partyzanckiego GL im. Ziemi Kieleckiej.** *Wojsk. Prz. hist.* 1962 nr spec. [22] s. 317-335, portr. V

Żywo i plastycznie przekazana historia wymarszu drugiego z kolei (po oddziale „Małego Franka”) oddziału partyzanckiego sformowanego przez Sztab Główny GL i jego działań w okresie czerwiec 1942 r. — kwiecień 1943 r. W oparciu o wspomnienia własne, uzupełnione danymi z dokumentów archiwalnych Gwardii Ludowej, autor omawia proces formowania oddziału na terenie Warszawy, jego metamorfozy organizacyjne w Kieleckiem, charakteryzuje serdeczne stosunki, jakie zaistniały pomiędzy partyzantami GL a miejscową ludnością oraz żołnierzami innych organizacji konspiracyjnych, szkicuje przebieg akcji bojowych i dywersyjnych oraz bitew stoczonych z niemieckimi obławami.

108. PRZYBYŁ-STALSKI KAZIMIERZ. **Partyzancki czas.** Łódź 1962 WŁ ss. 172, tabl. 12.

Zbiór szkiców literackich, napisanych w oparciu o wspomnienia autora oraz relacje byłych uczestników ruchu oporu, na temat działalności konspiracyjnej i walk partyzanckich Gwardii i Armii Ludowej na terenie wschodnich powiatów województwa łódzkiego, w czasie okupacji włączonych do Generalnej Gubernii, a w strukturze organizacyjnej AL wchodzących w skład obwodu III Kielce. Zdjęcia partyzanckie, fotokopie dokumentów, szkic bitwy partyzanckiej na Diablej Górze. Lektura dla wszystkich.

109. ROGALA WŁADYSŁAW. **Chotcza walczy.** Oprac. ... Wyd. 2. Wwa 1963 KiW ss. 242, ilustr., mapy 4.

Książka opracowana na podstawie wspomnień mieszkańców jednej z nadwiślańskich wsi na Kielecczyźnie, szczególnie wyróżniającej się w walce z hitlerowskim okupantem. W latach międzywojennych w okolicach Chotczy istniała silna organizacja KPP, w sposób zasadniczy oddziaływująca na rewolucyjną postawę miejscowej ludności. W okresie okupacji rejon ten stał się terenem intensywnych walk partyzanckich. Mimo szalejącego terroru (podczas pacyfikacji oraz w więzieniach i obozach zginęło 103 mieszkańców Chotczy i wiosek pobliskich), dzielnica PPR „Chotcza” wydatnie wspomagała zorganizowane spośród jej członków oddziały partyzanckie GL i AL. Za bohaterstwo wykazane w walce o narodowe i społeczne wyzwolenie wieś odznaczona została Krzyżem Grunwaldu II Klasy. Mapy, aneksy dokumentów, wykazy poległych.

Inne wyd.: 1959.

110. ROZŁUBIRSKI EDWIN. **Goście o zmroku.** Wwa 1961 MON ss. 72. Druga Wojna Światowa. Bohaterowie, operacje, kulisy. [Seria Tygrysa].

Przekazane w formie żywego opowiadania przeżycia partyzanckie autora z okresu czerwiec 1942 — kwiecień 1944 zawierają fragmenty z działań bojowych oddziału partyzanckiego GL im. Ziemi Kieleckiej (na Kielecczyźnie) i szturmowego batalionu AL im. „Czwartaków” (w Warszawie). Książeczka napisana lekko i interesująco.

111. SIMBIEROWICZ EDWARD. **Z leśnych mgieł**. Wwa 1964 MON ss. 159.

Wspomnienia z walk partyzanckich na Kielecczyźnie. Autor uczestniczył w ruchu konspiracyjnym od początku okupacji, najpierw w szeregach ZWZ, następnie w lewicowej organizacji „Świt”, latem i jesienią był żołnierzem II Brygady Armii Ludowej „Świt”. W żywo napisanych opowiadaniach ukazuje obraz prac konspiracyjnych kieleckiej wsi, kreśli epizody walk partyzanckich, przekonująco odtworza atmosferę życia żołnierzy leśnych oddziałów AL.

112. SOBIESIAK JÓZEF. **Brygada „Grunwald”**. Wstęp: B. Hillebrandt. Wwa 1964 MON ss. 305, tabl. 8.

Książka stanowi ostatnią część trylogii wspomnień partyzanckich majora „Maksa” (zob. poz. 137, 138). Tematem jej trzeciego tomu są dzieje brygady „Grunwald” sformowanej jako oddział kadrowy na Wołyniu, a następnie przerzuconej drogą powietrzną w Kieleckie, gdzie do sierpnia 1944 r. operowała w południowo-wschodniej części województwa, rozrastając się do liczącej ponad 500 partyzantów jednostki polowej AL. Autor w prostych i bezpretensjonalnych słowach mówi zarówno o ludziach z pierwszej linii partyzanckiego frontu, jak i tych, którzy stanowili jego zaplecze. Bogaty materiał historyczny w połączeniu z wartką narracją, sprawia, że książka zdolna jest zainteresować każdego czytelnika. W aneksie podsumowanie działalności partyzanckiej oddziału „Maksa” w okresie 15 V 1942 — 15 VIII 1944 r. i skład osobowy brygady „Grunwald” (grupy desantowej).

113. SZYMAŃSKI STEFAN. **Leśna bitwa**. Wwa 1962 MON ss. 81. Druga Wojna Światowa. Bohaterowie, operacje, kulisy. [Seria Tygrysa].

Leśna bitwa stoczona została 29.IX.1944 r. pod wsią Gruszka w powiecie koneckim. Był to największy bój partyzancki na Kielecczyźnie, w którym uczestniczyło około 1500 partyzantów AL i blisko dziesięciokrotnie więcej hitlerowców. Autor, bezpośredni uczestnik bitwy, dowódca 2 batalionu I Brygady AL im. Ziemi Kieleckiej, relacjonuje jej przebieg w sposób żywy i bezpośredni. Interesujący jest opis ostatniej fazy bitwy, podczas której dowodzony przez Szymańskiego batalion, odcięty od głównych sił partyzanckich, bronił się na tzw. Górze Langiewicza, a następnie sprytnym manewrem wyostał się pod osłoną nocy z okrążenia.

114. DRZEWIECKA STANISŁAWA. **Dr Helena Wolf ps. „Anka”**. *Wojsk. Prz. hist.* 1962 nr spec. [22] s. 161-178.

Biografia szefa służby medycznej kieleckiego obwodu AL poległej w walce z hitlerowcami 30 X 1944 r. W oparciu o archiwalne dokumenty i relacje przyjaciół „dr Anki” autorka wiernie odtworzyła sylwetkę młodej lekarki gotowej w każdej chwili nieść pomoc chorym i rannym, działacza politycznego, organizatora ucieczki z obozu jenieckiego, kobiecie-partyzantowi, której nie obce były leśne bitwy.

OBWÓD KRAKOWSKI

OPRACOWANIA

115. CIULIK AUGUSTYN, ORZEL-TRAWIŃSKA ZDZISŁAWA. **PPR w latach 1942—1944 w walce o narodowe i społeczne wyzwolenie Rzeszowszczyzny.** Oprac. ... Rzeszów 1957 Referat Hist. Partii KW PZPR ss. 56, ilustr., portr.

W broszurze zawarty został szkic rozwoju lewicowego ruchu oporu na ziemi rzeszowskiej. Duże fragmenty poświęcono działalności organizacyjnej i zbrojnej Gwardii i Armii Ludowej. Popularny wykład dla czytelnika nie wprowadzonego w problematykę wojny i okupacji.

GARAS JÓZEF BOLESŁAW. **Oddziały Gwardii Ludowej i Armii Ludowej 1942—1945** zob. poz. 7
s. 271-340: Obwód krakowski.

116. HILLEBRANDT BOGDAN. **Oddział partyzancki GL i AL im. Ludwika Waryńskiego w Krakowskiem.** *Wojsk. Prz. hist.* 1960 nr 2 s. 42-65, ilustr., portr., mapa. ✓

Monografia oddziału partyzanckiego GL i AL operującego w latach 1943—1945 w zachodniej i południowej części województwa krakowskiego. Był on jedną z nielicznych jednostek partyzanckich, która aż do momentu ofensywy radzieckiej w styczniu 1945 roku zdołała prowadzić działania zaczepne przeciwko okupantowi, przy czym operując na bezpośrednich tyłach frontu niemieckiego osiągnęła pokaźne efekty w zakresie dezorganizacji linii dowozowych i niszczenia transportu wroga. Polityczna i wojskowa działalność oddziału pokazana na tle rozwoju lewicowego ruchu oporu w okęgach Kraków i Podhale.

WSPOMNIENIA I BIOGRAFIE

117. CZERPAK STANISŁAW, KANIOWA MARIA, KOZANECKI ANDRZEJ. **O ludziach i sprawie.** Wspomnienia działaczy PPR z Krakowskiego. Lata okupacji hitlerowskiej. Zebr. i oprac. ... Kr. 1964 WL ss. 500. Staraniem Komisji Hist. i Referatu Hist. Partii KW PZPR w Krakowie.

Zbiór 18 wspomnień działaczy PPR, GL i AL, z których każde stanowi w jakimś stopniu zamkniętą całość, zaś wszystkie razem obrazują w zasadzie całokształt politycznego, organizacyjnego i zbrojnego działania partii i jej wojskowej organizacji na terenie województwa krakowskiego. Każde ze wspomnień naświetla różne aspekty konspiracyjnej działalności PPR, w różnych okresach, widziane oczami ludzi zajmujących różne szczeble w hierachii politycznej i wojskowej. Pozycje poświęcone Gwardii i Armii Ludowej zawierają opisy akcji bojowych w mieście, działań partyzanckich, dywersji na szlakach kolejowych. Relacje odznaczają się żywym to-

kiem narracji, zawierają znaczny ładunek uczuciowy związany z osobistymi przeżyciami autorów, skupiają dużą ilość materiału faktograficznego. Posłowie pióra A. Kozaneckiego zawiera rys historyczny działalności PPR, GL i AL w Krakowskim. Przypisy. Indeksy nazwisk i pseudonimów oraz nazw polskich organizacji i grup politycznych istniejących w okresie okupacji. Książka dla szerokiego kręgu czytelników.

117a. **Dynamit.** Z dziejów ruchu oporu w Polsce południowej. Wstęp: W. Machejek. Kr. 1964 WL ss. 262.

Książka jest plonem konkursu na wspomnienia z lat okupacji hitlerowskiej, rozpisanego przez Komisję Historyczną Zarządu Okręgu ZBoWiD w Krakowie. Zawiera relacje żołnierzy GL, AL, AK, BCh, OW PPS, oraz partyzanta radzieckiego Iwana Zołotara — dowódcy radzieckiego oddziału operującego zimą 1944—1945 na Podkarpaciu — o walkach z okupantem na obszarze dzisiejszych województw: krakowskiego, katowickiego i rzeszowskiego. Z problematyki GL i AL znajduje się w niej żywo napisany szkic o pierwszych akcjach partyzanckich GL w okręgu miechowskim, przepleciona dokumentami gestapo relacja o działalności GL i AL w Zagłębiu Dąbrowskim, oraz bogate w fakty wspomnienie o walkach oddziału partyzanckiego AL „Adama” — Zygmunta Bieszczanina, w powiecie pińczowskim. Notki biograficzne o autorach. Indeksy nazwisk i pseudonimów, oraz nazw geograficznych. Dla każdego czytelnika.

118. **Opowiemy wam, jak walczyli.** Rzecz o działaczach PPR obwodu krakowskiego. Wstęp W. Machejek. Kr. 1964 WL 342, portr. Staraniem Woj. Komitetu Obchodów Dwudziestolecia PPR i Referatu Hist. Partii KW PZPR w Krakowie.

Piętnaście szkiców biograficznych o życiu i walce czołowych działaczy PPR, Gwardii i Armii Ludowej obwodu krakowskiego. Po części skreślili je literaci i dziennikarze, po części towarzysze walki i najbliżsi przyjaciele, ale wszystkie w sposób jednakowo plastyczny, ukazują sylwetki rewolucjonistów działających w podwawelskim grodzie. Szkice zawierają wiele materiału o polityczno-propagandowej, organizacyjnej i bojowej działalności Gwardii i Armii Ludowej na terenie województwa krakowskiego. Indeks nazwisk. Wykaz źródeł wykorzystanych przez autorów.

119. **Z myślą o Polsce Ludowej.** Rzeszów 1963 KW PZPR ss. 402, tabl. 2, mapy 4, ilustr., portr. KW PZPR w Rzeszowie. Referat Hist. Partii.

Na zbiór składają się wspomnienia działaczy PPR, GL i AL z Rzeszowszczyzny w przeważającej większości poświęcone podziemnej działalności partii i organizowaniu zbrojnej walki z okupantem w południowo-wschodniej Polsce. Materiał pamięciowy w dużej mierze pogłębiono danymi zaczerpniętymi ze źródeł archiwalnych, (dokumenty GL i AL obwodu IV, materiały Delegatury Rządu, prasa konspiracyjna), dzięki czemu niektóre ze wspomnień mają charakter opracowań. Publikacja dla czytelnika orientującego się już nieco w problematyce okupacyjnej.

120. BIESZCZANIN ZYGMUNT. **Ze wspomnień dowódcy oddziału GL i AL w Krakowskim.** *Wojsk. Prz. hist.* 1963 nr 3/4 s. 434-470, ilustr., portr., mapa.

Wspomnienie stanowi kronikę działań bojowych oddziału partyzanckiego operującego na terenie powiatów pińczowskiego i miechowskiego, w oparciu o który w lipcu 1944 r. sformowana została I Brygada AL Ziemi Krakowskiej im. Bartosza Głowackiego. Zawiera szereg informacji o współpracy AL i BCh, bowiem oddział „Adama” — tak brzmiał konspiracyjny pseudonim autora — współpracował ściśle z oddziałem partyzanckim BCh płk. Maślanki, a nawet na krótko przez sformowaniem brygady obydwie jednostki zostały połączone. Wykaz nazwisk 92 partyzantów, oraz osób współpracujących z oddziałem.

KSIEŻARCZYK FRANCISZEK. **Droga w ogniu** zob. poz. 60a.

121. LUDWIŃSKA JADWIGA. **Narodziny Polskiej Partii Robotniczej.** *Z Pola Walki* 1961 nr 4 s. 294-311.

Wspomnienie składa się z dwóch części. Pierwsza poświęcona jest Grupie Inicjatywnej powstałej latem 1941 r. wśród komunistów polskich przebywających w ZSRR i jej staraniom w kierunku stworzenia w kraju rewolucyjnej partii robotniczej. Druga poświęcona jest powstaniu PPR i GL w obwodzie krakowskim. Autorka, przetrzucona do kraju w maju 1942 r., relacjonuje proces organizowania Partii i Gwardii Ludowej na terenie samego Krakowa oraz w Miechowskiem, Rzeszowskiem i Jasielskiem, informuje o pierwszych wystąpieniach zbrojnych GL na tym obszarze, kreśli sylwetki działaczy PPR i GL, poległych w walce z okupantem.

MACHEJEK WŁADYSŁAW. **„Mała wojna” w Polsce Południowej** zob. poz. 17.

OBWÓD ŚLĄSKI

OPRACOWANIA

122. **PPR na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim.** Materiały sesji naukowej poświęconej XX rocznicy powstania PPR. Katowice 25-27 I. 1962. Red. K. Popiołek i H. Rehowicz. Cz. 1: Referaty. Cz. 2: Dyskusja. Kat. 1962 Śląsk ss. 262, ss. 223. Śląski Inst. Nauk. w Katowicach. Zakład Hist. Śląska Inst. Hist. PAN we Wrocławiu.

Pełny zestaw materiałów sesji naukowej zorganizowanej z okazji 20-lecia PPR przez Śląski Instytut Naukowy w Katowicach i Zakład Historii Śląska Instytutu Historii PAN we Wrocławiu, z inicjatywy i przy współudziale Referatu Historii Partii w Katowicach. Część 1 zawiera teksty 5 referatów, wśród nich T. Daniszewskiego *Polska Partia Robotnicza — partia klasy robotniczej i narodu* i H. Recho-

wicza *Działalność Polskiej Partii Robotniczej w V obwodzie*. W pierwszym omówiona została m. in. rola PPR jako organizatora masowej walki zbrojnej z okupantem na terenie kraju, drugi, koncentrując się na problematyce śląskiej, stanowi pierwszą poważniejszą próbę naukowego opracowania podstawowych zagadnień dotyczących działalności PPR, GL i AL na terenie Śląska Górnego, Cieszyńskiego i w Zagłębiu Dąbrowskim. Aspekt organizacyjnej i bojowej działalności Gwardii i Armii Ludowej na Śląsku wielokrotnie podejmowany był w dyskusji, przy czym niektóre wystąpienia noszą charakter koreferatów i w sposób istotny uzupełniają przedstawiony w referatach materiał. Informacje o dyskutantach sesji. Indeksy nazwisk, nazw geograficznych, zakładów pracy (kopalni, hut, fabryk).

GARAS JÓZEF BOLESŁAW. Oddziały Gwardii Ludowej i Armii Ludowej 1942—1945 zob. poz. 7
s. 341-386: Obwód śląski.

123. POPIOŁEK KAZIMIERZ. Śląsk w oczach okupanta. Wyd. 2. Kat. 1960 Śląsk
s. 171-218: Polski ruch oporu.

Książka napisana w oparciu o dokumenty niemieckie, omawia politykę okupanta hitlerowskiego na Śląsku. W rozdziale o ruchu oporu znajdują się informacje o działalności Gwardii i Armii Ludowej, przy czym autor cytuje m. in. dokumenty niemieckiej policji bezpieczeństwa omawiające szczegółowo przebieg likwidacji grupy partyzanckiej AL dowodzonej przez „Bolka” (Stanisława Barana), oraz akcji gestapo przeciw śląskiej organizacji PPR w nocy z 29 na 30 maja 1944 r., podczas której aresztowano 266 osób.

Inne wyd.: 1958.

WSPOMNIENIA I BIOGRAFIE

124. Wspomnienia peperowców śląskich. Oprac.: A. Kałuża, J. Kantyka, H. Rechowicz. Przedm.: K. Popiołek. Kat. 1964 Śląsk ss. 351, ilustr., portr. Śląski Inst. Nauk.

Trzydzieści wspomnień działaczy PPR, GL i AL różnego szczebla i różnych części obecnego województwa śląsko-dąbrowskiego, mówiących o narodzinach, rozwoju i działalności rewolucyjnego skrzydła polskiego ruchu oporu na Śląsku. Ukazują one różnorodne formy czynnej walki z okupantem na ziemiach polskich włączonych do III Rzeszy. Dominowały wśród nich sabotaż i dywersja w fabrykach, kopalniach i hutach pracujących na potrzeby niemieckiego przemysłu wojennego, ale działania grup wypadowych i oddziałów partyzanckich GL i AL także zajmowały poczesne miejsce. Publikacja w zasadzie przeznaczona dla szerokiego kręgu czytelników, ze względu na bogactwo zawartego w niej materiału faktograficznego stanowi pozycję szczególnie wartościową dla badaczy dziejów antyhitlerowskiego ruchu oporu. Noty biograficzne autorów. Wykaz literatury dotyczącej działalności PPR w obwodzie V (śląskim). Indeksy nazwisk i nazw geograficznych.

125. RECHOWICZ HENRYK. **Ludzie PPR.** Kat. 1962 Śląsk ss. 284, tabl. 8.

Publikacja zawiera 38 życiorysów działaczy komunistycznych z terenu Górnego Śląska, Cieszyńskiego, Zagłębia Dąbrowskiego, powiatu częstochowskiego i chrzanowskiego, poległych w walce bądź zamordowanych przez okupanta. Wielu z nich było dowódcami obwodu, okręgów, oddziałów partyzanckich czy też sekcji garnizonych GL i AL, toteż opisy działalności Gwardii i Armii Ludowej na terenie dzisiejszego województwa katowickiego zajmują znaczną część książki. Fotografie poległych bohaterów. Indeksy nazw geograficznych i nazwisk.

126. WAŁACH STANISŁAW. **Z walk z okupantem na Śląsku.** *Wojsk. Prz. hist.* 1962 nr spec. [22] s. 195-214, ilustr., portr.

Wspomnienia jednego z najstarszych stażem partyzantów w Zagłębiu Dąbrowskim, dowódcy oddziału AL im. Jarosława Dąbrowskiego, szefa sztabu GL i AL w obwodzie śląskim. Mimo niezwykle trudnych warunków konspiracji Gwardia i Armia Ludowa poszczycić się mogła na tym terenie zarówno poważnymi osiągnięciami organizacyjnymi, jak i stosunkowo dużymi wynikami w zakresie walki zbrojnej. Za przykład służyć może fakt, że w roku 1943 na koncie oddziału im. Jarosława Dąbrowskiego znalazło się blisko 10% akcji dywersyjnych na liniach kolejowych dokonanych przez GL w skali całego kraju. Relacjonując swą działalność w konspiracji i partyzancie, autor podkreśla doniosłą rolę, jaką w prowadzeniu walki na terenach włączonych do Rzeszy odegrał lewicowy ruch oporu.

OBWÓD ŁÓDZKI

OPRACOWANIA

127. **Sesja naukowa poświęcona XX rocznicy powstania PPR na terenie województwa łódzkiego.** Piotrków Trybnański, maj 1962. Red. G. Missalowa [i in.] Łódź 1963 WŁ ss. 217. Wyd. Prop. KW PZPR w Łodzi.

Województwo łódzkie w latach okupacji przecinała granica oddzielająca tzw. Generalną Gubernię od ziem bezpośrednio wcielonych do Rzeszy Niemieckiej. Sytuacja ta w sposób istotny rzutowała na działalność ruchu oporu, inne były bowiem możliwości pracy konspiracyjnej w obrębie GG, inne, znacznie trudniejsze, na terenach inkorporowanych. W sposób wyraźny uwidaczniają to materiały odbytej w Piotrkowie sesji popularnonaukowej, której data zbiegła się z 20 rocznicą wymarszu w pole pierwszego oddziału Gwardii Ludowej. Poza referatem poświęconym tej właśnie okoliczności, wygłoszono na sesji referaty charakteryzujące działalność GL i AL w okręgu łódzkim, oraz na Ziemi Piotrkowskiej i Łowickiej, które w strukturze organizacyjnej AL należały do obwodu kieleckiego i warszawskiego. Referaty te zawierają zwięzły rys historii lewicowego ruchu oporu na wspomnianych terenach, eksponując

działania partyzanckie w okręgach położonych w granicach GG. Ich uzupełnienie stanowi dyskusja, w której uczestniczyli głównie byli członkowie ruchu oporu. Materiały uzupełnia informacja o zasobie wspomnień do dziejów PPR na terenie województwa łódzkiego, znajdujących się w archiwum KW PZPR.

GARAS JÓZEF BOLESŁAW. Oddziały Gwardii Ludowej i Armii Ludowej 1942—1945 zob. poz. 7
s. 369-410: Obwód łódzki.

PPR na Mazowszu, Kurpiach i Podlasiu zob. poz. 38
s. 39-62: Marciniak Jerzy. Działalność zbrojna GL-AL na Mazowszu Płockim.

WSPOMNIENIA

Ludzie Mazowsza zob. poz. 45.

128. **Powstała w walce.** Red. H. Socha-Domagalski i in. Łódź 1959 Woj. Rada Narodowa ss. 255, ilustr., portr., mapy.

Dwadzieścia cztery wspomnienia uczestników pierwszej sesji konspiracyjnej Łódzkiej Wojewódzkiej Rady Narodowej, działaczy politycznych, żołnierzy AL walczących z okupantem na terenie województwa łódzkiego. Relacje poprzedzone szkicami historycznymi poświęconymi pracy Łódzkiej Wojewódzkiej Rady Narodowej w okresie VII 1944 r. — II 1945 r., działaniom III Brygady AL im. gen. Bema w obrębie tej części województwa łódzkiego, które należało do obwodu III i działalności AL w Łowickiem. Wykaz uczestników i protokół pierwszej sesji WRN. Dla czytelnika wstępnie zorientowanego w problematyce okupacyjnej.

129. **PTASIŃSKI JAN, DURAJCZYK JERZY, KOWALSKA IRENA. Synowie Ziemi Mazowieckiej.** Oprac.... [Wwa 1947] Książka ss. 159. Komisja Historyczna przy Warszawskim Wojewódzkim Komitecie PPR — Materiały do historii PPR. Okręg Płocki w walce o wolność.

Synowie Ziemi Mazowieckiej to nazwa brygady Armii Ludowej stworzonej przez peperowców okręgu płockiego. Zebrane w książce wspomnienia żołnierzy brygady mówią o bezkompromisowej walce z okupantem toczonej przez lewicowy ruch oporu na włączonych do Rzeszy terenach północnego Mazowsza, które według schematu organizacyjnego PPR należało do obwodu łódzkiego. W aneksie raporty dowództwa GL i AL Okręgu Płock. Indeks nazwisk.

130. **TARŁOWSKA IRENA. Łódź w walce o wolność.** Oprac... Wwa 1947 Książka ss. 138, ilustr. Komisja Historyczna przy Komitecie Łódzkim PPR.

Relacje 6 przywódców partyjnych i organizatorów walki zbrojnej na terenie Łodzi oraz wspomnienia o 6 czołowych działaczach PPR

i GL poległych w walce z okupantem ukazują w sumie obraz zmagañ łódzkiej klasy robotniczej z okupantem, rolę, jaką w walce tej odegrała łódzka organizacja PPR, dają szkic bojowej działalności Gwardii Ludowej na terenie okręgu łódzkiego. Szkic sytuacyjny partyzanckiego boju pod Głownem. Dla szerokiego kręgu czytelników.

*

131. GAJEK STANISŁAW. **Młodzi z garnizonu Łódź**. Wwa 1964 Iskry ss. 206, tabl. 7.

We wrześniu 1941 r. powstała samorzutnie w Łodzi młodzieżowa grupa konspiracyjna, nosząca miano „Promienistych”. Od roku 1942 organizacja działała pod kierownictwem politycznym PPR, a jej członkowie bez wyjątku stali się żołnierzami Gwardii Ludowej. Oni też przeprowadzili większość akcji bojowych dokonanych na terenie miasta w latach 1942—1943. Historia powstania i działalności grupy, bohaterskie czyny jej członków, w przytłaczającej większości poległych w walce, bądź zamordowanych w hitlerowskich więzieniach, ujęte we wspomnieniach jednego z założycieli i kierowników organizacji, czyta się z zainteresowaniem i uwagą. Książka dla młodzieży. Aneksy: artykuły z prasy podziemnej PPR („Promienisty”, „Okólnik”, „Głos Łodzi”), notki biograficzne członków „Promienistych” poległych w walce lub zamordowanych przez okupanta.

Inne wyd.: 1960 (tyt. „Promieniści” — skrócone).

MOCZAR MIECZYŚLAW. **Barwy walki** zob. poz. 91.

132. PTASIŃSKI JAN. **Z mazowieckich pól**. Wspomnienia partyzanta. Wyd. 2. Wwa 1962 KiW ss. 302, tabl. 12, map 2.

Północne Mazowsze z racji włączenia go w skład Rzeszy, stanowiło teren szczególnie trudny dla działalności konspiracyjnej. Ukazują to w sposób plastyczny wspomnienia jednego z czołowych aktywistów PPR okręgu plockiego Jana Ptasieńskiego. Napisane w oparciu o notatki poczynione przez autora w latach okupacji i uzupełnione dokumentami archiwalnymi (raporty GL i AL, akta hitlerowskiej policji bezpieczeństwa), stanowią wartościowy przyczynek do poznania dziejów komunistycznego ruchu oporu w północnej części województwa warszawskiego, która w okresie okupacji wchodziła w skład łódzkiego obwodu PPR. Obejmując czasokres od wybuchu wojny do wyzwolenia, nie ograniczają się tylko do przedstawienia zorganizowanej działalności PPR w latach 1942—1944, ale omawiają także konspiracyjne poczynania komunistów przed utworzeniem Partii. Wybór dokumentów peperowskich i okupanta. Wykaz sekretarzy komórek PPR i podległych aktywistów. Indeks nazwisk i pseudonimów.

Inne wyd.: 1959.

LUDOWA PARTYZANTKA POLSKA NA ZACHODNIEJ UKRAINIE I BIAŁORUSI

OPRACOWANIA

133. HILLEBRANDT BOGDAN. **Działalność bojowa zgrupowania polskich oddziałów partyzanckich na Polesiu, Wołyniu i Lubelszczyźnie w latach 1943-1944.** *Wojsk. Prz. hist.* 1961 nr 3 s. 40-58, portr., mapa.

W lutym 1943 r. w wołyńskiej wsi Jeziory sformowany został oddział partyzancki im. Tadeusza Kościuszki. Po 7-miesięcznym okresie działania w składzie radzieckich zgrupowań partyzanckich gen. Saburowa, a następnie gen. Begmy, oddział przekształcony został w samodzielne polskie zgrupowanie partyzanckie, nazwane imieniem „Jeszcze Polska nie zginęła”. Wiosną 1944 r. zgrupowanie częścią sił przeszło Bug, przenosząc działania na ziemie polskie. Artykuł przygotowany w oparciu o liczne materiały archiwalne naświetla polityczne przesłanki, które doprowadziły do stworzenia w ramach radzieckich sił partyzanckich na zachodniej Ukrainie licznego zgrupowania polskiego, przedstawia rozwój organizacyjny zgrupowania, kreśli jego szlak bojowy, omawia współdziałanie z AL i BCh na Lubelszczyźnie i Podlasiu.

WSPOMNIENIA

134. **Przez uroczyska Polesia i Wołynia.** Wspomnienia Polaków, uczestników radzieckiego ruchu partyzanckiego. Zesp. red.: Z. Drózd-Satanowska [i in.] Wstęp: J. Tobiasz. Wwa 1962 MON ss. 237, ilustr., portr., mapa.

Wspomnienia 16 Polaków walczących w latach 2 wojny światowej w oddziałach polskich operujących w ramach radzieckich zgrupowań partyzanckich na terenie Zachodniej Białorusi i Ukrainy, bądź bezpośrednio w jednostkach radzieckich, stanowią interesujący przyczynek do poznania dziejów polsko-radzieckiego braterstwa broni. Dobór autorów pełniących różne funkcje i zajmujących rozmaite stanowiska (od dowódców zgrupowań i brygad począwszy, na szeregowych partyzantach skończywszy) sprawia, iż czytelnik ma możliwość stosunkowo szerokiego spojrzenia na problematykę partyzantki polskiej na terenach ZSRR. We wstępie rys historyczny udziału Polaków w partyzantce radzieckiej. Indeksy nazwisk i pseudonimów oraz nazw geograficznych. Książka dla szerokiego kręgu czytelników.

*

135. KUNICKI MIKOŁAJ. **Famiętnik „Muchy”.** Wstęp: W. Żółkiewska. Wwa 1959 MON ss. 438.

Wspomnienia dowódcy oddziału partyzanckiego samorzutnie sformowanego w styczniu 1943 r. na Polesiu, składającego się z Polaków i Ukraińców, którzy do niedawna znajdowali się w służbie niemieckiej, w 104 batalionie Schutzpolizei. Likwidacja niemieckiego dowódcz-

twą batalionu była pierwszą akcją oddziału. Kilka tygodni później „Mucha” ze swymi ludźmi dołączył do zgrupowania partyzantów radzieckich gen. Begmy i od tego czasu, aż do momentu wyzwolenia, które zastało ich we wrześniu 1944 r. na zboczach Bieszczad, oddział operował jako jednostka podległa Ukraińskiemu Sztabowi Partyzanckiemu. Czytelnik znajdzie w książce opisy dziesiątków bitew i akcji bojowych dokonanych na szlaku wiodącym poprzez Polesie, Wołyń, Lubelszczyznę, Ruś Zakarpacką i Rzeszowskie. Pamiętnik napisany żywo i barwnym językiem, stanowi ciekawą lekturę zarówno dla młodzieży, jak i dorosłych. 3 mapy ilustrują szlak bojowy oddziału.

136. SOBIESIAK JÓZEF. **Z walk brygady partyzanckiej im. Frunzego na Wołyniu.** Ze wspomnień dowódcy. *Wojsk. Prz. hist.* 1962 nr 4 s. 228-258, ilustr., portr., mapa.

Wyczerpująca relacja o działalności polsko-radzieckiej brygady partyzanckiej im. Frunzego operującej na Wołyniu od XII 1943 do II 1944 roku. W odróżnieniu od posiadającej pewne cechy powieści książki *Burzany* (poz. 138) w artykule skoncentrował się autor ściśle na zagadnieniach operacyjnych, szkicując przebieg wszystkich większych akcji bojowych, bitew i manewrów wykonanych przez brygadę w ciągu 3-miesięcznego okresu działania.

137. SOBIESIAK J., JEGOROW RYSZARD. **Ziemia płonie.** Wyd. 2. Wwa 1963 MON ss. 322.

Zbeletryzowany pamiętnik działacza robotniczego i dowódcy partyzanckiego, do druku przygotowany wspólnie z literatem Ryszardem Jegorowem. Józef Sobiesiak podczas ostatniej wojny znalazł się na terytorium zachodniej Ukrainy. Tropiony przez gestapo ukrywał się, a następnie, zmuszony zbiec do lasu, wiosną 1942 r. zorganizował oddział partyzancki, na czele którego dokonał wielu brawurowych akcji. W walce hartował się głęboki proletariacki internacjonalizm oddziału, znajdujący wymowny wyraz w tym, że bohater książki — polski rewolucjonista — dowodził jednostką składającą się z Polaków, Ukraińców, Rosjan, Żydów. „Maks” — tak brzmiał partyzancki pseudonim Sobiesiaka — stworzył z nich zwartą, zahartowaną w bojach grupę, którą następnie włączył w sieć organizacyjną partyzantki radzieckiej. Mimo, iż właściwie książka jest relacją historyczną, czyta się ją jak fascynującą powieść.

Inne wyd.: 1961.

138. SOBIESIAK J. JEGOROW R. **Burzany.** Wyd. 2. Wwa 1964 MON ss. 391.

Dalszy ciąg wspomnień „Maksa” — tym razem obejmują one lata 1942—1944, a więc okres działalności dowodzonego przezeń oddziału w ramach radzieckich sił partyzanckich. Czytelnik śledzi w nich szlak bojowy jednostki, jej wzrost liczebny i metamorfozę organizacyjną zakończoną jesienią 1943 r. przekształceniem oddziału w samodzielną brygadę im. Frunze, a równocześnie ma możliwość zapoznania się z niezwykle burzliwym rozwojem ruchu partyzanckiego na obszarach Polesia i Wołynia, z silną więzią pomiędzy leśnymi żołnierzami a miejscową ludnością, ze skomplikowanymi problemami politycznymi

mi ówczesnej Ukrainy. Niecodzienne przygody i przeżycia partyzantów ukazali autorzy w sposób lekki, barwny i interesujący. Książka dla każdego czytelnika. Za *Ziemia płonie* i *Burzany* autorzy w r. 1962 otrzymali nagrodę Ministra Obrony Narodowej.

Inne wyd.: 1962.

LEWICOWY RUCH OPORU W HITLEROWSKICH OBOZACH KONCENTRACYJNYCH

OPRACOWANIA

139. ROWIŃSKI HENRYK. **Z działalności PPR w Buchenwaldzie.** Wwa 1962 MON ss. 180, tabl. 8.

Publikacja o podziemnej działalności komunistów polskich w jednym z największych hitlerowskich obozów koncentracyjnych. Autor, sam długoletni więzień, jeden z czołowych działaczy obozowej organizacji konspiracyjnej, w oparciu o wspomnienia własne i zebrane relacje kolegów-współwięźniów, kreśli dramatyczne przeżycia ludzi, którzy znaleźli się za drutami obozu śmierci i na tym tle przedstawia niezwykle trudną działalność podziemną polskich i niemieckich komunistów. Wykaz członków Międzynarodowego Komitetu Obozowego oraz buchenwaldzkiej organizacji PPR i GL.

WSPOMNIENIA

DĄBROWSKI WŁODZIMIERZ. **Wspomnienia działacza PPR** zob. poz. 51.

140. GRYTA MARCIN. **Byłem numerem.** Na podstawie relacji oprac. R. Dunin. Lub. 1962 WLub. ss. 135, tabl. 2.

Wspomnienia uczestnika ruchu oporu, członka PPR, więźnia obozu koncentracyjnego w Majdanku. Na tle grozy przeżyć obozowych ukazano w nich przede wszystkim Majdanek walczący — działanie tajnej organizacji PPR, niesienie pomocy chorym i niezdolnym do pracy więźniom, organizowanie ucieczek z obozu. Książka o dużych wartościach dokumentalnych. Dla szerokiego kręgu czytelników.

LITERATURA PIĘKNA

POEZJA

141. DREWNOWSKI T[ADEUSZ], SŁUCKI A[RNOLD]. **Zrodził nas czyn.** Zbiór wierszy i pieśni. Zebr. ... Wstęp: B. Czeszko. Wwa 1953 Iskry ss. 271.

„Gdziekolwiek sprawiedliwa walka, wszędzie i wiernie towarzyszy bojownikom pieśń lub słowo poety” (ze wstępu). Wiersze, które towarzyszyły rewolucyjnej młodzieży w jej walce o lepszą przyszłość w latach międzywojennych, w zmaganiach na śmierć i życie z hitlerowskim okupantem, a także w budowie nowego życia w Polsce Ludowej, zebrane zostały w zbiorze wydanym w 10 rocznicę powstania ZWM. Różne pióra je pisały, różna jest ich wartość poetycka, ale wszystkie cechuje szczerość, płomienna wola czynu, oddanie sprawie, o którą toczy się bój ostatni. W dobie minionych walk wiele z nich spełniało rolę pieśni bojowych. Notki biograficzne o poległych działaczach KZMP i ZWM, oraz młodzieżowych przodownikach pracy z lat 1945-1952. Dla szerokiego kręgu czytelników, szczególnie zalecana młodzieży.

142. LAU JERZY. **Nike ze spalonych miast.** Wiersze partyzanckie. Wybrał i oprac. ... [Wwa] 1960 MON ss. 217.

Zebrane wiersze odzwierciedlają walkę z hitleryzmem prowadzoną w okupowanym kraju. Antologia uwzględnia przede wszystkim utwory związane z jej postępowym, lewicowym nurtem. Ranga artystyczna jest dość różnorodna. Obok poezji wybitnych twórców, w zbiorze znalazły się wiersze mało znanych, bądź całkiem anonimowych poetów-partyzantów, ale każdy z utworów przemawia do czytelnika szczerością przeżyć i głębokim patriotyzmem. W przypisach notki biograficzne o autorach. Dla każdego czytelnika.

143. WOROSZYLSKI WIKTOR. **O Polskę Ludową.** Zbiór wierszy i pieśni z lat 1941-1951. Wstęp i oprac. ... Wwa 1952 KiW ss. 163. Wyd. Hist. Partii KC PZPR.

Zbiór składa się z 3 części poświęconych walce rewolucyjnego nurtu ruchu robotniczego z okupantem, walkom żołnierzy Dywizji Kościuszkowskiej oraz 1 i 2 Armii, odbudowie kraju i tworzeniu nowej rzeczywistości w wolnej Polsce. W tematycznie interesującej nas części pierwszej znalazły się wiersze pisane w okresie okupacji i po wyzwoleniu, przedruki z prasy konspiracyjnej, częstokroć nieznanymi autorami i utwory takich poetów jak Władysława Broniew-

skiego czy Mieczysława Jastruna. W słowach prostych i bezpośrednich mówią one o martyrologii umęczonego kraju, trudnej i bezpardonowej walce z wrogiem, o partii, która prowadziła naród do tej walki, o ludziach poległych za sprawę wolności i niepodległości. Książka dla szerokiego kręgu czytelników.

PROZA

144. BISKUPSKI STANISŁAW. **Chłopcy z ostrowieckich lasów**. Wwa 1964 NK ss. 240, tabl. 8.

Bohaterami książki są młodzi chłopcy, członkowie ostrowieckiej organizacji ZWM — partyzanci Armii Ludowej. Autor kreśli w niej obraz młodzieżowej konspiracji, ukazuje stosunek starszych towarzyszy partyjnych do przedsięwzięć młodych, życie w leśnym oddziale, brawurowe wyczyny siedemnastoletnich żołnierzy Polski Podziemnej. Chwile radości i uniesienia przeplatają się z sytuacjami tragicznymi. Jest to powieść, w której wszystkie fakty i wydarzenia są zgodne z prawdą historyczną, a bohaterzy przedstawieni tak, jakimi byli naprawdę. Dla młodzieży i starszych.

145. CZESZKO BOHDAN. **Pokolenie**. Wyd. 7. Wwa 1963 Czyt. ss. 261. Bibl. Powszechna.

Powieść o podziemnym zetwumie. Autor, sam członek ZWM, uczestnik kilku akcji bojowych, w pewnym sensie zawarł w niej swoją autobiografię. Na tle obrazu życia młodzieży warszawskiej pod okupacją, ukazuje różne drogi, jakie wiodły młodych ludzi, zarówno synów proletariatu, jak i chłopców i dziewczęta ze środowiska inteligenckiego w szeregi Związku Walki Młodych i Gwardii Ludowej. Czeszko pokazuje tę młodzież, jak pistoletem i granatem zmagającą się z hitlerowskim najeźdźcą, a słowem mówionym i podziemną gazetką pozyskiwała współrówieśników dla idei Polski Ludowej. Żywo opisuje przebieg akcji zbrojnych ZWM w okupowanej Warszawie, oraz walki powstańców — żołnierzy AL na barykadach Woli i Starego Miasta. Lektura dla szerokiego kręgu czytelników, szczególnie zalecana młodzieży.

Inne wyd.: 1951, 1953 (dwukrotnie), 1954, 1955, 1956.

146. DRÓŻDŻ-SATANOWSKA ZOFIA. **Niewydeptane ścieżki**. Ze wspomnień partyzanckich. Wwa 1947 Panteon ss. 304.

Zimą i latem gnieźdzący się w wykopanych w lesie ziemiankach, dziesiątkowani przez tyfus bardziej niż przez nieprzyjacielskie kule, odżywiający się byle jak i byle czym, ale stanowiący siłę zatrważającą okupanta, szachującą jego poczynania — takimi byli polscy partyzanci walczący u boku radzieckich towarzyszy broni na Wołyniu i Polesiu. Powieść osnuta na tle prawdziwych zdarzeń (autorka sama przeszła partyzancki staż, będąc oficerem oświatowym w Zgrupowaniu Partyzanckim „Jeszcze Polska nie zginęła”), w sposób bardzo sugestywny ukazuje blaski i cienie życia partyzanckiego, bezpardonową walkę z wrogiem, braterstwo broni z radzieckimi współtowarzyszami walk. Poezja godna zalecenia jak najszerszemu kręgowi czytelników.

147. HAMERA BOGDAN. **Czas wyrzeczeń.** Wwa 1960 MON ss. 298.

Powieść osnuta na tle wydarzeń, jakie miały miejsce na Kielecczyźnie wiosną 1944 r., a ściślej na tle działalności oddziału AL „Brzozy” (Czesława Boreckiego, który w książce występuje pod pseudonimem „Świerk”). Przedstawiając surowe i proste życie „leśnych” i ich walkę z okupantem, wplata autor skomplikowaną sytuację wynikającą z osobistego konfliktu bohatera z otoczeniem i samym sobą. Stopniowe przezwyciężanie tego konfliktu, u którego podstaw leży podejrzenie o zdradę i utrata zaufania towarzyszy broni, stanowi główny wątek książki.

148. KISIELEWSKI WŁADYSŁAW. **Echa Świętokrzyskich Gór.** Wwa 1962 NK ss. 150, tabl. 16.

Fabula książki związana jest z losami dwóch młodych chłopców, mieszkańców jednej z kieleckich wsi, a od roku 1943 żołnierzy Gwardii Ludowej. Na tle ich osobistych przeżyć i doznań ukazana została historia walk partyzanckich GL i AL we wschodniej połowie województwa kieleckiego. Opis autentycznych wydarzeń przeplata się z fikcją literacką, jednakże czynnik pierwszy dominuje w powieści. W sporadycznych jedynie momentach autor pozwolił sobie na niezupełną zgodność z faktami historycznymi. Wiele oryginalnych zdjęć partyzanckich. Książka przeznaczona dla młodzieży, ale może zainteresować także czytelnika dorosłego.

149. KLIMCZAK RYSZARD. **Czas - karabin.** Łódź 1961 WL ss. 209.

Tematem powieści, noszącej cechy autobiografii, są przeżycia młodego konspiratora ze wsi kieleckiej. Początkowo należał do AK, później wraz z grupą towarzyszy przeszedł do AL, by w ostatnim roku okupacji walczyć w szeregach partyzanckiej brygady Armii Ludowej „Świt”. Opisane w niej wydarzenia, tak natury wojskowej, jak i politycznej, oparte zostały na prawdziwych faktach, przez co książka nabiera walorów dokumentu. Lektura interesująca i przystępna dla każdego.

150. KŁYŚ RYSZARD. **Droga do Edenu.** Kr. 1960 WL ss. 210.

Akcja powieści została umiejscowiona w ostatnim roku wojny, a toczy się w południowo-wschodniej części Polski. Jej wątek stanowi walka oddziału AL pragnącego uchronić od śmierci z rąk hitlerowców żydowskich więźniów z obozu urządzonego w trudno dostępnej kotlinie bieszczadzkiej. Przemarsz na szlaku, od wspomnianej kotliny, poprzez obszar okupowany, do wyzwolonych już przez Armię Radziecką terenów, pokonanie „drogi do Edenu” (Eden — po hebrajsku „raj”) znaczonej krwią Polaków i Żydów, to najbardziej dramatyczny moment książki. Lektura dla dorosłych.

151. KŁYŚ F. **Kakadu.** Kr. 1961 WL ss. 181.

„Kakadu” to restauracja, a zarazem stałe miejsce spotkań grupy AL przed wykonaniem zadań bojowych. Bohaterem powieści jest młody alowiec, a jego przeżycia podczas konwojowania transportu

broni stanowią zasadniczą fabułę książki. Powieść, bogata w elementy sensacyjne, stanowiąca jednocześnie studium wewnętrznych przeżyć człowieka, zainteresuje szeroki krąg czytelników.

152. KRZYWOBŁOCKA BOŻENA. **Młodzi z Rakowca**. Wwa 1961 Iskry ss. 130.

Książka dla młodzieży o młodzieży. Bohaterami jej są zetwumowcy z kolonii Warszawskiej Spółdzielni Mieszkaniowej na Rakowcu, terenem akcji — okupowana stolica. W formie gawędy, przeplatanej dialogami, wierszami i wspomnieniami, autorka ukazuje różne formy walki z okupantem, prowadzonej przez najmłodszych wiekiem żołnierzy Gwardii i Armii Ludowej.

153. LEKKI ADOLF. **Bezdroża**. Lub. 1962 WŁub. ss. 245.

Ranny na froncie wschodnim oficer radziecki dostaje się do niewoli i w obawie przed torturami gestapo dopuszcza się zdrady. Dążąc do rehabilitacji za tę tragiczną dlań decyzję, nawiązuje kontakt z podziemiem na terenie okupowanej Polski, walczy w szeregach Gwardii Ludowej i ginie bohatersko w partyzantce. Powieść obfituje w momenty emocjonalne, żywo przedstawia epizody życia partyzanckiego. Dla szerokiego kręgu czytelników.

154. MACHEJEK WŁADYSŁAW. **Kto następny?** Wwa 1959 MON ss. 313.

Dwanaście opowiadań, których treścią są wydarzenia ostatnich lat przed wybuchem wojny i z okresu okupacji, a bohaterami ludzie KZMP, PPR, GL i AL obwodu krakowskiego. Choć poszczególne opowiadania stanowią odrębną całość, każde z nich w pewnym sensie jest dalszym ciągiem poprzedniego, bowiem w każdym zawarta jest część autobiografii autora — działacza PPR i żołnierza Armii Ludowej. Książka obfituje w epizody z życia partyzanckiego, wiele w niej miejsca poświęcono wzajemnym stosunkom pomiędzy AL a innymi organizacjami konspiracyjnymi.

155. ROZŁUBIRSKI EDWIN. **Szczęście zwiadowcy**. Wwa 1955 MON ss. 123.

Jak się okazało Edwin Rozłubirski, popularny „Gustaw” z batalionu im. „Czwartaków”, nie tylko potrafił mistrzowsko władać pistoletem, ale w niemniejszym stopniu umie to czynić piórem. Piśze wiele, przy czym swoje przeżycia okupacyjne potrafi przekazać nie tylko w relacji o charakterze historycznym, ale również w powieści, jak stało się to w przypadku omawianej książki. Fabuła jej osnuta została na wątku prawdziwym — kanwą stały się dzieje oddziału partyzanckiego GL im. Ziemi Kieleckiej — a fikcyjne pseudonimy partyzanckie kryją prawdziwe czyny „Gustawa” i jego kolegów dokonane zimą i wiosną 1943 r. na kieleckiej ziemi. Książka dla wszystkich.

156. SIKORSKI FRANCISZEK. **Czerwone ślady**. Lub. 1961 WŁub. ss. 161.

Działania partyzanckie na Lubelszczyźnie w ostatnim roku okupacji stanowią tło powieści, której wątkiem zasadniczym są prze-

życia młodego kapitana AL. Obrazy walk przeplatają się z tragicznymi scenami zbrodni hitlerowskich i mordów bratobójczych dokonywanych przez NSZ. Równolegle przedstawiając pracę oficera oświatowego oddziału autor ukazuje dobitnie działalność polityczno-wychowawczą Polskiej Partii Robotniczej w partyzantce. Dla czytelnika dorosłego.

157. WAŁACH STANISŁAW, PAWŁOWSKI ROMAN. **Stalowy chleb**. Wwa 1953 MON ss. 181.

Powieść o gwardzystach z oddziału partyzanckiego im. Jarosława Dąbrowskiego, który w latach 1943—1945 operował na terenie okręgu zagłębiowskiego. Właściwie jest to zbeletryzowana historia oddziału, bowiem opisy życia partyzanckiego, akcji bojowych i różnego rodzaju przygód leśnych żołnierzy są zgodne z faktycznym przebiegiem wypadków, a wymienione w książce nazwiska i pseudonimy bohaterów — prawdziwe. Dla młodzieży.

158. WARNEŃSKA MONIKA. **Chłopcy z miasta Łodzi**. Łódź 1962 WŁ ss. 280.

Powieść o grupie młodzieży łódzkiej, prowadzącej pod mickiewiczowskim mianem „Promienistych” antyhitlerowską działalność konspiracyjną. Zorganizowali się samodzielnie, politycznie kierowani byli przez PPR, walkę z wrogiem prowadzili w szeregach Gwardii Ludowej. Dopełniając wyobraźnią literacką autentyczne fakty zaczerpnięte ze źródeł historycznych i pamiętników, autorka ukazała interesujące studium młodzieży proletariackiej i lewicowej, z bezgraniczną ofiarnością walczącej z hitlerowskim najeźdźcą. Powieść w zasadzie dla młodzieży, niemniej zainteresuje czytelnika dorosłego.

159. WYDRZYŃSKI ANDRZEJ. **Odwrócone niebo**. Kat. 1962 Śląsk ss. 300.

Na książkę składa się 7 opowieści o działaczach PPR i żołnierzach Gwardii i Armii Ludowej z terenu Zagłębia Dąbrowskiego, Górnego Śląska i Bielska poległych w walce z okupantem. W formie żywo i plastycznie napisanych nowel autor kreśli sylwetki bojowników ukazując równolegle działalność partii i jej wojskowej organizacji. Dla dorosłych.

160. WYGODZKI STANISŁAW. **Serca mego rodzeństwo**. Wwa 1961 MON ss. 135.

Fabula powieści związana jest z losami rodziny warszawskiego komunisty uczestniczącej w antyhitlerowskim ruchu oporu. Zasadniczy jej wątek stanowi ewolucja stosunku pomiędzy ojcem — działaczem PPR, a synem — członkiem ZWM i żołnierzem AL. Obydwaj zaangażowali się w walce po tej samej stronie barykady, niemniej rozmaicie pojmują jej istotę, co w konsekwencji staje się powodem wielu konfliktowych sytuacji. Lektura dla dorosłych.

161. ZALEWSKI WITOLD. **Broń**. Wyd. 2. Wwa 1960 MON ss. 222.

Broń potrzebna do walki z niemieckim najeźdźcą, broń, której posiadanie decyduje o wytrwaniu w nierównych, ale koniecznych zma-

ganiach z okupantem, stanowi zasadniczy wątek książki. Rozwijając pełną napięcia akcję, ukazuje autor grozę życia okupacyjnego, proces organizowania walki z hitleryzmem, ostro uwypuklając sprzeczne w tym względzie stanowiska AL z jednej, a kierownictwa AK z drugiej strony. Charakteryzuje postawę środowiska wiejskiego, zarówno chłopskiego, jak i ziemiańskiego. Lektura dla wszystkich.

Inne wyd.: 1949.

WIEKSZE BITWY PARTYZANCKIE
ORAZ OPERACJE GL i AL NA TERENIE MIAST

(Liczby odsyłają do numerów pozycji. Gwiazdka oznacza pozycję z literatury pięknej)

- 24 IX 1942 r. Bitwa oddziału im. T. Kościuszki pod Szwedami (pow. Janów Lub.) 3, 4, 7, 10, 16, 22, 73, 75, 77, 84, 85, 87-89
- 9 X 1942 r. Zdobycie więzienia w Kraśniku przez oddział im. T. Kościuszki 3, 4, 7, 10, 12a, 16, 22, 73, 75, 77, 84, 85, 88, 89
- 24 X 1942 r. Zamachy odwetowe GL na niemieckie lokale „Café Club” i „Mitropa” oraz drukarnię „Nowego Kuriera Warszawskiego” w Warszawie 3-10, 15, 16, 22, 30, 32, 34, 53
- 30 XI 1942 r. Zbrojne zdobycie miliona złotych w banku KKO w Warszawie 3, 4, 6-10, 16, 22, 34, 41, 52
- 6-8 XII 1942 r. Bitwa oddziału im. J. Bema w lasach parczewskich 3, 4, 7, 8, 10, 11, 15, 16, 22, 73-75, 77, 85, 93
- 22 X 1942 r. Zamach odwetowy GL na restaurację „Cyganeria” w Krakowie 3, 4, 7, 8, 16, 17, 22, 27, 30, 34, 116, 117, 121
- 17 I 1943 r. Zamachy odwetowe na niemieckie kina „Apollo”, „Helgoland” i „Kammerspiel-Lichttheater” oraz restaurację „Mitropa” w Warszawie 3-8, 10, 15, 16, 34, 42, 53
- 17 III 1943 r. Bitwa oddziału im. Kononowicza w Puszczy Kozienickiej 3, 4, 7, 16, 22, 28, 34, 94-96, 99, 104
- 20 IV 1943 r. Opanowanie niemieckiego sklepu z bronią i amunicją w Łodzi 3, 4, 7, 16, 22, 30, 32, 42, 130, 131, 158*
- 22 IV 1943 r. Bitwa oddziału im. A. Mickiewicza w lasach parczewskich 3, 4, 7, 11, 16, 22, 73-75, 77
- 23 IV 1943 r. Zamach na „Deutsche Haus” w Radomiu 3, 4, 8, 16, 22, 34, 94, 96, 104
- IV 1943 r. Bitwa oddziału „Iskra” pod Turzą” (pow. Kolbuszowa 3, 4, 7, 16, 30, 115, 119
- IV-V 1943 r. Akcje bojowe pod murami warszawskiego getta i pomoc dla jego obrońców 3, 4, 7, 8, 16, 22, 40, 49, 69
- 15 V 1943 r. Bitwa oddziału im. Ziemi Kieleckiej pod Zalezianką (pow. Kielce) 3, 4, 7, 16, 22, 34, 60a, 94-96, 155* ✓

- 1 VI 1943 r. Wyparcie hitlerowskiej ekspedycji karnej z Józefowa (pow. Biłgoraj) przez oddział GL im. G. Kotowskiego i oddział AK „Wira” 3, 4, 7, 8, 11, 15, 22, 73, 75, 77, 78
- 19 VI 1943 r. Zbrojne zdobycie kasy Zakładów Żyrardowskich przez grupę wypadową „Burza” 3, 4, 7, 16, 18, 22, 30, 38, 45
- 7 VII 1943 r. Bitwa oddziałów im. T. Kościuszki i G. Kotowskiego pod Kończycami i Nowosielskami (pow. Nisko) 3, 4, 7, 16, 22, 73, 75, 77, 78
- 10 VII 1943 r. Bitwa oddziałów im. T. Kościuszki i G. Kotowskiego pod Jarocinem (pow. Janów Lub.) 3, 4, 7, 8, 16, 22, 74, 75, 77, 78
- 11 VII 1943 r. Zamach odwetowy grupy bojowej ZWM na „Café Club” w Warszawie 3, 4, 8, 15, 16, 22, 28, 34, 42, 58, 145*
- 15 VII 1943 r. Obrzucenie granatami kolumny SA i tramwaju z hitlerowskimi żołnierzami w Warszawie 3, 4, 8, 15, 16, 22, 30, 34, 41
- 7 VIII 1943 r. Bitwa oddziału im. K. Pułaskiego w lasach skiernewickich 3, 7, 8, 16, 22, 38, 127
- 11 X 1943 r. Bitwa oddziału im. Bartosza Głowackiego w lasach chroberskich 3, 4, 7, 8, 10, 15, 16, 22, 117
- 19 X 1943 r. Bitwa oddziałów im. Czachowskiego i Sowińskiego pod Dobcem (pow. Iłża) 3, 7, 8, 16, 22, 94-96, 99, 109
- 22 X 1943 r. Bitwa batalionu GL pod dowództwem kpt. „Grzybowskiego” (Władysława Skrzypka) pod Kochanami w lasach lipskich 3, 4, 7, 10, 12a, 15, 16, 22, 31, 73-75, 84, 87
- 23 X 1943 r. Zamach odwetowy na dostępny tylko dla funkcjonariuszy hitlerowskiej policji i SS „Bar Podlaski” w Warszawie 3, 4, 7, 16, 22, 28, 34, 44, 59, 60a
- 24 X 1943 r. Bitwa batalionu im. gen. Bema na Diablej Górze (pow. Opoczno) 3, 4, 7, 8, 10, 12a, 16, 22, 98, 99, 103, 108
- 14 V 1944 r. Bitwa batalionu im. Hołoda i radzieckiego oddziału partyzanckiego im. Chruszczowa pod Rąbłowem (pow. Puławy) 3, 4, 7-11, 15, 16, 20, 22, 30, 31, 34, 35, 37, 73-75, 77, 80, 81, 84-86, 88, 91
- 6 VI 1944 r. Bitwa oddziałów im. Langiewicza i Narutowicza pod Sulejowem (pow. Iłża) 3, 4, 7, 16, 22, 94-96, 100, 147*, 149*
- 10-14 VI 1944 r. Bitwa oddziałów AL i partyzanckich jednostek radzieckich w lasach lipskich i janowskich 3-5, 7-11, 15, 16, 20, 22, 30, 31, 34, 35, 37, 73-75, 77, 78, 81, 82, 84, 85, 89, 135
- 19-23 VI 1944 r. Bitwa oddziałów AL, AK i radzieckich w Puszczy Solskiej 3-5, 7-10, 11, 15, 16, 20, 31, 37, 73-75, 77, 78, 81, 82, 84, 85, 89

- 19-21 VII 1944 r. Bitwa zgrupowania AL i partyzanckich oddziałów radzieckich w lasach parczewskich 3, 4, 7, 15, 16, 31, 73-75, 77, 79, 81, 83, 84, 90
- 1 VIII - 2 X 1944 r. Udział AL w powstaniu warszawskim 3, 4, 8, 10, 16, 28, 30-32, 39, 41, 42, 44, 47-49, 58, 65, 66, 69, 71, 145*
- 5 VIII 1944 r. Bitwa oddziałów AL, AK i BCh w Skalbmierzu 3, 4, 7, 10, 16, 30, 60a, 96, 117, 120
- 10 VIII 1944 r. Rozgromienie garnizonu hitlerowskiego w Gustawowie (pow. Końskie) przez I Brygadę AL im. Ziemi Kieleckiej 3, 4, 7, 10, 16, 30, 94-96, 99-102 ✓
- 20 VIII 1944 r. Bitwa Brygady im. Synów Ziemi Mazowieckiej pod Pokrytkami (pow. Płock) 3, 4, 7, 15, 30, 38, 46, 129, 132
- 27 VIII 1944 r. Bitwa III Brygady im. gen. Bema pod Kotfinem (pow. Radomsko) 4, 7, 16, 30, 35, 98, 99, 127, 128
- 12 IX 1944 r. Bitwa III Brygady im. gen. Bema pod Ewiną (pow. Radomsko) 3-5, 7, 8, 10, 15, 16, 30, 37, 81, 98, 99, 101-103, 127, 128 ✓
- 16-19 IX 1944 r. Bitwa brygad partyzanckich AL w lasach suchedniowskich 3-7, 10, 11, 15, 16, 37, 81, 91, 94-96, 99, 101, 102, 114
- 29 IX 1944 r. Bitwa brygad partyzanckich pod Gruszką (pow. Końskie) 3-8, 10, 11, 15, 16, 30, 35, 37, 81, 94-96, 99, 100-102, 105, 149* ✓
- 6 X 1944 r. Bitwa brygad partyzanckich AL w lasach siekierzyńskich 3, 4, 7, 10, 11, 15, 16, 30, 37, 81, 94-96, 99-102, 105, 149*
- 10 XII 1944 r. Opanowanie fabryki Bata w Chełmku przez oddział im. J. Dąbrowskiego 7, 30, 117a, 123, 157*

NIEKTÓRE ODDZIAŁY PARTYZANCKIE I JEDNOSTKI SPECJALNE GL i AL

(Liczby odsyłają do numerów pozycji. Gwiazdka oznacza pozycję z literatury pięknej)

- Batalion im. gen. Bema (obw. III): 3, 4, 7, 8, 10, 11, 22, 30, 98, 99, 101, 103, 108, 127
- im. „Czwartaków” (obw. I): 3, 4, 7, 8, 10, 15, 22, 28, 30, 34, 39, 42, 44, 58, 64-66, 69, 72, 110, 145
- im. J. Hołoda (obw. II): 3, 4, 7, 8, 10, 11, 15, 22, 30, 31, 35, 73, 74, 77, 79, 80, 81, 84-86, 89, 91
- III Brygada im. gen. Bema (obw. III): 3-5, 7, 8, 10, 11, 15, 30, 35, 81, 94, 98, 99, 101-103, 106, 127, 128 zob. też Batalion im. gen. Bema
- Brygada „Grunwald” (obw. III): 3, 4, 7, 10, 30, 94, 95, 97, 99, 101, 102, 112, 134
- im. Synów Ziemi Mazowieckiej (obw. VI): 3, 4, 7, 10, 11, 15, 30, 31, 38, 46, 129, 132
- II Brygada „Świt” (obw. III): 3, 4, 7, 8, 10, 15, 30, 31, 34, 81, 91, 94-97, 99-102, 105, 111, 149*
- Brygada im. Wandy Wasilewskiej (obw. II): 3-8, 10, 15, 22, 30, 31, 35, 77, 78, 81, 82, 84, 89, 134
- I Brygada im. Ziemi Kieleckiej (obw. III): 3, 4, 7, 8, 10, 11, 15, 30, 31, 81, 91, 94-97, 99-102, 113, 114, 148*
- leckiej
- Ziemi Krakowskiej im. Bartosza Głowackiego (obw. IV): 3, 4, 7, 8, 10, 15, 17, 30, 34, 60a, 117, 117a, 120
- im. Ziemi Lubelskiej (obw. II): 3-5, 7, 8, 10, 15, 22, 30, 31, 34, 35, 73, 74, 77, 78, 81, 82, 84, 85, 89, 91
- Grupa Operacyjna im. T. Kościuszki, sformowana z oddziałów im. T. Kościuszki, J. Dąbrowskiego, B. Joselewicza, G. Kotowskiego i I. Szczorsa (obw. II): 3, 4, 6-8, 10, 11, 15, 22, 30, 31, 73, 74, 77, 78, 84, 85, 87-89
- Oddział im. J. Bema, następnie A. Mickiewicza (obw. II): 3, 4, 6-8, 10, 11, 15, 22, 73, 74, 77, 84, 85, 93
- im. D. Czachowskiego (obw. III): 3, 4, 7, 8, 10, 15, 22, 94, 99, 104, 109
- im. S. Czarnieckiego (obw. III): 3-11, 15, 19, 21, 22, 30, 43, 45, 57, 98, 99, 127
- im. J. Dąbrowskiego (obw. V): 3-5, 7, 10, 15, 17, 22, 30-32, 35, 122-126, 157*, 159*
- im. Bartosza Głowackiego (obw. III): 3, 4, 7, 11, 22, 94, 95, 98, 99, 104, 148*
- im. Bartosza Głowackiego (obw. IV): 3, 4, 7, 8, 10, 11, 15, 17, 22, 30, 32, 97, 98, 116-118, 154*

- „Iskra” (obw. IV): 3, 4, 6, 7, 17, 22, 30, 115, 119
- im. J. Kilińskiego (obw. II): 3, 4, 7, 8, 10, 22, 26, 31, 73, 74, 77, 84, 85, 88
- „Kuby” (Stanisława Gacia), następnie im. K. Pułaskiego (obw. I): 3, 4, 7, 8, 10, 11, 15, 22, 30, 38, 45, 46, 55, 66, 127
- im. M. Langiewicza (obw. III): 3, 4, 7, 10, 11, 22, 30, 94, 95, 99, 100, 147*, 148*
- „Małego Franka” (Franciszka Zubrzyckiego) zob. Oddział im. S. Czarnieckiego
- im. „Marcina” (Józefa Magi, obw. V): 3, 4, 7, 22, 30, 32, 122, 124, 125, 159*
- A. Mickiewicza zob. Oddział im. J. Bema
- im. G. Narutowicza (obw. III): 3, 4, 7, 22, 30, 94, 95, 99, 100, 105, 111, 149*
- im. K. Pułaskiego zob. Oddział „Kuby”
- Specjalny Sztabu Głównego GL im. L. Waryńskiego (obw. I): 3, 4, 6-8, 10, 22, 30, 32, 34, 41, 42
- im. L. Waryńskiego (obw. IV): 3, 4, 7, 10, 11, 15, 17, 22, 30, 116-118
- „Wilka” (Józefa Rogalskiego, obw. I i III): 3, 4, 6-8, 10, 11, 22, 30, 31, 94, 95, 99
- im. Ziemi Kieleckiej (obw. III): 3, 4, 7, 9, 10, 15, 18, 19, 22, 60a, 94, 95, 99, 107, 110, 155*

INDEKS AUTORÓW, REDAKTORÓW I PRZEDMÓWCÓW

(Liczby odsyłają do numerów pozycji)

Alef-Bolkowiak G. 86
Arnold S. 5

Bakalarczyk A. 100
Balcerzak J. 47, 48
Balicka-Kozłowska H. 49, 68
Barbara [pseud.] zob. Sowińska S. [nazw.]
Bartoszek H. 41, 42
Bełczewski B. 50
Benard Z. 34
Bieszczanin Z. 120
Biskupski S. 144
Bolkowiak G. Alef — zob. Alef — Bolkowiak G.

Ciulik A. 115
Czerpak S. 117
Czeszko B. 141, 145
Czuła J. 46
Czyżewski W. 87

Daniszewski T. 122
Dąbek P. 84
Dąbrowski W. 51
Drewnowski T. 144
Domagalski H. Socha — zob. Socha — Domagalski H.
Drózdź-Satanowska Z. 134, 146
Drzewiecka S. 114
Dulka [pseud.] zob. Bakalarczyk A. [nazw.]
Duracz J. 52, 53
Durajczyk J. 129
Dymek B. 38

Fiderkiewicz A. 54
Fonkowicz J. 55, 56

Gajek S. 131
Garas J. B. 7, 12, 30
Gdulewski R. 57
Gerhard J. 15
Gomułka W. 1, 25
Góra W. 6, 11, 101
Gronczewski E. 75, 88, 89
Gryta M. 140

Hamera B. 147
Hillebrandt B. 94, 95, 112, 116, 133
Hirszt Z. J. 75, 84

Janic M. 37, 101, 102
Janikowski M. 103
Jarosz J. 104
Jaworska H. 14, 58
Jęgorow R. 137, 138
Jędrzejowski E. 90
Juchniewicz M. 76
Jurkowska B. 41, 43

Kałuża A. 124
Kaniowa M. 117
Kantyka J. 124
Kisielewski W. 148
Klimczak R. 149
Kliszko Z. 2
Kłyś R. 150, 151
Kołomejczyk N. 16
Konopka T. 59, 60
Kowalska I. 129
Kozanecki A. 117
Kozłowska H. Balicka- zob. Balicka-Kozłowska H.
Krzywobłocka B. 152
Księżarczyk F. 60a
Kunicki M. 135

Lau J. 142
Lekki A. 153
Ludwińska J. 121

Lęcki T. 105

Machejek W. 17, 32, 117a, 118, 154
Maciążek J. 97
Malinowski M. 3, 16
Małecki J. Sęk- zob. Sęk-Małecki J.
Mańkowski Z. 74
Marczewska K. 32
Mark B. 40
Markowa E. 22
Marody S. 42
Mazur D. 44
Mazur T. 37
Michalska W. 43
Missalowa G. 127
Moczar M. 91
Mońka T. Sapińska- zob. Sapińska-Mońka T.

Namiotkiewicz W. 31
Narbutt I. Robb- zob. Robb-Narbutt I.
Naumiuk Jan (Kielce), 95, 96
Naumiuk Jan (Lublin), 73, 74
Nazarewicz R. 98, 106

Orzeł-Trawińska Z. 115

Pawłowicz J. 3, 13
Pawłowski R. 157
Perkowska-Szczypiorska I. 63
Pietrzak T. 64
Piwowarek J. 107
Poniatowski Z. 12a
Popiołek K. 122-124
Poteranski W. 3, 8, 32
Prokopiuk N. 92
Przepiórka [pseud.] zob. Gronczewski E. [nazw.]
Przybył-Stalski K. 108
Przygoński A. 3, 16, 39, 41
Ptański J. 129, 132
Puchalska B. 65

Rawski T. 4, 35
Rechowicz H. 122, 124, 125
Robb-Narbutt I. 18
Rogala W. 109

Rowiński H. 139
Rozłubirski E. 66, 110, 155
Roztropowicz B. 31
Rudnicka H. 61

Sapińska-Mońka T. 67
Satanowska Z. Drózd- zob. Drózd-Satanowska Z.
Sęk-Małecki J. 69
Sidor K. 93
Sikorski F. 156
Simbierowicz E. 111
Skrzypak B. 10
Ślucky A. 141
Sobiesiak J. 112, 136-138
Socha-Domagalski H. 128
Sowińska S. 70, 85
Spychalski M. 9, 26, 44
Stalski K. Przybył- zob. Przybył-Stalski K.
Stapor Z. 4
Sulewski W. 77, 78, 99
Syzdek B. 45, 46
Szczypiorska I. Perkowska- zob. Perkowska-Szczypiorska I.
Szewczyk J. 42
Szymański S. 113

Tarłowska I. 130
Tarnogrodzki T. 29
Tobiasz J. 134
Tomaszewski J. 37
Trawińska Z. Orzeł- zob. Orzeł-Trawińska Z.
Turlejska M. 19, 23, 43, 62
Tuszyński W. 24, 35, 79-82

Wałach S. 126, 157
Warneńska M. 158
Wilusz M. 3
Wojas P. 71
Wolf H. 102
Wolicki K. 52
Woroszyński W. 143
Wydrzyński A. 159
Wygodzki S. 160

Zalewski W. 161
Załoski Z. 20, 21
Zamojski J. 4
Zbiniewicz F. 83
Zelwianiński R. 72
Zielicz S. 34

Biblioteka Narodowa • Warszawa 1965

Nakład 5000+250 egz. Ark. druk. 4,75. Ark. wyd. 5,7.
Papier druk. sat. kl. V, 70 g. Oddano do składania
31.III.1965 r. Podpisano do druku 31.V.1965 r. Druk
ukończono w czerwcu 1965 r. Zam. 100/65. E-93.
Cena zł 8.—

Zakład Graficzny BN. Warszawa, ul. Okólnik 9

Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej

48180/2

12-048180-000-0